

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τμήμα Λογιστικής και της Χρηματοοικονομικής

Σχολή Οικονομικών και Διοικητικών Επιστημών

*«ΑΙΤΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ
ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η
ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΦΟΡΙΑΚΩΝ, ΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ (ΩΡΩΠΟΣ-
ΒΟΙΩΤΙΑ)»*

ΧΟΤΖΑ ΑΦΡΙΜ Α.Μ.: 17967

ΣΤΕΦΑΝΗ ΜΑΡΙΑ Α.Μ.: 17948

Επιβλέπων καθηγητής: κος Μιχάλης Διακομιχάλης

ΠΡΕΒΕΖΑ 2022

*«CAUSES OF TAX EVASION AND
TAX AVOIDANCE IN GREECE: THE
VIEW OF TAXPAYERS, ACCOUNTANTS
AND
ENTREPRENEURS (OROPOS-
BOEOTIA)»*

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΡΙΜΕΛΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων Καθηγητής:

Μιχάλης Διακομιχάλης

2. Μέλος επιτροπής:

Τσιλιγιάννη Κωνσταντίνα

3. Μέλος επιτροπής:

Παππάς Θεόδωρος

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Ο/Η Προϊστάμενος/η του Τμήματος

Υπογραφή

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

©Στεφάνη Μαρία, Χότζα Αφρίμ ΑΜ: 17948, 17967

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Afrim Hoxha

Στεφάνη Μαρία

Υπογραφή

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε στο πρώην ΤΕΙ Ηπείρου και νυν Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στο τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής.

Η ολοκλήρωση της πτυχιακής αυτής εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη του καθηγητή μας κύριο Διακομιχάλη, έναν άνθρωπο με ευαισθητοποίηση για τους νέους ανθρώπους κάνοντας μεγάλους αγώνες για το εκπαιδευτικό μας σύστημα ένας εξαιρετος άνθρωπος με ήθος, κύρος, αξιοπρέπεια και πάνω από όλα ανθρωπιά, του εκφράζουμε ένα βαθύ ευχαριστώ για όλη την κατανόηση, υπεράσπιση, και την εμπιστοσύνη που μας έδειξε για την εκπόνηση της πτυχιακής μας εργασίας και την προθυμία και συμβουλές που πρόσφερε κατά τη διάρκεια των σπουδών μας έως την ολοκλήρωση.

Ένα μεγάλο και εγκάρδιο ευχαριστώ αξίζουν δύο ήρωες της καθημερινότητας μας οι γονείς μας ,οι οποίοι υπήρξαν πάντα ανεκτίμητο στήριγμα, που μας στήριζαν ηθικά και οικονομικά παρόλες τις δυσκολίες, μάχες και στερήσεις που υπέστησαν ώστε να μην μας λείπει τίποτα και όλα αυτά τα χρόνια δίνοντας μας κουράγιο να προχωράμε, να υπερπηδάμε κάθε εμπόδιο για να φτάσουμε το στόχο μας και στους οποίους οφείλουμε όλη τη διαδρομή των σπουδών μας μέχρι σήμερα.

Προσωπικά σαν Μαρία θα ήθελα να υπέρ ευχαριστήσω και έναν άνθρωπο που έχω στην καρδιά μου την κυρία Τσιλιγιάννη από το τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής που μου πρόσφερε εγκάρδια πολύ σημαντικές γνώσεις μέσα και έξω από την σχολή για την επαγγελματική μου ζωή και πέρα από αυτό ήταν σε όλες τις δυσκολίες μικρές και μεγάλες δίπλα μου συμβουλευόντας με και δίνοντας μου κουράγιο άπειρες ώρες και οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας δείχνοντας μου μια σπάνια ανθρωπιά η οποία με βοήθησε αρκετά στην ζωή μου. Η εκτίμηση μου προς το πρόσωπο της

δεν περιγράφεται με λόγια.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσης πτυχιακής εργασίας εξετάζει τις «Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)» και αναλύεται ως εξής: στο 1^ο κεφάλαιο: «Τα φαινόμενα της Φοροδιαφυγής και της Φοροαποφυγής» αναλύονται έννοιες όπως φορολογία (κατανόηση της φορολογίας, σκοποί και αιτιολόγηση της, διαφορετικοί τύποι), φοροδιαφυγή (γενικά στοιχεία, κατανόηση της φοροδιαφυγής, προϋποθέσεις για φοροδιαφυγή), το φαινόμενο της φοροαποφυγής (κατανόηση, αποφυγή φοροαποφυγής), η φοροδιαφυγή έναντι φοροαποφυγής, οι αιτίες της φοροδιαφυγής, η παραοικονομία (κατανόηση της μαύρης οικονομίας, κόστος και όφελος της παραοικονομίας), το «μαύρο» χρήμα (λειτουργία «μαύρου» χρήματος). Στο 2^ο κεφάλαιο: «στοιχεία για την Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα» στοιχειοθετείται η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, καταγράφεται η εικαζόμενη πρόελευση της ελληνικής διαφθοράς, η έκταση της ελληνικής φοροδιαφυγής και διαφθοράς, κυβερνητικές προσπάθειες για τη συλλογή εσόδων (μέτρα κατά της διαφθοράς, βελτιώσεις εισπραξής φόρων, φοροκάρτα, ηλεκτρονικές πληρωμές για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής), ο πραγματικός λόγος φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, και η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Στο 3^ο κεφάλαιο με θέμα: «Μεθοδολογία Έρευνας» παρουσιάζεται η Διαδικασία Αναλυτικής Ιεραρχίας (AHP) (χρήσεις και εφαρμογές Διαδικασίας Αναλυτικής Ιεραρχίας (AHP), εκπαίδευση και επιστημονική έρευνα, τρόπος χρήσης του AHP, Μοντελοποίηση του προβλήματος ως ιεραρχία, καθορισμός προτεραιοτήτων ιεραρχίας AHP), το ερευνητικό εργαλείο, το δείγμα της έρευνας, και τα χόν προβλήματα της έρευνας. Στο 4^ο κεφάλαιο: «Ανάλυση Στοιχείων Έρευνας» παρατίθενται τα αποτελέσματα των στοιχείων της έρευνας για την Βοιωτία και τον Ωρωπό για τις Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής (Επιχειρηματιών, Λογιστών, Εφοριακών). Στο 5^ο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται με αναλυτικό τρόπο τα: «Συμπεράσματα» για τις αιτίες της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα: η άποψη των εφοριακών, λογιστών και επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)».

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ:

Φοροδιαφυγή

Φοροαποφυγή

Διαδικασία Αναλυτικής Ιεραρχίας (AHP)

ABSTRACT

The topic of this dissertation is «Causes of Tax Evasion and Tax Avoidance in Greece: The View of Taxpayers, Accountants and Entrepreneurs (Oropos-Boeotia)» and is analyzed as follows: in Chapter 1: «The phenomena of tax evasion and tax evasion» are analyzed such as taxation (understanding of taxation, purposes and justification, different types), tax evasion (general information, understanding of tax evasion, conditions for tax evasion), the phenomenon of tax evasion (understanding, tax evasion), tax evasion, of tax evasion, the informal economy (understanding the black economy, costs and benefits of the informal economy), «black» money (function of «black» money). Chapter 2: «Evidence for Tax Evasion in Greece» documents tax evasion in Greece, records the alleged origins of Greek corruption, the extent of Greek tax evasion and corruption, government efforts to collect revenue (anti-corruption measures, tax improvements, tax card, electronic payments to combat tax evasion), the real reason for tax evasion in Greece, and the fight against tax evasion in Greece. Chapter 3 on «Research Methodology» presents the Analytical Hierarchy Process (AHP) (uses and applications of the Analytical Hierarchy Process (AHP), education and scientific research, how to use the AHP, Modeling the problem as a hierarchy, setting priorities AH), the research tool, the research sample, and any research problems. Chapter 4: «Analysis of Research Data» presents the results of research data for Boeotia and Oropos for the Causes of tax evasion and avoidance (Businessmen, Accountants, Tax Office). In the 5th and last chapter are presented in a detailed way the: «Conclusions» on the causes of tax evasion and tax avoidance in Greece: the point of view of tax collectors, accountants and businessmen (Oropos-Boeotia).

KEYWORDS

Tax
evasion
Tax
evasion

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Analytical Hierarchy Process (AHP)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΕΙΚΟΝΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 2.1: Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς 2008 (πριν από την ελληνική κρίση χρέους): Οι χειρότερες επιδόσεις στην ΕΕ.....	19
Πίνακας 2.2: Σκιάδης Οικονομία (% του ΑΕΠ) το 2017 (Επιλεγμένες χώρες της ΕΕ).....	21
Πίνακας 3.1: Κριτήρια και υποκριτήρια του ερωτηματολογίου.....	38
Πίνακας 3.2: Κλίμακα της σχετικής σημαντικότητας.....	39
Πίνακας 3.2: Αριθμός Ερωτηματολογίων της σχετικής σημαντικότητας.....	40
Πίνακας 4.1: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).....	41
Πίνακας 4.2: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).	42
Πίνακας 4.3: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).	44
Πίνακας 4.4: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).	45
Πίνακας 4.5: Η άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).....	47
Πίνακας 4.6: Η άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).....	48
Πίνακας 4.7: Η άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).	49
Πίνακας 4.8: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).	50
Πίνακας 4.9: Η άποψη των Λογιστών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).....	52
Πίνακας 4.10: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).	53
Πίνακας 4.11: Η άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).	54

Πίνακας 4.12: Η άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα ποσοκρητίων). 56

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 3.1: Μια απλή ιεραρχία ΑΗΡ 35

Εικόνα 3.2: Απλή ιεραρχία ΑΗΡ με σχετικές προεπιλεγμένες προτεραιότητες. 37

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Δήλωση μη λογοκλοπής	5
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
Περίληψη	7
Λέξεις-κλειδιά:	7
Abstract	8
Keywords	8
Κατάλογος Πινάκων – Εικόνων – Διαγραμμάτων	10
Πίνακες	10
Εικόνες	11
Διαγράμματα	16
Συνομογραφίες-Απόδοση Όρων	17
Εισαγωγή	18
1 Κεφάλαιο: «Τα φαινόμενα της Φοροδιαφυγής και της Φοροαποφυγής»	20
1.1 Φορολογία	20
1.1.1 Κατανόηση της φορολογίας	21
1.1.2 Σκοποί και αιτιολόγηση της φορολογίας	21
1.1.3 Διαφορετικοί τύποι φορολογίας	22
1.2 Φοροδιαφυγή	23

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

1.2.1	Γενικά στοιχεία	23
1.2.2	Κατανόηση της φοροδιαφυγής	24
1.2.3	Προϋποθέσεις για φοροδιαφυγή	25
1.3	Το φαινόμενο της φοροαποφυγής	26
1.3.1	Κατανόηση της φοροαποφυγής	26
1.3.2	Αποφυγή φοροαποφυγής	27
1.4	ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΈΝΑΝΤΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ	27
1.5	Αιτίες της φοροδιαφυγής	28
1.4	Παραοικονομία	32
1.4.1	Κατανόηση της Μαύρης Οικονομίας	33
1.4.2	Πώση Παραοικονομίας παραμένει κρυμμένη	33
1.4.3	Κόστος και Οφέλη της Παραοικονομίας	34
1.4.4	Τέσσερις τύποι μαύρων οικονομιών	35
1.5	Μαύρο χρήμα	37
1.5.1	Λειτουργία μαύρου χρήματος	38
1.5.2	Κριτική μαύρου χρήματος	39
1.5.3	Οφέλη από το μαύρο χρήμα	39
1.5.4	Ειδικές Θεωρήσεις	40
2	Κεφάλαιο: «Στοιχεία για την Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα»	41
2.1	Γενικά στοιχεία για την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	41
2.2	Εικαζόμενη προέλευση της ελληνικής διαφθοράς	42

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

2.3	Έκταση της ελληνικής φοροδιαφυγής και διαφθοράς.....	42
2.4	Κυβερνητικές προσπάθειες για τη συλλογή εσόδων.....	49
2.4.1	Μέτρα κατά της διαφθοράς.....	50
2.4.2	Βελτιώσεις εισπραξιφόρων.....	50
2.4.3	Φοροκάρτα.....	51
2.4.4	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ.....	51
2.5	Οπραγματικός λόγος φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	52
2.6	Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	52
3	Κεφάλαιο: «Μεθοδολογία Έρευνας».....	54
3.1	Διαδικασία Αναλυτικής Ιεραρχίας (ΑΗΡ).....	54
3.1.1	Χρήσεις και εφαρμογές Διαδικασίας Αναλυτικής Ιεραρχίας (ΑΗΡ).....	54
3.1.2	Εκπαίδευση και επιστημονική έρευνα.....	57
3.1.3	Τρόπος χρήσης του ΑΗΡ.....	58
3.1.4	Μοντελοποίηση του πρόβληματος ως ιεραρχία.....	59
3.1.5	Καθορισμός προτεραιοτήτων ιεραρχίας ΑΗΡ.....	64
3.2	Ερευνητικό εργαλείο.....	66
3.3	Δείγμα έρευνας.....	70
3.4	Προβλήματα Έρευνας.....	71
4	Κεφάλαιο: «Ανάλυση Στοιχείων Έρευνας».....	72
4.1	Ανάλυση στοιχείων έρευνας για την Βοιωτία.....	72
4.1.1	Επιχειρηματίες-Βοιωτία.....	72

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

4.1.2	Λογιστές-Βοιωτία	77
	Βαρύτητα Υποκριτηρίων (Λογιστών του νομού Βοιωτίας)	81
4.1.3	Εφοριακοί - Βοιωτία	82
	Ανάλυση στοιχείων έρευνας για την Ωρωπό	86
4.2.1	Επιχειρηματίες - Ωρωπός	86
4.1.3	Λογιστές-Ωρωπός	90
4.1.4	Εφοριακοί-Ωρωπός	94
5	Κεφάλαιο: «Συμπεράσματα»	100
5.1	Γενικά	100
5.2	Γενικά στοιχεία για την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	101
5.3	Ανάλυση Στοιχείων Έρευνας για τον προσδιορισμό των Αιτίων Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα	104
	Βιβλιογραφία	108

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 2.1: Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς 2008 (πριν από την ελληνική κρίση χρέους): Ο χειρότερες επιδόσεις στην ΕΕ	21
Διάγραμμα 2.2: Σκιάδης Οικονομία (% του ΑΕΠ) το 2017 (Επιλεγμένες χώρες της ΕΕ).	22
Διάγραμμα 4.1: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων). 42	
Διάγραμμα 4.2: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).	43
Διάγραμμα 4.3: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).	44
Διάγραμμα 4.4: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).	46
Διάγραμμα 4.5: Η άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).	47
Διάγραμμα 4.6: Η άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Υποκριτηρίων). 48	
Διάγραμμα 4.7: Η άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).	50
Διάγραμμα 4.8: Η άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).	51
Διάγραμμα 4.9: Η άποψη των Λογιστών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).	52
Διάγραμμα 4.10: Η άποψη των Λογιστών του Ωρωπού (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).	54
Διάγραμμα 4.11: Η άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).	55
Διάγραμμα 4.12: Η άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).	56

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ-ΑΠΟΔΟΣΗΘΡΩΝ

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Organisation for Economic Co-operation and Development/OECD)

ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

AHP: analytic hierarchy process (Διαδικασία Αναλυτικής Ιεραρχίας) CPI:

Corruption Perceptions Index (Δείκτης Αντίληψης

Διαφθοράς) GST: Goods and Services Tax (Φόρος Αγαθών και Υπηρεσιών) ISAHP: International Symposium on the Analytic Hierarchy Process (Διεθνές Συμπόσιο για τη Διαδικασία της Αναλυτικής Ιεραρχίας)

) IRS: Internal Revenue Service (Υπηρεσία Εσωτερικών

Εσόδων) NACAP: National Action Plan to Combat Corruption (Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς)

POS: point of sale (συσκευή σημείου πώλησης)

QFD: Quality function deployment (Ανάπτυξη λειτουργιών ποιότητας)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τον Benjamin Franklin «τίποτα δεν είναι σίγουρο εκτός από τον θάνατο και τους φόρους». Με τη δημόσια αυτή προφανώς επιβεβαιώνεται το προφανές, δηλαδή ότι κάθε πολίτης πρέπει να υπόκειται στον φορολογικό νόμο και είναι υποχρεωμένος να πληρώνει το φόρο από τα εισοδήματά του. Για την κατασκευή μεγάλων δημόσιων έργων αλλά και προσφερόμενων κρατικών/κοινωνικών υπηρεσιών, η είσπραξη φόρου από τους πολίτες παίζει σημαντικό ρόλο για τις κυβερνήσεις / χώρες (Benjamin Franklin's last great quote and the Constitution, 2021).

Ο φόρος είναι το σημείο αναφοράς και το σημείο καμπής της συνολικής ανάπτυξης της εκάστοτε χώρας. Της αλλαγής του βιοτικού επιπέδου και της ενίσχυσης του κατά κεφαλή εισοδήματος των ιδιωτών. Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, οι χώρες δεν διαθέτουν σύστημα είσπραξης επαρκούς ποσού φόρου από τους φορολογούμενους τους. Το αναμενόμενο ποσό εσόδων δεν μπορεί να βελτιωθεί για διαφορετικούς λόγους (Kumar, 2020).

Μεταξύ των λόγων για τους οποίους η φορολογική λειτουργία του συστήματος μπορεί να μην είναι ομαλή, είναι η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή και η έλλειψη ευαισθητοποίησης για τους φορολογούμενους. Τα παραπάνω είναι σύνηθες στον αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου οι πολίτες δεν δεσμεύονται να πληρώσουν συγκεκριμένο ποσό φόρου για τις χώρες τους. Στις ανεπτυγμένες χώρες, όπου συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, αυτά τα φαινόμενα παραμένουν σε μεγάλο βαθμό. Καθώς ο κόσμος έχει εξελιχθεί, η φορολογική συμμόρφωση έχει περάσει σε δεύτερη μοίρα με τη φοροαποφυγή και τη φοροδιαφυγή να αποτελούν την πρώτη γραμμή του κύριου στόχου του φορολογούμενου. Η φοροαποφυγή είναι η χρήση νόμιμων μέσων για τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης κάποιου ενώ η φοροδιαφυγή είναι η χρήση παράνομων μέσων για τη μείωση αυτής της φορολογικής υποχρέωσης (Alleyne & Harris, 2017). Η φοροδιαφυγή αποτελεί κίνδυνο για την κοινότητα. Χώρες και διεθνείς οργανισμοί έχουν καταβάλει προσπάθειες για την καταπολέμηση ανεπιθύμητων φαινομένων που σχετίζονται με τη φορολογία, τη φοροδιαφυγή ή τη φορολογική απάτη.

Οι μελετητές, ιδιαίτερα οι οικονομολόγοι συμφώνησαν ότι η φοροδιαφυγή μπορεί να θεωρηθεί ένα τεχνικό πρόβλημα που υπάρχει στο σύστημα είσπραξης φόρων, ενώ οι ψυχολόγοι πιστεύουν ότι η φοροδιαφυγή είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα για τις χώρες (Terzić, 2017).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Η παρούσα πτυχιακή

εργασία εξετάζει τα αίτια της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα: η άποψη των εφοριακών, λογιστών και επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία).

Αρχικά πραγματοποιείται βιβλιογραφική έρευνα για τις βασικές έννοιες του θέματος (φορολογία, φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή, παραοικονομία) και εν συνεχεία καταγράφονται στοιχεία για την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Έπειτα με τη βοήθεια της διαδικασίας Αναλυτικής Ιεραρχίας (analytic hierarchy process / AHP) διεξάγεται έρευνα με σταθμισμένο ερωτηματολόγιο του Διακομιχάλη, (2019) που ερευνούσε τις Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα. Έρευνα σε εφοριακούς επιχειρηματίες και λογιστές (Διακομιχάλης, 2019). Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε βάση της διεργασίας αναλυτικής ιεραρχίας (AHP), η οποία είναι μια δομημένη τεχνική για την οργάνωση και την ανάλυση περίπλοκων αποφάσεων, βασισμένη στα μαθηματικά και την ψυχολογία. Αναπτύχθηκε από τον Thomas L. Saaty τη δεκαετία του 1970. Το δείγμα αριθμεί 121 άτομα. Στον παρακάτω πίνακα αναλύονται ανά επάγγελμα (Λογιστές/Υπάλληλους Λογιστικού Γραφείου, Επιχειρηματίες και Υπάλληλοι Εφορίας) και ανά περιοχή (Βοιωτία, Ωρωπός).

1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ»

1.1 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η φορολογία είναι ένας όρος όταν μια φορολογική αρχή, συνήθως η κυβέρνηση, επιβάλλει μια οικονομική υποχρέωση στους πολίτες. Η καταβολή φόρων σε κυβερνήσεις ή αξιωματούχους ήταν η βάση του πολιτισμού από την αρχαιότητα (Scott & Kagan, 2021).

Ο όρος «φορολογία» ισχύει για όλους τους τύπους ακούσιων εισφορών, από εισόδημα έως κέρδη κεφαλαίου έως φόρους περιουσίας. Αν και η φορολογία μπορεί να είναι ουσιαστικό, συνήθως αναφέρεται ως πράξη. Τα έσοδα που προκύπτουν συνήθως ονομάζονται «φόροι».

Βασικές παρεμβάσεις (Scott & Kagan, 2021):

- Η φορολογία συμβαίνει όταν μια κυβέρνηση ή άλλη αρχή απαιτεί να καταβληθεί ένα τέλος από πολίτες και εταιρείες σε αυτήν την αρχή.
- Το τέλος είναι ακούσιο και σε αντίθεση με άλλες πληρωμές, δεν συνδέεται με συγκεκριμένες υπηρεσίες που έχουν παρασχεθεί ή πρόκειται να παρασχεθούν.
- Ο φόρος επιβάλλεται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων και συναλλαγών, όπως πώληση μετοχών ή κατοικίας.
- Οι τύποι φόρων περιλαμβάνουν το εισόδημα, τις εταιρείες, τα κέρδη κεφαλαίου, την περιουσία, την κληρονομιά και τις πωλήσεις.

1.1.1 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η φορολογία διαφοροποιείται από άλλες μορφές πληρωμής, όπως οι ανταλλαγές αγοράς, στο ότι η φορολογία δεν απαιτεί συγκατάθεση και δεν συνδέεται άμεσα με οποιαδήποτε παρεχόμενη υπηρεσία. Η κυβέρνηση υποχρεώνει τη φορολογία μέσω μιας σιωπηρής ή ρητής απόφασης / επιβολής. Η φορολογία είναι νομικά διαφορετική από τον εκβιασμό επειδή ο θεσμός που την επιβάλλει είναι η κυβέρνηση και όχι ιδιωτικοί φορείς (Γκίνογλου, 2004).

Τα φορολογικά συστήματα ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των δικαιοδοσιών και του χρόνου. Στα περισσότερα σύγχρονα συστήματα, η φορολογία συμβαίνει τόσο στα φυσικά περιουσιακά στοιχεία, όπως ακίνητα όσο και σε συγκεκριμένα γεγονότα, όπως μια συναλλαγή πωλήσεων. Η διαμόρφωση φορολογικών πολιτικών είναι ένα από τα πιο κρίσιμα και

αμφιλεγόμενα ζητήματα στη σύγχρονη πολιτική (Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Tax Policies in the European Union, 2017).

1.1.2 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η πιο βασική λειτουργία της φορολογίας είναι η χρηματοδότηση κρατικών δαπανών. Διαφορετικές αιτιολογήσεις και εξηγήσεις για τους φόρους έχουν προσφερθεί σε όλη την ιστορία. Οι πρώτοι φόροι χρησιμοποιήθηκαν για να υποστηρίξουν τις άρχουσες τάξεις, να αυξήσουν τον στρατό και να δημιουργήσουν άμυνες.

Οι υποστηρικτές των προοδευτικών επιπέδων φορολόγησης των ατόμων με υψηλό εισόδημα υποστηρίζουν ότι οι φόροι ενθαρρύνουν μια πιο δίκαιη κοινωνία. Οι υψηλότεροι φόροι για συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες, όπως ο καπνός ή η βενζίνη, έχουν δικαιολογηθεί ως αποτρεπτικός παράγοντας για την κατανάλωση. Οι υποστηρικτές της θεωρίας των δημόσιων αγαθών υποστηρίζουν ότι οι φόροι μπορούν να είναι απαραίτητοι σε περιπτώσεις στις οποίες η ιδιωτική παροχή δημόσιων αγαθών θεωρείται όχι καλύτερη, όπως στην περίπτωση της εθνικής άμυνας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Tax Policies in the European Union, 2017).

1.1.3 ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΤΥΠΟΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η φορολογία ισχύει για όλους τους διαφορετικούς τύπους εισφορών. Αυτοί μπορεί να περιλαμβάνουν (αλλά δεν περιορίζονται σε αυτά) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Tax Policies in the European Union, 2017):

- Φόρος εισοδήματος: Οι κυβερνήσεις επιβάλλουν φόρους εισοδήματος στο χρηματοοικονομικό εισόδημα που δημιουργείται από όλες τις οντότητες της δικαιοδοσίας τους, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτών και των επιχειρήσεων.
- Εταιρικός φόρος: Αυτός ο τύπος φόρου επιβάλλεται στο κέρδος μιας επιχείρησης.
- Κεφαλαιακά κέρδη: Ο φόρος επί των κεφαλαιουχικών κερδών επιβάλλεται σε οποιαδήποτε κεφαλαιακά κέρδη ή κέρδη από άτομα ή επιχειρήσεις από την πώληση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων μετοχών, ομολόγων ή ακινήτων.
- Φόρος ακίνητης περιουσίας: Ο φόρος ακινήτων υπολογίζεται από την τοπική κυβέρνηση και πληρώνεται από τον ιδιοκτήτη ενός ακινήτου. Αυτός ο φόρος υπολογίζεται με βάση την αξία των ακινήτων και της γης.
- Κληρονομιά: Ένας τύπος φόρου που επιβάλλεται σε άτομα που κληρονομούν την περιουσία ενός νεκρού προσώπου.
- Φόρος πωλήσεων: Φόρος κατανάλωσης που επιβάλλεται από μια κυβέρνηση στην πώληση αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό μπορεί να λάβει τη μορφή φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), φόρου αγαθών και υπηρεσιών (Goods and Services Tax / GST), κρατικού ή επαρχιακού φόρου πωλήσεων ή ειδικού φόρου κατανάλωσης.

1.2 ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

1.2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η φοροδιαφυγή είναι μια παράνομη δραστηριότητα κατά την οποία ένα άτομο ή οντότητα αποφεύγει σκόπιμα να πληρώσει μια πραγματική φορολογική υποχρέωση. Όσοι εντοπίζονται να αποφεύγουν τους φόρους υπόκεινται γενικά σε ποινικές διώξεις και σημαντικές κυρώσεις. Η φοροδιαφυγή είναι αδικημάς σύμφωνα με τον φορολογικό κώδικα της Υπηρεσίας Εσωτερικών Εσόδων (Internal Revenue Service / IRS) (Kagan & Berry-Johnson, 2020).

Βασικές παρεμβάσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Tax Policies in the European Union, 2017):

- Η φοροδιαφυγή μπορεί να είναι είτε παράνομη πληρωμή είτε υποπληρωμή των πραγματικών οφειλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων.
- Η φοροδιαφυγή μπορεί να καθοριστεί από το IRS ανεξάρτητα από το αν έχουν υποβληθεί φορολογικά έντυπα ή όχι στον οργανισμό.
- Για τον προσδιορισμό της φοροδιαφυγής, ο οργανισμός πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι η φοροαποφυγή ήταν σκόπιμη από την πλευρά του φορολογούμενου.
- Ενώ η φοροδιαφυγή είναι παράνομη, η φοροαποφυγή περιλαμβάνει την εύρεση νομικών τρόπων (εντός του νόμου) για τη μείωση των υποχρεώσεων των φορολογουμένων.

1.2.2 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η φοροδιαφυγή ισχύει τόσο για την παράνομη μη πληρωμή όσο και για την παράνομη υποπληρωμή φόρων. Ακόμη και αν ένας φορολογούμενος παραλείψει να υποβάλει κατάλληλα φορολογικά έντυπα, η IRS μπορεί να καθορίσει εάν οι φόροι οφείλονταν με βάση τις πληροφορίες που απαιτούνται για αποστολή από τρίτους, όπως μισθολογική και φορολογική δήλωση από τον εργοδότη ενός ατόμου. Γενικά, ένα άτομο δεν θεωρείται ένοχο φοροδιαφυγής, εκτός εάν η αδυναμία πληρωμής θεωρηθεί σκόπιμη.

Η φοροδιαφυγή συμβαίνει όταν ένα άτομο ή επιχείρηση αποφεύγει παράνομα να πληρώσει τη φορολογική του υποχρέωση, η οποία είναι μια ποινική κατηγορία που υπόκειται σε κυρώσεις και πρόστιμα.

Η μη καταβολή των κατάλληλων φόρων μπορεί να οδηγήσει σε ποινικές διώξεις. Προκειμένου να επιβληθούν χρεώσεις, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η φοροαποφυγή ήταν εσκεμμένη ενέργεια του φορολογούμενου. Όχι μόνο ένα άτομο μπορεί να είναι υπεύθυνο για την πληρωμή τυχόν φόρων που έχουν μείνει απλήρωτοι, αλλά μπορεί επίσης να κριθεί ένοχος για επίσημες κατηγορίες και μπορεί να απαιτηθεί να εκτίσει ποινή φυλάκισης (Νικολαΐδης, 2016).

1.2.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Κατά τον προσδιορισμό του αν η παράλειψη πληρωμής είναι σκόπιμη, εξετάζονται διάφοροι παράγοντες. Συνήθως, η οικονομική κατάσταση ενός φορολογούμενου θα εξεταστεί σε μια προσπάθεια να επιβεβαιωθεί εάν η μη πληρωμή είναι αποτέλεσμα διάπραξης απάτης ή απόκρυψης αναφερόμενου εισοδήματος (Βογιάννου, 2016).

Η αδυναμία πληρωμής μπορεί να κριθεί απάτη σε περιπτώσεις όπου ένας φορολογούμενος έκανε προσπάθειες να αποκρύψει περιουσιακά στοιχεία συνδέοντάς τα με άλλο πρόσωπο εκτός από τον ίδιο. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αναφορά εισοδήματος με ψευδή ή ονομασία και Αριθμό Κοινωνικής Ασφάλισης, τα οποία μπορεί να σημαίνουν κλοπή ταυτότητας. Ένα άτομο μπορεί να κριθεί ότι αποκρύπτει εισόδημα για παράλειψη αναφοράς εργασίας που δεν ακολουθούσε τις παραδοσιακές μεθόδους καταγραφής πληρωμών. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αποδοχή πληρωμής σε μετρητά για αγαθά ή υπηρεσίες που παρασχέθηκαν χωρίς να τα έχει αναφέρει σωστά στο IRS κατά την κατάθεση φόρου.

Στις περισσότερες περιπτώσεις φοροδιαφυγής εταιρειών που αναφέρονται στον ιστότοπο της IRS, η φορολογική υποχρέωση υποεκπροσωπώνταν. Πολλοί ιδιοκτήτες επιχειρήσεων υποτίμησαν τα ποσά των εισπράξεων τους στην εταιρεία, πράξη που θεωρήθηκε ως σκόπιμη φοροδιαφυγή. Αυτές τεκμηριώθηκαν ως πηγές εισοδήματος, εσόδων και κερδών που δεν αναφέρθηκαν με ακρίβεια (Νικολαΐδης, 2016).

¹ Είναι το έγγραφο που απαιτείται να στείλει ο εργοδότης σε κάθε εργαζόμενο και την υπηρεσία εσωτερικών εσόδων στο τέλος του έτους. Το δήλωση μισθού και φόρου αναφέρει τους ετήσιους μισθούς των εργαζομένων και το ποσό των φόρων που παρακρατούνται από τους μισθούς τους.

1.3 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Η φοροαποφυγή είναι η χρήση νόμιμων μεθόδων για την ελαχιστοποίηση του ποσού του φόρου εισοδήματος που οφείλει ένα άτομο ή μια επιχείρηση. Αυτό επιτυγχάνεται γενικά με τη διεκδίκηση όσων κρατήσεων και πιστώσεων είναι επιτρεπτές. Μπορεί, επίσης, να επιτευχθεί με ιεράρχηση επενδύσεων που έχουν φορολογικά πλεονεκτήματα, όπως η αγορά φορολόγητων δημοτικών ομολόγων. Η φοροαποφυγή δεν είναι το ίδιο με τη φοροδιαφυγή, η οποία βασίζεται σε παράνομες μεθόδους, όπως η μη αναφορά των εσόδων και η παραποίηση των κρατήσεων (Kagan & Berry-Johnson, Tax Avoidance, 2021).

Βασικές παρεμβάσεις είναι οι εξής (Βογιάννου, 2016):

- Όποιος επενδύσει συνταξιοδοτικό ταμείο, χρησιμοποιεί την έκπτωση υποθήκης ή παίρνει την πίστωση φόρου για παιδιά, τότε σκέφτεται φοροαποφυγή.
- Αυτές είναι οι μικρές φορολογικές ελαφρύνσεις που προσφέρονται για την ενθάρρυνση ορισμένων συμπεριφορών, όπως η αποταμίευση συνταξιοδότησης ή αγορά σπιτιού.
- Η φοροαποφυγή είναι σε αντίθεση με τη φοροδιαφυγή, η οποία βασίζεται σε παράνομες μεθόδους, όπως η αναφορά εισοδήματος.

1.3.1 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Εκατομμύρια φορολογούμενοι χρησιμοποιούν κάποια μορφή φοροαποφυγής μόνο αν λάβουν πίστωση φόρου για τα παιδιά, επενδύσουν σε λογαριασμό συνταξιοδότησης ή λάβουν έκπτωση φόρου υποθήκης. Κάθε έκπτωση φόρου και πίστωση που διατίθεται στον Φορολογικό Κώδικα απάρχει προς όφελος ή ελάφρυνση ορισμένων ή όλων των φορολογουμένων (Βογιάννου, 2016).

1.3.2 ΑΠΟΦΥΓΗ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Στην πραγματικότητα, περισσότερο από το 90% των ατόμων χρησιμοποιούν πλέον την τυπική αφαίρεση και όχι τον προσδιορισμό των εκπτώσεων. Για πολλούς, αυτό αναιρεί τη χρησιμότητα ακόμη και της έκπτωσης τόκων στεγαστικών δανείων.

Ωστόσο, υπάρχουν πολλοί ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων, ελεύθεροι επαγγελματίες, επενδυτές και άλλοι που εξοικονομούν κάθε απόδειξη εξόδων επιχείρησης που μπορεί να είναι επιλέξιμη για έκπτωση (Βογιάννου, 2016).

1.4 ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ Ή ΕΝΑΝΤΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Εν ολίγοις, οι περισσότεροι άνθρωποι ασκούν κάποια μορφή φοροαποφυγής προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τους οφειλόμενους φόρους. Πράγματι, η παροχή φορολογικών συμβουλών για το πώς να γίνει αυτό αποτελεί μια σημαντική βιομηχανία.

Η φοροδιαφυγή, από την άλλη πλευρά, είναι παράνομη. Συμβαίνει όταν τα άτομα δεν αναφέρουν το εισόδημα ή τα έσοδα που αποκτήθηκαν σε μια φορολογική αρχή. Κάποιοι ασκούν φοροδιαφυγή μη πληρώνοντας φόρους καθόλου. Η φοροδιαφυγή είναι σοβαρή και τιμωρείται με φυλάκιση, πρόστιμο ή και τα δύο (Νικολαΐδης, 2016).

Ενώ η φοροδιαφυγή απαιτεί τη χρήση παράνομων μεθόδων για την αποφυγή καταβολής των κατάλληλων φόρων, η φοροαποφυγή χρησιμοποιεί νόμιμα μέσα για να μειώσει τις υποχρεώσεις ενός φορολογούμενου. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει προσπάθειες όπως φιλανθρωπική χορήγηση σε εγκεκριμένη οντότητα ή επένδυση εισοδήματος σε μηχανισμό αναβολής φόρου, όπως ατομικό λογαριασμό συνταξιοδότησης (IRA). Στην περίπτωση ενός IRA, οι φόροι στα επενδυμένα κεφάλαια δεν πληρώνονται μέχρι να αποσυρθούν τα κεφάλαια και οι τυχόν πληρωμές τόκων που ισχύουν (Βογιάννου, 2016).

1.5 ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Είναι πολύ σημαντικό για κάθε χώρα να γνωρίζει τα αίτια ενός φαινομένου τόσο πολύπλοκου όσο η φοροδιαφυγή, αφού είναι ο μόνος τρόπος για να βρεθεί στρατηγική για την καταπολέμησή του. Το ζήτημα είναι εξαιρετικά περίπλοκο, αλλά αναμφίβολα, είναι ένα θέμα, το οποίο πρέπει να αντιμετωπίσουν όλες οι χώρες (Βογιάννου, 2016).

Σε πολλές οικονομικές εκθέσεις στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα, επισημαίνεται η σημασία και η σοβαρότητα της φοροδιαφυγής που υπάρχει σήμερα στη Ελλάδα και ομοίως, τη σημαντική ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος, τονίζοντας τη σπάνια αναδιανεμητική ικανότητα της φορολογικής πολιτικής.

Σε πολλές χώρες δεν υπάρχει θεσμοθετημένη και συστηματοποιημένη εκτίμηση της φοροδιαφυγής, με επαρκή περιοδικότητα και διάδοση των αποτελεσμάτων.

Όσο αφορά τα αίτια της φοροδιαφυγής, συνήθως λέγεται ότι υπάρχουν πολλές αιτίες.

Από την άλλη πλευρά, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι αιτίες ποικίλλουν από τη χώρα στην άλλη, ακόμη και, εντός της ίδιας χώρας, στον χρόνο και τις στιγμές της ιστορίας της.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Μερικές από τις αιτίες της φοροδιαφυγής, μεταξύ άλλων είναι (Βογιάννου, 2016), (Νικολαΐδης, 2016):

- Η ίδια δομή του φορολογικού συστήματος των χωρών.
- Η άναρχη κατανομή εξουσιών μεταξύ των διαφόρων κυβερνητικών επιπέδων, ιδιαίτερα στις ομοσπονδιακές χώρες.
- Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού.
- Η έλλειψη απλότητας και ακρίβειας της φορολογικής νομοθεσίας.
- Ο πληθωρισμός.
- Η φορολογική πίεση – οι υψηλοί συντελεστές.
- Μια σημερινή άτυπη οικονομία
- Τα μόνιμα καθεστώτα νομιμοποίησης
- Η πιθανότητα μισμύρφωσης χωρίς μεγαλύτερους κινδύνους.
- Τα καθεστώτα πρόωξης (φορολογικά κίνητρα, απαλλαγές και φορολογικά έξοδα).
- Η έλλειψη διάδοσης σχετικά με τη χρήση πόρων που προέρχονται από φόρους.
- Η έλλειψη φορολογικής ακεραιότητας πολιτών.
- Η ανεπάρκεια των Φορολογικών Διοικήσεων.
- Η παρουσία πολυεθνικών επιχειρήσεων με επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό.
- Οι φορολογικοί παράδεισοι – δικαιοδοσίες μη δεικνύουσες χαμηλής φορολογίας ή όπου ζέγεται σε πολλές χώρες, μη συνεργαζόμενες δικαιοδοσίες.
- Το μεγάλο βάρος άυλων, γεγονός που καθιστά δύσκολο να τους αποδοθεί πραγματική τους αξία.
- Το χρηματοπιστωτικό σύστημα με πολλαπλά εξελιγμένα στοιχεία που επιτρέπουν την κινητοποίηση χρημάτων με γρήγορο και απλό τρόπο.
- Η διάδοση ειδικών φορολογικών καθεστώτων για την προσέλκυση επενδύσεων (π.χ. φορολογικές αποφάσεις)
- Η δυσκολία στον έλεγχο των τιμών μεταβίβασης των σχετικών πολυεθνικών επιχειρήσεων.
- Η ψηφιακή οικονομία, με τη σημαντική τεχνολογική εξέλιξη το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι πλατφόρμες συνεργασίας, τα ψηφιακά νομίσματα και οι νέοι τρόποι εμπορευματοποίησης αγαθών και υπηρεσιών αυξάνουν τις δυσκολίες φορολόγησης και ελέγχου.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Ένα έγγραφο του Michel Jorratt αναφέρει τις ακόλουθες μεταβλητές που επηρεάζουν το σύνθετο φαινόμενο της αποφυγής. Αυτές είναι η αποτελεσματικότητα της εξέτασης, το σύστημα κυρώσεων, η απλότητα της φορολογικής δομής και τελικά η αποδοχή του φορολογικού συστήματος.

εξέταση της απάτης, εκτός από τα οικονομικά συμφέροντα πρέπει να αναλυθούν οι ψυχολογικοί παράγοντες του φορολογούμενου και το κοινωνικό του περιβάλλον.

Συνεπώς πρόκειται για ένα πολύπλοκο φαινόμενο και οι αιτίες του είναι δύσκολο να προσδιοριστούν με ακρίβεια, αν και αυτό δεν πρέπει να αποθαρρύνει την ανάλυσή του.

Εάν κάποιος γνωρίζει τις αιτίες και το μέγεθος του προβλήματος, το φαινόμενο μπορεί να αντιμετωπιστεί πιο αποτελεσματικά.

Αυτό είναι ένα βασικό ζήτημα για τους φορείς, αφού για να είναι πιο αποτελεσματική, κάθε πολιτική ελέγχου πρέπει να ξεκινά με τη γνώση της υπεκφυγής σε κάθε χώρα, τις αιτίες της, το μέγεθος της, τους τύπους ελιγμών και κυρίως τους φορολογούμενους ή τους τομείς που συμβάλλουν σε αυτήν.

Επομένως, είναι προτιμότερο να διεξάγονται τομεακές φοροδιαφυγές ή συγκριτικές μελέτες, παρά μελέτες μη συμμόρφωσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτές οι τομεακές μελέτες επιτρέπουν τον προσδιορισμό του ποιος φορολογούμενος ή τομέας αποφεύγει, καθώς και τους ελιγμούς που χρησιμοποιούνται για αυτόν τον σκοπό.

Η κοινωνική αντίληψη του κράτους είναι βασική για την προσέγγιση των αιτιών και της σημασίας της φοροδιαφυγής.

Οι καταστάσεις ατιμωρησίας και διαφθοράς δημιουργούν περισσότερη απάτη και αποθαρρύνουν τους συμμορφούμενους φορολογούμενους.

Σε πρόσφατη μελέτη με τίτλο «Ο αγώνας κατά της διαφθοράς στο κράτος» αναφέρεται ότι καμία χώρα δεν είναι απρόσβλητη από τη διαφθορά. Η κατάχρηση της δημόσιας λειτουργίας για ίδιον όφελος μειώνει την εμπιστοσύνη των πολιτών στην κυβέρνηση και τους θεσμούς, υπονομεύει την αποτελεσματικότητα και την ισότητα των δημόσιων πολιτικών και καταχράται τα χρήματα των φορολογουμένων, που προορίζονταν αρχικά για σχολεία, δρόμους και νοσοκομεία (Νικολαΐδης, 2016).

Πάνω από 180 χώρες αναλύθηκαν και το ενδιαφέρον συμπέρασμα ήταν ότι οι πιο διεφθαρμένες χώρες εισπράττουν λιγότερους φόρους, επειδή ο λαός πληρώνει μίζες για να τους αποφύγει, για παράδειγμα, μέσω φορολογικών κενών που δημιουργήθηκαν με αντάλλαγμα τις δωροδοκίες. Επιπλέον, όταν οι φορολογούμενοι πιστεύουν ότι το κράτος είναι διεφθαρμένο, η φοροδιαφυγή γίνεται πιο πιθανή.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Η μελέτη αναφέρει ότι, σε παγκόσμιο επίπεδο, λιγότερο διεφθαρμένες κυβερνήσεις συγκεντρώνουν 4% περισσότερο ΑΕΠ σε φορολογικά έσοδα από τις χώρες που έχουν το ίδιο επίπεδο ανάπτυξης με τα υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς.

Η αντιμετώπιση της διαφθοράς είναι μια πρόκληση που απαιτεί επιμονή σε πολλούς τομείς, αλλά η οποία αναμφίβολα έχει τεράστια μερίσματα λογικά πέρα από τον φορολογικό τομέα.

Μια βασική πτυχή που αναφέρεται είναι η πολιτική βούληση, η συνεχής ενίσχυση των θεσμών για την προώθηση της ακεραιότητας, μεγαλύτερη διαφάνεια, λογοδοσία και διεθνής συνεργασία.

Η ακεραιότητα είναι απαραίτητη για το φορολογικό σύστημα, διατηρώντας έτσι την εμπιστοσύνη μεταξύ των φορολογουμένων και των κυβερνήσεων, καθώς και ζωτικής σημασίας στοιχείο του φορολογικού ηθικού.

Η προθυμία των φορολογουμένων να πληρώσουν φόρους συνδέεται με την εμπιστοσύνη τους στα ιδρύματα, τις αντιλήψεις για διαφθορά, καθώς και την ικανοποίηση από τις δημόσιες υπηρεσίες.

Οι βασικές απαιτήσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη για ένα πιο αποτελεσματικό μοντέλο συνεργασίας είναι (Νικολαΐδης, 2016):

- Η ύπαρξη οντοτήτων ειδικευμένων στη διερεύνηση της διαφθοράς.
- Η προώθηση του έργου πολυεπιστημονικών και εξαιρετικά εξειδικευμένων ομάδων.
- Η προετοιμασία ορθών πρωτοκόλλων, οδηγιών παρέμβασης και εγχειριδίων διαδικασιών που μπορεί να ευνοήσουν την επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων υπεύθυνων οντοτήτων.
- Η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών και συμφωνιών αμοιβαίας βοήθειας.
- Η διαθεσιμότητα επαρκών τεχνικών εργαλείων και υποδομών.
- Η ενίσχυση των συστημάτων διατύπωσης και παρακολούθησης κατηγοριών.

Τέλος, πολλές από τις αιτίες που αναφέρονται είναι αλληλένδετες και πολλές έχουν έναν κοινό παρονομαστή στη διαφθορά, η οποία απαιτεί μια σταθερή πολιτική απόφαση για την προώθηση μεγαλύτερης διαφάνειας, εκπαίδευσης και δικαιοσύνης σε κάθε χώρα.

1.4 ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η παραοικονομία είναι ένα τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας μιας χώρας που προέρχεται από πηγές που δεν εμπίπτουν στους κανόνες και τους κανονισμούς της χώρας σχετικά με το εμπόριο. Οι δραστηριότητες μπορεί να είναι είτε νόμιμες είτε παράνομες ανάλογα με τα αγαθά και/ή τις υπηρεσίες που εμπλέκονται. Η παραοικονομία σχετίζεται με την έννοια της μαύρης αγοράς. Με τον ίδιο τρόπο που μια οικονομία αποτελείται από πολλές σχετικές αγορές που θεωρούνται ως ένα ολοκληρωμένο σύνολο, η παραοικονομία αποτελείται από τη συλλογή διαφόρων μαύρων αγορών σε μια οικονομία (Potters & Rathburn, 2021).

Βασικά στοιχεία που σχετίζονται με την παραοικονομία (Potters & Rathburn, 2021):

- Η παραοικονομία είναι όλη η οικονομική δραστηριότητα σε μια δεδομένη οικονομία που εμφανίζεται εκτός ή κατά παράβαση των ισχυόντων νόμων και κανονισμών της κοινωνίας.
- Οι άνθρωποι θα παραβιάσουν ή θα αγνοήσουν τους κανόνες που επιβάλλονται όταν οι κυβερνήσεις παρεμβαίνουν, φορολογούν ή ρυθμίζουν τις αγορές. Αυτό μπορεί να παράγει καθαρά οικονομικά οφέλη ή κόστος για την κοινωνία.
- Η δραστηριότητα στη παραοικονομία είναι συχνά παράνομη, συνήθως αφορολόγητη και σπάνια καταγράφεται από επίσημες οικονομικές στατιστικές. Στην πραγματικότητα, η δραστηριότητα μπορεί να μην αποτελείται καθόλου από επίσημες συναλλαγές στην αγορά, γεγονός που καθιστά πολύ δύσκολη την εκτίμηση.

1.4.1 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΥΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Οι άνθρωποι δραστηριοποιούνται σε μαύρες οικονομίες για να εμπορεύονται λαθρεμπόριο, να αποφεύγουν φόρους και κανονισμούς ή να παρακάμπτουν τους ελέγχους των τιμών ή το δελτίο. Οι μαύρες οικονομίες προκύπτουν συνήθως όταν μια κυβέρνηση περιορίζει την οικονομική δραστηριότητα για συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες, είτε καθιστώντας τη συναλλαγή παράνομη είτε φορολογώντας το αντικείμενο τόσο πολύ που καθίσταται απαγορευτικό από πλευράς κόστους. Μπορεί να προκύψει μια μαύρη αγορά για να διατεθούν παράνομα αγαθά και υπηρεσίες ή για να διατεθούν ακριβά αντικείμενα με λιγότερα χρήματα (όπως πειρατική μουσική ή λογισμικά) (Potters & Rathburn, 2021).

Ως παράδειγμα μαύρης οικονομίας, είναι η περίπτωση ενός εργάτη οικοδομών ο οποίος πληρώνεται «κάτω από το τραπέζι» και δεν θα έχει ούτε φόρους παρακράτησης ο ίδιος ούτε ο εργοδότης θα πληρώσει φόρους για τις αποδοχές του. Αν και οι κατασκευαστικές εργασίες είναι νόμιμες, ωστόσο η μη καταβολή φόρων κατατάσσει το γεγονός ως μέρος της μαύρης

οικονομίας. Άλλες καθαρά παράνομες συναλλαγές - κάτι που ποικίλλει πολύ ανάλογα με τη δικαιοδοσία - αποτελούν μέρος της μαύρης οικονομίας εξ ορισμού. Αυτά περιλαμβάνουν προφανή πράγματα όπως η πώληση παράνομων ουσιών και όπλων, καθώς και δραστηριότητες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους τοπικούς νόμους, όπως η ανακαίνιση χωρίς άδεια ή η πληρωμή για μια σεξουαλική πράξη.

1.4.2 ΠΩΣ Η ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΚΡΥΜΜΕΝΗ

Επειδή η φοροδιαφυγή ή η συμμετοχή σε μια δραστηριότητα μαύρης αγοράς είναι παράνομη, όσοι εμπλέκονται σε τέτοια συμπεριφορά συχνά επιχειρούν να αποκρύψουν τις δραστηριότητές τους από τις κυβερνήσεις ή τις ρυθμιστικές αρχές. Οι συμμετέχοντες στην παραοικονομία παραδοσιακά επέλεγαν να πραγματοποιούν τις παράνομες συναλλαγές τους σε μετρητά, καθώς η χρήση μετρητών δεν αφήνει αποτύπωμα. Πιο πρόσφατα, τα κρυπτονομίσματα έχουν ανοίξει νέες δυνατότητες πληρωμής, ιδιαίτερα μέσω του σκοτεινού ιστού. Οι διάφοροι τύποι υπόγειων δραστηριοτήτων διακρίνονται σύμφωνα με τους θεσμικούς κανόνες που παραβιάζουν. Συνήθως, τέτοιες δραστηριότητες αναφέρονται με το οριστικό άρθρο ως συμπλήρωμα των επίσημων οικονομιών (Potters & Rathburn, 2021).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Η παραοικονομία αποτελείται από πολλές αποκεντρωμένες λαθραγορές - τις μαύρες αγορές. Αυτές οι υπόγειες οικονομίες υπάρχουν παντού - στην ελεύθερη αγορά σε και κομμουνιστικές χώρες, τόσο ανεπτυγμένες όσο και αναπτυσσόμενες. Όσοι εμπλέκονται σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες παρακάμπτουν, διαφεύγουν ή αποκλείονται από το θεσμικό σύστημα κανόνων, δικαιωμάτων, κανονισμών και κυρώσεων επιβολής που διέπουν τα υπεράνω μέρη που ασχολούνται με την παραγωγή και την ανταλλαγή.

1.4.3 ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το καθαρό οικονομικό κόστος και τα οφέλη της δραστηριότητας στη μαύρη οικονομία ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο της δραστηριότητας και το πλαίσιο. Συχνά οι δραστηριότητες της μαύρης αγοράς μπορεί να ωφελήσουν τους άμεσους συμμετέχοντες με τρόπους που είναι επιβλαβείς για άλλους, όπως η αγορά και η πώληση κλεμμένων περιουσιών. Οι δραστηριότητες της μαύρης αγοράς ορισμένων τύπων μπορούν να προκαλέσουν σαφή και ξεκάθαρη βλάβη στην κοινωνία. Άλλες δραστηριότητες στη μαύρη αγορά μπορεί να μην προκαλέσουν άμεση οικονομική βλάβη σε κανέναν, αλλά μπορούν να μειώσουν την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών θεσμών που ωφελούν όλη την κοινωνία, όπως η λαθροθηρία της άγριας ζωής, η παράνομη απόρριψη τοξικών αποβλήτων ή η φοροδιαφυγή που χρησιμοποιείται για την καταβολή νόμιμων δημόσιων αγαθών (Potters & Rathburn, 2021).

Άλλες φορές, η μαύρη οικονομία μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα σαφές καθαρό οικονομικό κέρδος για την κοινωνία που παρακάμπτει ή αντισταθμίζει οικονομικά προβλήματα που δημιουργούνται από την κυβερνητική πολιτική. Οι λαθρέμποροι και οι έμποροι της μαύρης αγοράς μπορούν να είναι η μόνη πηγή τροφής και φαρμάκων για τους λιμοκτονούντες στις κατεστραμμένες από τον πόλεμο περιοχές. Οι παράνομοι ραδιοφωνικοί σταθμοί και τα ενημερωτικά δελτία μπορούν να παρακάμψουν τα κατασταλτικά καθεστώτα. Οι αγοραστές και οι πωλητές που παραβιάζουν κανονισμούς, όπως οι έλεγχοι τιμών και οι ποσοτώσεις, μπορούν να αναιρέσουν ορισμένες από τις απώλειες που μπορεί διαφορετικά να συνδέονται με αυτούς τους τύπους πολιτικών (Hall, 2019).

Επιπλέον, η απαγορευμένη ιδιωτική επιχειρηματική και εμπορική δραστηριότητα σε κεντρικά σχεδιασμένες ή σοσιαλιστικές οικονομίες μπορεί να προσφέρει ανεκτίμητα καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες που διαφορετικά θα ήταν πολύ σπάνια ή ανύπαρκτα.

1.4.4 ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΤΥΠΟΙ ΜΑΥΡΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ

Υπάρχουν τέσσερις κύριες ταξινομήσεις των μαύρων οικονομιών: η παράνομη οικονομία, η μη αναφερόμενη οικονομία, η μη καταγεγραμμένη οικονομία και η άτυπη οικονομία (Hall, 2019), (Potters & Rathburn, 2021).

1.4.4.1 Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η παράνομη οικονομία συνίσταται στο είσοδο ή στην παραγωγή από αυτές τις οικονομικές δραστηριότητες που επιδιώκονται κατά παράβαση των νομικών καταστατικών που ορίζουν το πεδίο εφαρμογής των νόμιμων μορφών εμπορίου. Ο εκβιασμός και η διακίνηση ναρκωτικών αποτελούν μέρος της παράνομης οικονομίας.

1.4.4.2 Η ΜΗ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η μη δηλωμένη οικονομία επιδιώκει να αποφύγει τους θεσμικά θεσπισμένους δημοσιονομικούς κανόνες όπως κωδικοποιούνται στον φορολογικό κώδικα. Η απασχόληση κάτω από το τραπέζι και οι αφορολόγητες ιδιωτικές συναλλαγές που κατά τα άλλα είναι νόμιμες εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία.

1.4.4.3 Η ΜΗ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η μη καταγεγραμμένη οικονομία αναφέρεται σε οικονομικές δραστηριότητες που παρακάμπτουν τους θεσμικούς κανόνες που καθορίζουν τις απαιτήσεις αναφοράς των κρατικών στατιστικών υπηρεσιών.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Αυτό μπορεί να οφείλεται σε σκόπιμη απόκρυψη πληροφοριών για νόμιμους ή αθέμιτους λόγους ή σε πρακτικές δυσκολίες που σχετίζονται με τη συλλογή δεδομένων.

1.4.4.4 Η ΑΤΥΠΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η άτυπη οικονομία περιλαμβάνει εκείνες τις οικονομικές δραστηριότητες που παρακάμπτουν το κόστος και εξαιρούνται από τα οφέλη και τα δικαιώματα που ενσωματώνονται στους νόμους και τους διοικητικούς κανόνες που καλύπτουν τις σχέσεις ιδιοκτησίας, τις εμπορικές άδειες, τις συμβάσεις εργασίας, τις αδικοπράξεις, την οικονομική πίστωση και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Οι μη εμπορεύσιμες δραστηριότητες, όπως η παραγωγή οικιακών υπηρεσιών ή οι χάρες που ανταλλάσσουν φίλοι και γείτονες, εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία.

1.5 ΜΑΥΡΟΧΡΗΜΑ

Το μαύρο χρήμα περιλαμβάνει όλα τα κεφάλαια που αποκτήθηκαν μέσω παράνομης δραστηριότητας και κατά τα άλλα νόμιμα εισοδήματα που δεν καταγράφονται για φορολογικούς σκοπούς. Τα έσοδα από μαύρο χρήμα λαμβάνονται συνήθως σε μετρητά από παράνομη οικονομική δραστηριότητα και, ως εκ τούτου, δεν φορολογούνται (Kenton & Estevez, 2020). Οι αποδέκτες μαύρου χρήματος πρέπει να το κρύψουν, να το ξεδέσουν μόνο στην παραοικονομία ή να προσπαθήσουν να του δώσουν την όψη νομιμότητας μέσω του ξέπλυματος χρήματος².

Βασικά στοιχεία (Hall, 2019), (Potters & Rathburn, 2021):

- Το μαύρο χρήμα περιλαμβάνει όλα τα κεφάλαια που αποκτήθηκαν μέσω παράνομης δραστηριότητας και κατά τα άλλα νόμιμα εισοδήματα που δεν καταγράφονται για φορολογικούς σκοπούς.
- Τα υψηλότερα ποσά μαύρου χρήματος στην οικονομία συχνά οδηγούν σε αυξημένη διαφθορά.
- Από την άλλη πλευρά, το μαύρο χρήμα μπορεί να μειώσει τον αρνητικό αντίκτυπο των καταπιεστικών νόμων.
- Το μαύρο χρήμα μπορεί παράνομα να συγκαλυφθεί ως νόμιμο χρήμα μέσω της νομιμοποίησης οδών από παράνομες δραστηριότητες.

² Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι η παράνομη διαδικασία δημιουργίας μεγάλων ποσών χρημάτων που παράγονται από εγκληματική δραστηριότητα, όπως η διακίνηση ναρκωτικών ή η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, να φαίνεται ότι προέρχονται από νόμιμη πηγή (Chen & Anderson, 2021).

1.5.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Στην απλούστερη μορφή του, το μαύρο χρήμα είναι χρήματα για τα οποία δεν καταβάλλεται φόρος στο δημόσιο. Έστω ότι ένα κατάστημα δέχεται μετρητά για τα εμπορεύματά του και δεν κίδει αποδείξεις στους πελάτες του. Αυτό το κατάστημα συναλλάσσεται με μαύρο χρήμα, καθώς δεν πλήρωνει φόρο για τις μη καταγεγραμμένες πωλήσεις. Επίσης, έστω ένας αγοραστής ακινήτων που αγοράζει γη αξίας 200.000 €. Εάν ο αγοραστής αναφέρει μόνο 50.000 € στα βιβλία και πληρώσει 150.000 € κάτω από το τραπέζι, τότε υπάρχει μια συναλλαγή μαύρου χρήματος αξίας 150.000 €. Οι πωλητές και στα δύο παραδείγματα έχουν κερδίσει χρήματα από νόμιμες πηγές, αλλά απέφυγαν φόρους (Βογιάννου, 2016).

Η πιο κοινή πηγή μαύρου χρήματος είναι η μαύρη αγορά ή η παραοικονομία. Ο ιδραστηριότητες στη μαύρη αγορά μπορεί να περιλαμβάνουν πώληση ναρκωτικών, πυροβολισμός, τρομοκρατία και εμπορία ανθρώπων. Οι δραστηριότητες της μαύρης αγοράς περιλαμβάνουν επίσης λιγότερο σοβαρά αδικήματα, όπως πώληση απομιμήσεων προϊόντων, κλεμμένων πιστωτικών καρτών ή πειρατικών εκδόσεων υλικού που προστατεύεται από πνευματικά δικαιώματα.

Το μέρος του εισοδήματος μιας χώρας που συνδέεται με το μαύρο χρήμα επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Το μαύρο χρήμα προκαλεί οικονομικές διαρροές, καθώς τα μη δηλωθέντα εισοδήματα που δεν φορολογούνται προκαλούν την απώλεια εσόδων από την κυβέρνηση. Επιπλέον, αυτά τα κεφάλαια σπάνια εισέρχονται στο τραπεζικό σύστημα. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να είναι πιο δύσκολο για τις νόμιμες μικρές επιχειρήσεις και τους επιχειρηματίες να λάβουν δάνεια.

Επιπλέον, το μαύρο χρήμα κάνει την οικονομική υγεία ενός έθνους να υποτιμάται. Είναι εξαιρετικά δύσκολο να εκτιμηθεί το ποσό του μαύρου χρήματος σε οποιαδήποτε οικονομία. Αυτό δεν προκαλεί έκπληξη, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες στην παραοικονομία έχουν ισχυρά κίνητρα για να κρύψουν τις δραστηριότητές τους. Αυτά τα μη δηλωθέντα κέρδη δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στο καθαρίστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ) ή στο καθαρίστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) μιας χώρας. Έτσι, οι εκτιμήσεις ενός έθνους για την αποταμίευση, την κατανάλωση και άλλες μακροοικονομικές μεταβλητές θα ήταν παραπλανητικές. Αυτές οι ανακρίβειες επηρεάζουν αρνητικά τον σχεδιασμό και τη χάραξη πολιτικής (Γιώγος, 2021).

1.5.2 ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Εκτός από ορισμένες σαφώς ανήθικες δραστηριότητες, όπως η εμπορία ανθρώπων, που επιδιώκονται για την απόκτηση μαύρου χρήματος, το ίδιο το μαύρο χρήμα δημιουργεί προβλήματα. Πιο συγκεκριμένα, τα υψηλότερα ποσά μαύρου χρήματος στην οικονομία συχνά οδηγούν σε αυξημένη διαφθορά. Οι επιχειρήσεις που αποκομίζουν σημαντικά κέρδη στην παραοικονομία σχεδόν αναγκαστικά πρέπει να πληρώσουν τις αρχές επιβολής του νόμου για να κοιτάξουν από την άλλη πλευρά από καιρό σε καιρό. Ωστόσο, αυτό οδηγεί σε μια διεφθαρμένη στυνομική δύναμη που μπορεί να προχωρήσει από την αγνόηση των αδικημάτων στην ενεργό συμμετοχή σε εγκλήματα (Kenton & Estevez, 2020).

1.5.3 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΧΡΗΜΑ

Το μαύρο χρήμα παράγει τα περισσότερα οφέλη σε κοινωνίες με τους πιο καταπιεστικούς νόμους. Για παράδειγμα, πολλές συνηθισμένες οικονομικές συναλλαγές της αγοράς ήταν παράνομες στη Σοβιετική Ένωση. Οι άνθρωποι στράφηκαν στην παραοικονομία για να μετριάσουν τις ελλείψεις και να αποκτήσουν απαγορευμένα αγαθά. Σε πολλές άλλες περιπτώσεις, τα καθεστώτα επέβαλαν ελέγχους τιμών που καθιστούσαν τα αγαθά απρόσιτα ή φόρους επί των πωλήσεων που τα καθιστούσαν μη προσιτά. Το μαύρο χρήμα παρείχε έναν τρόπο μείωσης της ζημιάς.

Το μαύρο χρήμα μπορεί επίσης να βοηθήσει στη μείωση των επιπτώσεων του συστηματικού ρατσισμού. Ιστορικά, οι κυβερνήσεις απαγόρευαν σε ορισμένες φυλές να κατέχουν γη, να διαπραγματεύονται τίτλους ή να ασκούν με άλλο τρόπο τα φυσικά τους δικαιώματα, να ασχολούνται με το εμπόριο. Αυτές οι απαγορεύσεις ώθησαν ορισμένα θύματα διακρίσεων σε λιγότερο ρυθμιζόμενες περιοχές όπου ήταν ελεύθερα να κερδίσουν μαύρο χρήμα (Kenton & Estevez, 2020).

1.5.4 ΕΙΔΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Οι περισσότεροι κάτοχοι μαύρου χρήματος προσπαθούν να μετατρέψουν τα χρήματα σε νόμιμο χρήμα. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να γίνει αυτό³.

Το ξέπλυμα χρήματος μπορεί να διαπραχθεί χρησιμοποιώντας το σύστημα συναλλαγών hawala. Το σύστημα hawala είναι μια άτυπη και φθηνή μέθοδος μεταφοράς χρημάτων από τη μια περιοχή στην άλλη χωρίς πραγματική κίνηση χρημάτων και χωρίς τη χρήση τραπεζών.

Λειτουργεί σε κωδικούς και επαφές και δεν απαιτείται γραφική εργασία ή αποκάλυψη. Εάν ένα ξέπλυμα χρήματος στις ΗΠΑ αποφασίσει να στείλει 20.000 \$ μέσω ενός αντιπροσώπου hawala σε έναν παραλήπτη στην Ινδία, η συναλλαγματική ισοτιμία που συμφωνήθηκε θα καθοριστεί σε σημαντικά υψηλότερη ισοτιμία από την επίσημη ισοτιμία (Potters & Rathburn, 2021).

Οι φορολογικοί παράδεισοι μπορούν να προσφέρουν ανωνυμία σε όσους κάνουν ξέπλυμα χρήματος λόγω των χαλαρών πολιτικών για τα κεφάλαια που κατατίθενται στις χώρες τους. Άλλα σημεία πώλησης μαύρου χρήματος περιλαμβάνουν ακίνητα, κοσμήματα, μετρητά, επενδύσεις σε χρυσό και κρυπτονομίσματα.

3 Οι κυρώσεις κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι συχνά αυστηρές, επομένως οι νόμιμες επιχειρήσεις πρέπει να είναι προσεκτικές ώστε να αποφεύγουν τυχαία συμμετοχή σε αυτό.

2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι φόροι, σύμφωνα με τη γνώμη πολλών, είναι το τίμημα που πληρώνουν οι πολίτες για μια πολιτισμένη κοινωνία. Μάλιστα, σε δημοσκόπηση που διενεργήθηκε οι ερωτηθέντες φάνηκε να συμφωνούν, καθώς το 85,5% δήλωσε ότι θεωρεί τη φοροδιαφυγή ισοδύναμη με κλοπή. Ταυτόχρονα, ωστόσο, το 35,1% παραδέχεται ότι θα φοροδιέφευγαν εύκολα αν παρουσιαζόταν η ευκαιρία, γιατί «όλοι το κάνουν» (Γιώργος, 2021).

Η φοροδιαφυγή είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε δημοκρατικό κράτος, ενώ φαίνεται να είναι ακόμη πιο οξύ στην Ελλάδα. Σύμφωνα με αρκετές μελέτες, η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερη από ό,τι σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες.

Η Διεθνής Διαφάνεια δήλωσε το 2012 ότι η διαφθορά είχε διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόκληση της ελληνικής χρηματοπιστωτικής κρίσης (αν και η ίδια η κρίση πυροδοτήθηκε από την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007-2008 και η ελληνική οικονομία τα πήγε καλά για το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου μέχρι την προαναφερθείσα κρίση). Η φοροδιαφυγή χαρακτηρίστηκε από Έλληνες πολιτικούς ως «εθνικό άθλημα» - με έως και 30 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως να μην εισπράττονται, σύμφωνα με εκτίμηση του 2012. Μια εκτίμηση του 2016 έδειξε ότι δεν εισπράχθηκαν μεταξύ 11 και 16 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως. Άλλα σημαντικά ποσά δεν εισπράχθηκαν λόγω απάτης ΦΠΑ (φόρος επί των πωλήσεων) και λαθρεμπορίου. Το 2016, ο ΟΟΣΑ, η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησαν ένα έργο για την αύξηση της ακεραιότητας και τη μείωση της διαφθοράς στην Ελλάδα μέσω της τεχνικής ενδυνάμωσης των ελληνικών αρχών για την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (National Action Plan to Combat Corruption / NACAP) (Petraki, 2019).

Η πολιτική διαφθορά αναγνωρίζεται επίσης ως σημαντικό πρόβλημα από πολλούς παρατηρητές.

Οι προσπάθειες της κυβέρνησης για την καταπολέμηση της διαφθοράς δεν έχουν αξιολογηθεί ως αποτελεσματικές, σύμφωνα με αρκετές πηγές, γεγονός που έχει αποδοθεί στην κακή εφαρμογή της νομοθεσίας κατά της διαφθοράς και στην αναποτελεσματικότητα των υπηρεσιών κατά της διαφθοράς. Οι υπηρεσίες καταπολέμησης της διαφθοράς έχουν παρεμποδιστεί από την υπερβολική πολιτική επιρροή και τη συνεχή αντικατάσταση προσωπικού (Γιώργος, 2021).

2.2 ΕΙΚΑΖΟΜΕΝΗ ΠΡΟΫΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Ερευνητές τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδας έχουν αποδώσει αυτή την κακή τακτική των Ελλήνων σε κακή διαχείριση της Οθωμανικής Ελλάδας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στην οθωμανοκρατούμενη Ελλάδα η φορολογική αντίσταση έγινε μια μορφή πατριωτισμού και μερικές φορές προϋπόθεση για την επιβίωση, ενώ η διαφθορά ήταν διαδεδομένη μεταξύ των αξιωματούχων της αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα κατά τους μεταγενέστερους αιώνες της (Καλλίρης, 2021).

Η Ελλάδα έγινε ανεξάρτητη το 1830, αλλά η διαφθορά στη σύγχρονη Ελλάδα και η αντίσταση για την καταβολή φόρων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία συνδέεται επίσης με το γεγονός ότι μέρος των εθνικών Ελλήνων αξιωματούχων της αυτοκρατορίας (kojabashis) διατήρησαν τις θέσεις τους μετά την ελληνική ανεξαρτησία και ίδρυσαν την τρόπο διαχείρισης του ελληνικού κράτους. Αμέσως μετά την ανεξαρτησία, οι Έλληνες υπέστησαν βαριά φορολογική επιβάρυνση που προκλήθηκε από το χρέος που συσσωρεύτηκε κατά τον πόλεμο της ανεξαρτησίας, το οποίο συνδυάστηκε με τη φτώχεια και την καταστροφή που προκάλεσε ο πόλεμος. Ωστόσο, η φοροδιαφυγή ήταν ένα μεγαλύτερο πρόβλημα μεταξύ των υψηλόβαθμων αξιωματούχων, οι οποίοι είχαν συνηθίσει να είναι ανεξέλεγκτοι από τους Οθωμανούς και προσπαθούσαν να διατηρήσουν αυτό το καθεστώς στο ελληνικό κράτος (Καλλίρης, 2021).

2.3 ΈΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Πριν από την κρίση, η Ελλάδα είχε μία από τις χειρότερες επιδόσεις της ΕΕ, σύμφωνα με τη Διεθνή Διαφάνεια Αντίληψης Διαφθοράς έως το 2017, ενώ η αντίστοιχη βαθμολογία παρέμεινε κοντά στο κατώτατο όριο της ΕΕ (Ernst & Young/ΗΦοροδιαφυγή στην Ελλάδα / Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, 2017).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

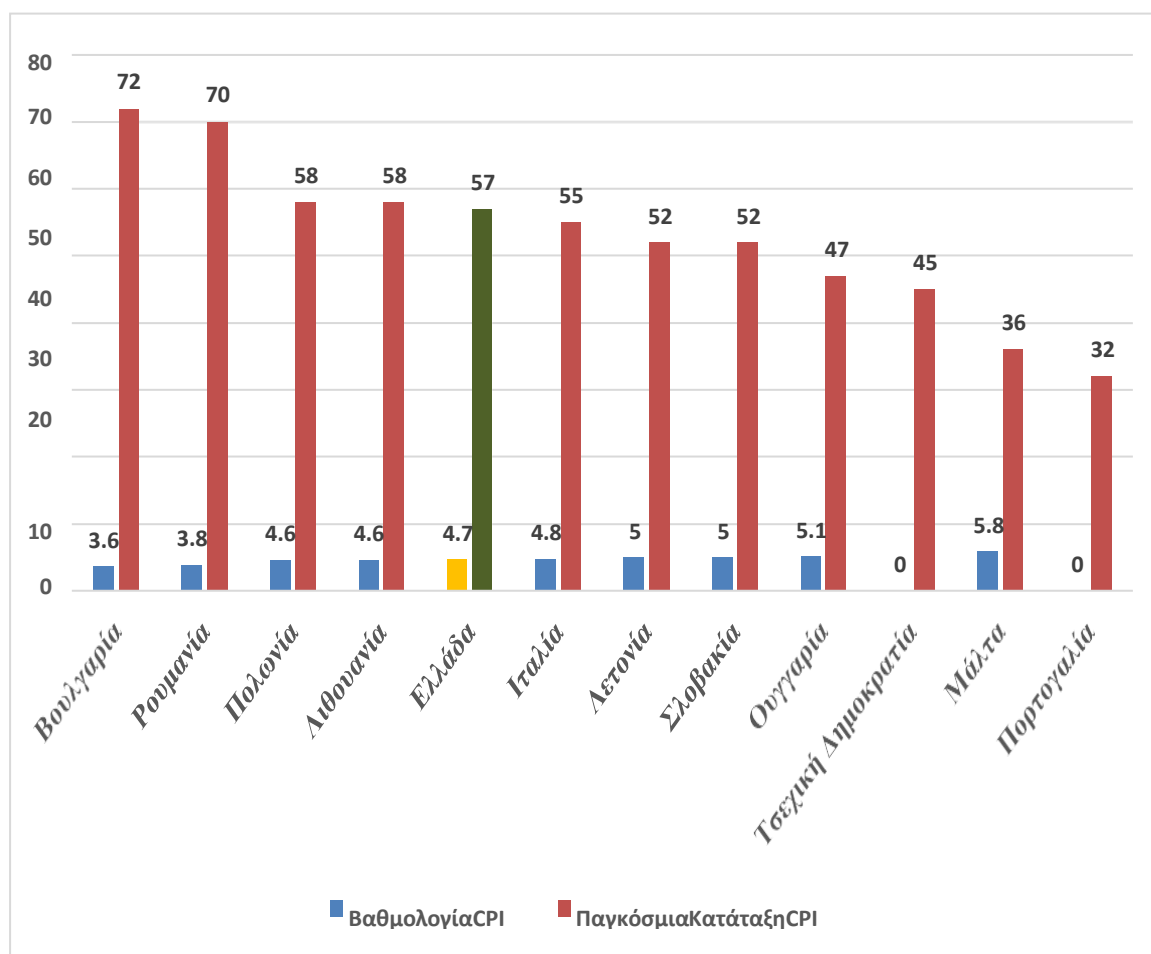
Χώρα	Βαθμολογία CPI⁴ 2008 (Παγκόσμια Κατάταξη)
Βουλγαρία	3,6 (72)

Ρουμανία	3,8 (70)
Πολωνία	4,6 (58)
Λιθουανία	4,6 (58)
Ελλάδα	4,7 (57)
Ιταλία	4,8 (55)
Λετονία	5,0 (52)
Σλοβακία	5,0 (52)
Ουγγαρία	5,1 (47)
Τσεχική Δημοκρατία	5.2 (45)
Μάλτα	5,8 (36)
Πορτογαλία	6.1 (32)

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Πίνακας 2.1: Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς 2008 (πριν από την ελληνική κρίση χρέους): Οι χειρότερες επιδόσεις στην ΕΕ.

⁴CPI: Corruption Perceptions Index (Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς).

Πηγή: (Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, 2017).

Διάγραμμα 2.1: Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς 2008 (πριν από την ελληνική κρίση χρέους): Οι χειρότερες επιδόσεις στην ΕΕ.

Πηγή: (Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, 2017).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Τα στοιχεία για το 2012 έδειξαν ότι η ελληνική κακή οικονομία, από την οποία εισπράχθηκε ελάχιστος ή καθόλου φόρος, ήταν ολόκληρο το 24,3% του ΑΕΠ - έναντι

28,6% για την Εσθονία, 26,5% για τη Λετονία, 21,6% για την Ιταλία, 17,1% για το Βέλγιο, 14,7% για τη Σουηδία, 13,7% για τη Φινλανδία και 13,5% για τη Γερμανία (η κατάσταση είχε βελτιωθεί για την Ελλάδα, μαζί με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ, έως το 2017). Για την Ελλάδα, όπου το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων ήταν υπερδιπλάσιο από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2013, ακολουθείται ένα γνωστό πρότυπο, όπου η φοροδιαφυγή συσχετίζεται με το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού που είναι αυτοαπασχολούμενος (Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, 2017).

Πίνακας 2.2: Σκιώδης Οικονομία (% του ΑΕΠ) το 2017 (Επιλεγμένες χώρες της ΕΕ).

Πηγή: (Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, 2017)

Χώρα	Σκιώδης Οικονομία (% του ΑΕΠ)
Εσθονία	24,6
Μάλτα	23,6

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

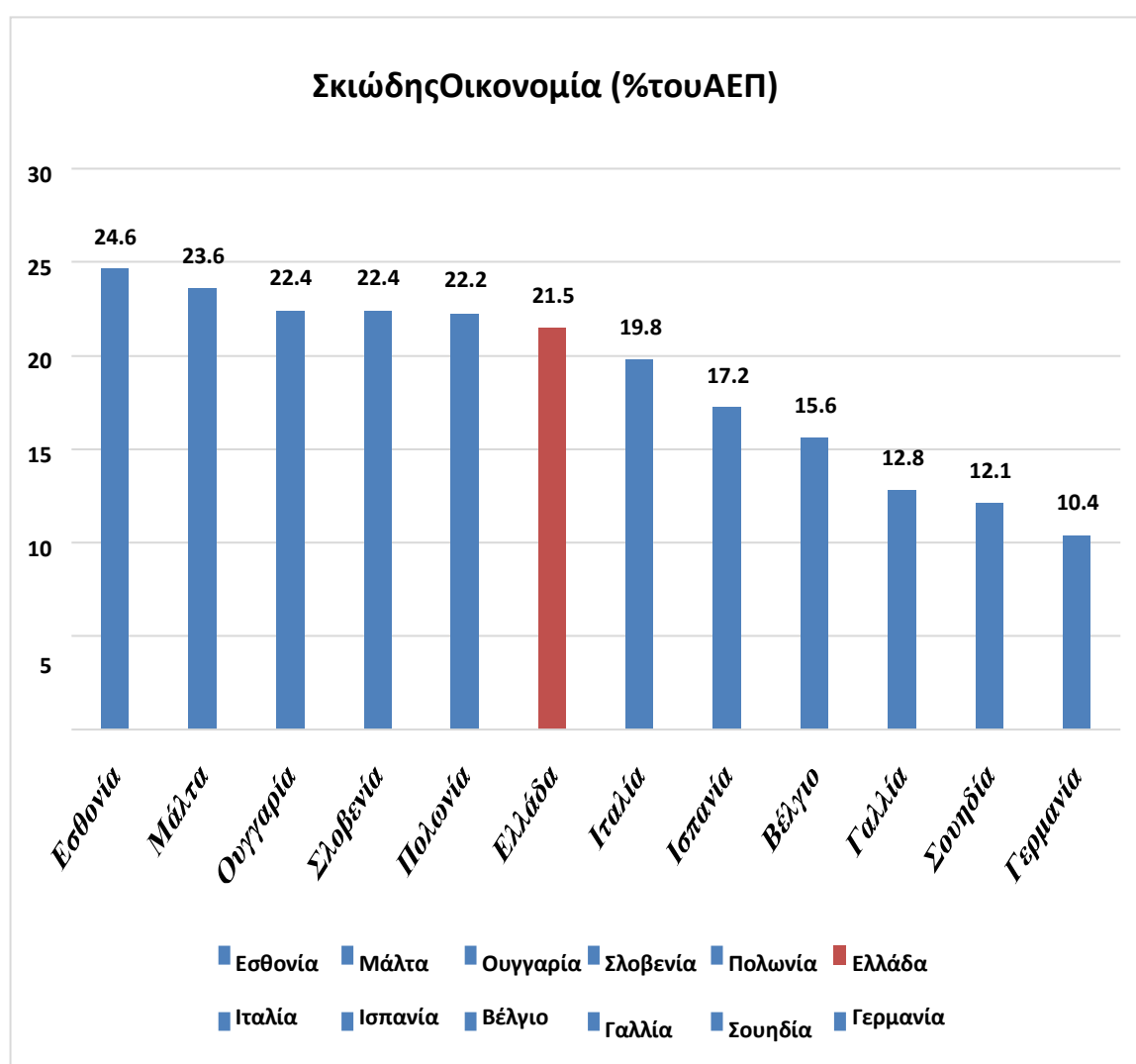
Χώρα	Σκιώδης Οικονομία (% του ΑΕΠ)
Ουγγαρία	22,4
Σλοβενία	22,4
Πολωνία	22,2
Ελλάδα	21,5
Ιταλία	19,8
Ισπανία	17,2
Βέλγιο	15,6
Γαλλία	12,8
Σουηδία	12,1
Γερμανία	10,4

Πηγή: (Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, 2017).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Διάγραμμα 2.2: Σκιά της Οικονομίας (% του ΑΕΠ) το 2017 (Επιλεγμένες χώρες της ΕΕ).

Πηγή: (Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της, 2017)

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Αρκετές διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις προσπάθησαν στο παρελθόν να βελτιώσουν την κατάσταση. Έχει προταθεί η ταχεία αύξηση των κρατικών εσόδων μέσω της εφαρμογής ενός πιο αποτελεσματικού συστήματος εισπραξης φόρων. Η εφαρμογή των κατάλληλων μεταρρυθμίσεων, ωστόσο, εκτιμάται ότι είναι μια αργή διαδικασία, που απαιτεί τουλάχιστον δύο νομοθετικές περιόδους προτού αρχίσουν να λειτουργούν.

Το τελευταίο τρίμηνο του 2005, το 49% των εταιρειών ελέγχθηκαν από την εφορία διαπιστώθηκε ότι διέπραξαν φορολογικές παραβάσεις ενώ τον Ιανουάριο του 2006 μειώθηκε στο 41,6%. Μια μελέτη από ερευνητές από το Πανεπιστήμιο του Σικάγο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η φοροδιαφυγή το 2009 μόνο από αυτοαπασχολούμενους επαγγελματίες στην Ελλάδα (λογιστές, οδοντίατροι, δικηγόροι, γιατροί, προσωπικοί καθηγητές και ανεξάρτητοι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι) ήταν 28 δισεκατομμύρια ευρώ ή το 31% του δημοσιονομικού ελλείμματος εκείνο το έτος (Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, 2014).

Το Δίκτυο Φορολογικής Δικαιοσύνης ανέφερε ότι υπάρχουν πάνω από 20 δισεκατομμύρια ευρώ σε ελβετικούς τραπεζικούς λογαριασμούς που τηρούν Έλληνες. Επιπλέον, το TJN ανεβάζει τον αριθμό των ελληνόκτητων υπεράκτιων εταιρειών σε πάνω από 10.000.

Μια έκθεση στα μέσα του 2017 ανέφερε ότι οι Έλληνες έχουν «φορολογηθεί μέχρι τέλους» και πολλοί πίστευαν ότι ο κίνδυνος των κυρώσεων για φοροδιαφυγή ήταν λιγότερο σοβαρός από τον κίνδυνο της χρεοκοπίας. Μια μέθοδος φοροδιαφυγής είναι η λεγόμενη «μαύρη αγορά, γκρίζα οικονομία ή παραοικονομία»: η εργασία γίνεται για πληρωμή σε μετρητά που δεν δηλώνεται ως εισόδημα. Επίσης, δεν εισπράττεται και δεν αποδίδεται ΦΠΑ. Μια έκθεση του Ιανουαρίου 2017 από το think-tank DiaNEOsis ανέφερε ότι οι απλήρωτοι φόροι στην Ελλάδα εκείνη την εποχή ανέρχονταν σε περίπου 95 δισεκατομμύρια ευρώ, από 76 δισεκατομμύρια ευρώ το 2015, ενώ μεγάλο μέρος τους αναμενόταν να μην εισπράττεται. Μια άλλη μελέτη στις αρχές του 2017 υπολόγισε ότι η απώλεια για την κυβέρνηση ως αποτέλεσμα της φοροδιαφυγής ήταν μεταξύ 6% και 9% του ΑΕΠ της χώρας ή περίπου μεταξύ 11 και 16 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως (Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, 2017).

Σημαντική είναι και η υστέρηση στην εισπραξη του ΦΠΑ (φόρος επί των πωλήσεων). Το 2014, η κυβέρνηση εισέπραξε 28% λιγότερο από ό,τι έπρεπε και αυτό το έλλειμμα ήταν περίπου το διπλάσιο του μέσου όρου για την ΕΕ. Το ανείσπρακτο ποσό εκείνη τη χρονιά ήταν περίπου 4,9 δισ. ευρώ. Η μελέτη DiaNEOsis υπολόγισε ότι το 3,5% του ΑΕΠ χάνεται λόγω απάτης στον ΦΠΑ, ενώ οι απώλειες λόγω λαθρεμπορίου αλκοόλ, καπνού και βενζίνης ανήλθαν σε περίπου άλλο 0,5% του ΑΕΠ της χώρας (Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, 2014).

2.4 ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΟΔΩΝ

Μετά από παρόμοιες ενέργειες από το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία, η ελληνική κυβέρνηση βρισκείται σε συνομιλίες με την Ελβετία για τη φορολόγηση τραπεζικών λογαριασμών στην Ελβετία που ανήκουν σε Έλληνες πολίτες. Στα τέλη του 2011 το Υπουργείο Οικονομικών αποκάλυψε ότι οι κάτοχοι ελληνικών ελβετικών τραπεζικών λογαριασμών είτε θα πρέπει να πληρώσουν φόρο είτε να αποκαλύψουν πληροφορίες όπως η ταυτότητα του κατόχου τραπεζικού λογαριασμού στις ελληνικές υπηρεσίες εσωτερικών εσόδων. Η ελληνική και η ελβετική κυβέρνηση ήλπιζαν να καταλήξουν σε συμφωνία για το θέμα μέχρι τα τέλη του 2011 αλλά αυτή η προθεσμία δεν τηρήθηκε (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο/Μέτρα για την πρόληψη της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής στην ΕΕ, 2021).

Οι εκτιμήσεις το 2015 έδειχναν ότι το ποσό των Ελλήνων που φοροδιαφεύγουν που είχαν αποθηκευτεί σε ελβετικές τράπεζες ήταν περίπου 80 δισεκατομμύρια ευρώ. Μέχρι τότε μια φορολογική συνθήκη για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος βρισκόταν τελικά υπό σοβαρές διαπραγματεύσεις μεταξύ της ελληνικής και της ελβετικής κυβέρνησης. Μια συμφωνία επικυρώθηκε από την Ελβετία την 1^η Μαρτίου 2016 δημιουργώντας έναν νέο νόμο φορολογικής διαφάνειας που θα επέτρεπε μια πιο αποτελεσματική μάχη κατά της φοροδιαφυγής. Από το 2018, τράπεζες τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ελβετία ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τους τραπεζικούς λογαριασμούς πολιτών της άλλης χώρας για να ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα απόκρυψης αφορολόγητου εισοδήματος (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο/Μέτρα για την πρόληψη της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής στην ΕΕ, 2021).

2.4.1 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης όταν ξεκίνησε διαδικτυακή απογραφή των δημοσίων υπαλλήλων αποκάλυψε μια σειρά από αδικήματα.

Ο ΟΟΣΑ, η ελληνική κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέπτυξαν ένα έργο για την καταπολέμηση της διαφθοράς, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Διαφθοράς (National Anti-Corruption Action Plan / NACAP). Είχε προγραμματιστεί να λειτουργήσει από τον Οκτώβριο του 2016 έως τον Δεκέμβριο του 2017 με μέρος της χρηματοδότησης που παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τον Απρίλιο του 2017, το υπουργείο Υγείας της χώρας ανακοίνωσε μια ηλεκτρονική πλατφόρμα σχεδιασμένη για την αντιμετώπιση της διαφθοράς στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Ο τότε υπουργός Υγείας είχε σχολιάσει τα εξής:

«Πιστεύουμε ότι χρειάζεται μια νέα κουλτούρα, ένα άλλο στυλ του κοινωνικού συστήματος υγείας, για να πειστούν οι ασθενείς ότι μπορούν να τους προσφερθούν υπηρεσίες με αξιοπρέπεια χωρίς να αναζητούν σχέσεις με υπεύθυνους ή οικονομικές συναλλαγές» (ΟΟΣΑ/Κατευθυντήριες Οδηγίες Ανάλυσης και Αξιολόγησης Κινδύνου Διαφθοράς στις Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, 2018).

2.4.2 ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΠΡΑΞΗΣ ΦΟΡΩΝ

Το 2010 η κυβέρνηση εφάρμοσε φορολογική μεταρρύθμιση. Το έτος 2012 επιβλήθηκε δασμός πληρωμών χωρίς μετρητά για ποσά άνω των 1.500 ευρώ, ενώ η ελληνική αστυνομία έχτισε ειδική μονάδα, η οποία ασχολείται αποκλειστικά με φορολογικά αδικήματα.

Τον Νοέμβριο του 2011, ο Έλληνας υπουργός Οικονομικών κάλεσε όλα τα άτομα που οφείλουν στο κράτος περισσότερα από 150.000 ευρώ να πληρώσουν τους οφειλόμενους φόρους τους έως τις 24 Νοεμβρίου διαφορετικά θα καταγραφόταν τα ονόματά τους σε μαύρη λίστα που θα δημοσιευόταν στο Διαδίκτυο. Η κυβέρνηση αποκάλυψε αργότερα τη λίστα, η οποία περιλάμβανε επίσης μια σειρά γνωστών Ελλήνων (ΟΟΣΑ/Κατευθυντήριες Οδηγίες Ανάλυσης και Αξιολόγησης Κινδύνου Διαφθοράς στις Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, 2018).

2.4.3 ΦΟΡΟΚΑΡΤΑ

Η φοροκάρτα είναι μια «φορολογική κάρτα» που προτάθηκε από την ελληνική κυβέρνηση τον Αύγουστο του 2011, η οποία χρησιμοποιήθηκε για τη διευκόλυνση της συλλογής αποδείξεων για αγορές. Αυτό θα επέτρεπε στο ελληνικό υπουργείο Οικονομικών να περιορίσει την ανεξέλεγκτη φοροδιαφυγή συγκρίνοντας τις δαπάνες των ατόμων με το εισόδημά τους και συγκρίνοντας τα πραγματικά έσοδα των επιχειρήσεων με τους λογαριασμούς τους.

Από το 2015, αυτό το μέτρο είναι σε μεγάλο βαθμό ανενεργό και μπορεί να θεωρηθεί αποτυχημένο έργο. Η κάρτα μοιάζει με πιστωτική κάρτα. Δεν εμφανίζει όνομα και έχει έναν μοναδικό δεκαψήφιο αριθμό ταυτότητας. Η κάρτα παρουσιάστηκε επίσημα στις 3 Οκτωβρίου 2011.

Η εισαγωγή της κάρτας συμβαδίζει με άλλες αλλαγές στο φορολογικό σύστημα. Επειδή η κάρτα χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση πληρωμών που πραγματοποιούνται από τον κάτοχο, αλλά δεν φέρει προσωπικά στοιχεία αναγνώρισης και δεν δίνει δικαίωμα στον κάτοχο για τίποτα, η κλοπή καρτών δεν προκαλεί μεγάλη ανησυχία (ΟΟΣΑ/Κατευθυντήριες Οδηγίες Ανάλυσης και Αξιολόγησης Κινδύνου Διαφθοράς στις Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, 2018).

2.4.4 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Το 2016 και το 2017, η κυβέρνηση ενθάρρυνε τη χρήση πιστωτικών ή χρεωστικών καρτών για την πληρωμή αγαθών και υπηρεσιών, προκειμένου να μειωθούν οι πληρωμές μόνο σε μετρητά. Μέχρι τον Ιανουάριο του 2017, χορηγούνταν στους φορολογούμενους φορολογικές ελαφρύνσεις ή μειώσεις μόνο όταν οι πληρωμές γίνονταν ηλεκτρονικά, με «χάρτινο ίχνος» των συναλλαγών που η κυβέρνηση μπορούσε εύκολα να ελέγξει. Αυτό αναμενόταν να μειώσει το πρόβλημα των επιχειρήσεων να λαμβάνουν πληρωμές αλλά να μην εκδίδουν τιμολόγιο. Επίσης, αυτή η τακτική είχε χρησιμοποιηθεί από διάφορες εταιρείες για να αποφύγουν την πληρωμή του φόρου ΦΠΑ (πωλήσεων) καθώς και του φόρου εισοδήματος. Μέχρι τις 28 Ιουλίου 2017, πολλές επιχειρήσεις υποχρεούνταν από το νόμο να εγκαταστήσουν μια συσκευή σημείου πώλησης (point of sale / POS) για να μπορούν να δέχονται πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα. Η μη συμμόρφωση με τη διευκόλυνση ηλεκτρονικών πληρωμών μπορεί να επιφέρει πρόστιμα έως και 1.500 ευρώ. Η απαίτηση ίσχυε για περίπου 400.000 επιχειρήσεις ή άτομα σε 85 επαγγέλματα. Η μεγαλύτερη χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών ήταν ένας από τους παράγοντες που είχαν ήδη επιτύχει σημαντικές αυξήσεις στην είσπραξη του ΦΠΑ το

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

2016 (ΟΟΣΑ/Κατευθυντήριες Οδηγίες Ανάλυσης και Αξιολόγησης Κινδύνου Διαφθοράς στις Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, 2018).

2.5 Ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα μεταρρυθμιστικά σχέδια της Ελλάδας, όταν κυκλοφόρησαν, ένα από τα μεγάλα πράγματα που έπρεπε να αντιμετωπίσουν ήταν η ενδημική φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή της χώρας (Bird, 2015).

Κατά μέσο όρο, οι αυτοαπασχολούμενοι Έλληνες ξοδεύουν το 82% του μηνιαίου αναφερόμενου εισοδήματός τους για την εξυπηρέτηση του χρέους. Αυτό σημαίνει ότι η συνήθης πρακτική στη χρηματοδότηση των καταναλωτών είναι να μην δανείζονται ποτέ σε δανειολήπτες έτσι ώστε οι πληρωμές δανείων να υπερβαίνουν το 30% του μηνιαίου εισοδήματος.

Ορισμένες τράπεζες, για παράδειγμα, στη νότια Ευρώπη έχουν τύπους προσαρμογής για να προσαρμόσουν το εισόδημα των πελατών στην καλύτερη εκτίμηση του πραγματικού εισοδήματος της τράπεζας, και επιπλέον, αυτές οι προσαρμογές αφορούν συγκεκριμένα επαγγέλματα, όπως δικηγόροι, γιατροί, οικονομικές υπηρεσίες και λογιστές. Σε όλα αυτά τα επαγγέλματα, οι αυτοαπασχολούμενοι πληρώνουν πάνω από το 100% των αναφερόμενων ροών εισοδήματός τους για εξυπηρέτηση χρέους για καταναλωτικά δάνεια (Πρόγραμμα Ελλάδα – ΟΟΣΑ: Παροχή Τεχνικής Βοήθειας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, 2018).

2.6 ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η διαφθορά, οι ποινικοί φορολογικοί συντελεστές και οι κακές ιδέες συμβάλλουν στην ελληνική φοροδιαφυγή. Αντίθετα, η κοινή λογική φορολογική μεταρρύθμιση και ο χρόνος θα βοηθήσουν στη φορολογική συμμόρφωση.

Η φορολογική συνείδηση δεν ήταν ποτέ αρετή των σύγχρονων Ελλήνων. Επιχειρήσεις και ιδιώτες προτιμούν τη φοροαποφυγή και τη φοροδιαφυγή, ειδικά εξαιτίας της μεγάλης ανοχής που δείχνει η κυβέρνηση και η κοινωνία. Με τα χρόνια, αυτό οδήγησε σε έναν φαύλο κύκλο αυξανόμενης φορολογίας και φοροδιαφυγής όσον αφορά τα δημόσια οικονομικά. Ο ΦΠΑ στα περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες έχει αυξηθεί στο 24%. Ο εταιρικός φόρος για τις εταιρείες και τις ατομικές επιχειρήσεις ορίστηκε σε 29% και 26%, αντίστοιχα και, σύμφωνα με την τελευταία μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που έχει τεθεί σε ισχύ από την 01.01.2017, οι

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

αυτοαπασχολούμενοι καλούνται να πληρώσουν φόρο κοινωνικής ασφάλισης περίπου 30% επί του καθαρού εισοδήματός τους καθώς και ετήσιο φόρο αυτοαπασχόλησης 650,00 ευρώ. Αυτή η κατάσταση έχει ασκήσει πίεση στις νόμιμες επιχειρήσεις, οι οποίες πρέπει να ξοδεύουν πάνω από το 80% - 90% των κερδών τους σε φόρους (Ρόζου, 2021).

Σε κάθε εκστρατεία, όλα τα πολιτικά κόμματα υπόσχονται να επιβάλλουν τη φορολογική συμμόρφωση. Τέτοιες υποσχέσεις εξασθενούν αμέσως μετά τις εκλογές, επειδή η κυβέρνηση αποτυγχάνει να λάβει τα σωστά μέτρα που θα μπορούσαν να εξαλείψουν τη φοροδιαφυγή. Για παράδειγμα, η υποχρέωση πληρωμής με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα πάνω από ένα συγκεκριμένο ποσό συναλλαγής δεν απέφερε ποτέ τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθώς οι πάροχοι υπηρεσιών, που θεωρούνται πρωταθλητές της φοροδιαφυγής, εξακολουθούν να μπορούν να αποφύγουν τους φορολογούμενους τιμολογώντας τους πελάτες τους.

Το τελευταίο μέτρο που ψήφισε η Βουλή σε μια προσπάθεια αύξησης των δημοσίων εσόδων τέθηκε σε ισχύ από τις 22 Δεκεμβρίου 2016: το Πρόγραμμα Δημόσιων Λαχειών. Σύμφωνα με το άρθρο 70 του Ν. 4446/2016 (ΦΕΚ Α 240/22.12.2016), πολίτες που πραγματοποίησαν πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα ή άλλες ηλεκτρονικές μεθόδους θα συμμετέχουν σε πρόγραμμα δημόσιας κλήρωσης, μέσω του οποίου θα επιβραβεύονται οι νικητές με χρήματα και άλλα βραβεία σε είδος. Ο κρατικός προϋπολογισμός θα χρηματοδοτήσει τα βραβεία, τα οποία δεν θα υπερβαίνουν το ποσό των δώδεκα εκατομμυρίων ευρώ (12.000.000 €) ετησίως. Το Υπουργείο Οικονομικών θα καθορίσει τις λεπτομέρειες του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της διάρκειας της κλήρωσης, της διαδικασίας και της συχνότητας των κληρώσεων, των κανόνων συμμετοχής, των δώρων κ.λπ.

Χωρίς αμφιβολία, η υποκείμενη αιτία της φοροδιαφυγής πηγάζει από την έλλειψη φορολογικής συνείδησης και εμπιστοσύνης μεταξύ των φορολογουμένων και του κράτους. Οι πολίτες θα βρίσκουν πάντα τρόπους να αποφύγουν τη φορολογία, εφόσον αμφισβητείται η ηθική ακεραιότητα των υπαλλήλων και η κυβέρνηση κρύβει τη διάθεση των κονδυλίων του προϋπολογισμού. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης είναι μια αργή διαδικασία που απαιτεί χρόνο και πολλή προσπάθεια. Ωστόσο, μια άμεση, δραστική μείωση των υψηλών φορολογικών συντελεστών για τις επιχειρήσεις σε συνδυασμό με τη μείωση των σπάταλων και περιττών κρατικών δαπανών (π.χ. πρόωρη συνταξιοδότηση ορισμένων επαγγελματιών ομάδων) θα μπορούσε να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα στους έντιμους επιχειρηματίες και να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην καταστολή για φοροδιαφυγή (Πρόγραμμα Ελλάδα – ΟΟΣΑ: Παροχή Τεχνικής Βοήθειας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, 2018), (Ρόζου, 2021).

3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ»

3.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ (AHP)

Η Διαδικασία Αναλυτικής Ιεραρχίας (analytic hierarchy process / AHP), είναι μια δομημένη τεχνική για τη νοργάνωση και ανάλυση σύνθετων αποφάσεων, με βάση μαθηματικά και τη ψυχολογία. Αναπτύχθηκε από τον Thomas L. Saaty τη δεκαετία του 1970. Ο Saaty συνεργάστηκε με τον Ernest Forman για την ανάπτυξη λογισμικού Expert Choice το 1983, και η AHP έχει μελετηθεί και βελτιωθεί εκτενώς από τότε. Αντιπροσωπεύει μια ακριβή προσέγγιση για τον ποσοτικό προσδιορισμό των βάρων των κριτηρίων απόφασης. Οι εμπειρίες χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των σχετικών μεγεθών των παραγόντων μέσω συγκρίσεων ανά ζεύγη. Καθένας από τους ερωτηθέντες συγκρίνει τη σχετική σημασία κάθε ζεύγους στοιχείων χρησιμοποιώντας ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

3.1.1 ΧΡΗΣΗ ΣΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ (AHP)

Η AHP έχει ιδιαίτερη εφαρμογή στη λήψη αποφάσεων και χρησιμοποιείται σε όλο τον κόσμο σε μια ευρεία ποικιλία καταστάσεων λήψης αποφάσεων, σε τομείς όπως η κυβέρνηση, οι επιχειρήσεις, η βιομηχανία, η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

Αντί να δίνει έτοιμη μια «σωστή» απόφαση, η AHP βοηθά τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων να βρουν αυτό που ταιριάζει καλύτερα στον στόχο τους και στην κατανόησή τους για το πρόβλημα. Παρέχει ένα ολοκληρωμένο και ορθολογικό πλαίσιο για τη δόμηση ενός προβλήματος απόφασης, για την αναπαράσταση και τον ποσοτικό προσδιορισμό των στοιχείων του, για τη συσχέτιση αυτών των στοιχείων με τους γενικούς στόχους και για την αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων (Διακομιχάλης, 2019).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Οι χρήστες της ΑHP πρώτα αποσυνθέτουν το πρόβλημα της απόφασής τους σε μια ιεραρχία πιο εύκολα κατανοητών υποπροβλημάτων, καθένα από τα οποία μπορεί να αναλυθεί ανεξάρτητα. Τα στοιχεία της ιεραρχίας μπορούν να σχετίζονται με οποιαδήποτε πτυχή του προβλήματος / απόφασης - απτή ή άυλη, προσεκτικά μετρημένη ή χονδρικά εκτιμημένη, καλά ή ελάχιστα κατανοητή - οτιδήποτε ισχύει για την απόφαση.

Μόλις «χτιστεί» η ιεραρχία, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων αξιολογούν συστηματικά τα διάφορα στοιχεία της συγκρίνοντάς τα μεταξύ τους δύο κάθε φορά, σε σχέση με τον

αντίκτυπό τους σε ένα στοιχείο πάνω από αυτούς στην ιεραρχία. Κατά την πραγματοποίηση των συγκρίσεων, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων μπορούν να χρησιμοποιήσουν συγκεκριμένα δεδομένα σχετικά με τα στοιχεία, αλλά συνήθως χρησιμοποιούν τις κρίσεις τους σχετικά με τη σημασία των στοιχείων. Είναι η ουσία της ΑHP ότι οι ανθρώπινες κρίσεις, και όχι μόνο οι υποκείμενες πληροφορίες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκτέλεση των αξιολογήσεων (Διακομιχάλης, 2019).

Η ΑHP μετατρέπει αυτές τις αξιολογήσεις σε αριθμητικές τιμές που μπορούν να υποβληθούν σε επεξεργασία και να συγκριθούν σε όλο το εύρος του προβλήματος. Ένα αριθμητικό βάρος ή προτεραιότητα προκύπτει για κάθε στοιχείο της ιεραρχίας, επιτρέποντας τη σύγκριση διαφορετικών και συχνά ασύγκριτων στοιχείων μεταξύ τους με ορθολογικό και συνεπή τρόπο. Αυτή η ικανότητα διακρίνει την ΑHP από άλλες τεχνικές λήψης αποφάσεων.

Στο τελικό βήμα της διαδικασίας, υπολογίζονται αριθμητικές προτεραιότητες για κάθε μία από τις εναλλακτικές αποφάσεις. Αυτοί οι αριθμοί αντιπροσωπεύουν τη σχετική ικανότητα των εναλλακτικών επιλογών να επιτύχουν τον στόχο της απόφασης, επομένως επιτρέπουν μια απλή εξέταση των διαφόρων τρόπων δράσης.

Αρκετές εταιρείες παρέχουν λογισμικό υπολογιστή για να βοηθήσουν στη χρήση της διαδικασίας. Ενώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άτομα που εργάζονται για τη λήψη απλών αποφάσεων, η Διαδικασία Αναλυτικής Ιεραρχίας (ΑHP) είναι πιο χρήσιμη όταν ομάδες ανθρώπων εργάζονται σε περίπλοκα προβλήματα, ειδικά εκείνα με υψηλά διακυβεύματα, που περιλαμβάνουν ανθρώπινες αντιλήψεις και κρίσεις, των οποίων οι λύσεις έχουν μακροπρόθεσμες επιπτώσεις. Έχει μοναδικά πλεονεκτήματα όταν σημαντικά στοιχεία της απόφασης είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν ή να συγκριθούν ή όταν η επικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας εμποδίζεται από τις διαφορετικές εξειδικεύσεις, ορολογίες ή προοπτικές τους.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Οι καταστάσεις απόφασης στις οποίες μπορεί να εφαρμοστεί η ΑHP περιλαμβάνουν (Vargas, 2010):

- **Επιλογή** - Η επιλογή μιας εναλλακτικής από ένα δεδομένο σύνολο εναλλακτικών, συνήθως όπου εμπλέκονται πολλαπλά κριτήρια απόφασης.
- **Κατάταξη** - Βάζοντας ένα σύνολο εναλλακτικών λύσεων κατά σειρά από τις περισσότερες στις λιγότερο επιθυμητές.
- **Προτεραιοποίηση** - Προσδιορισμός της σχετικής αξίας των μελών ενός συνόλου εναλλακτικών επιλογών, σε αντίθεση με την επιλογή μίας ή απλώς την κατάταξή τους.
- **Κατανομή των πόρων** - Κατανομή των πόρων ανάμεσα σε μια σειρά από εναλλακτικές λύσεις.
- **Συγκριτική αξιολόγηση** - Σύγκριση των διαδικασιών στον οργανισμό του ατόμου με εκείνες άλλων οργανισμών καλύτερης ποιότητας.
- **Διαχείριση ποιότητας** - Αντιμετώπιση των πολυδιάστατων πτυχών της ποιότητας και της βελτίωσης της ποιότητας.
- **Επίλυση συγκρούσεων** - Επίλυση διαφορών μεταξύ μερών με φαινομενικά ασυμβίβαστους στόχους ή θέσεις.

Οι εφαρμογές της ΑHP σε περίπλοκες καταστάσεις λήψης αποφάσεων είναι χιλιάδες, και έχουν παράγει εκτεταμένα αποτελέσματα σε προβλήματα που αφορούν τον προγραμματισμό, την κατανομή πόρων, τον καθορισμό προτεραιοτήτων και την επιλογή μεταξύ εναλλακτικών. Άλλοι τομείς περιλαμβάνουν την πρόβλεψη, τη διαχείριση ολικής ποιότητας, τον επανασχεδιασμό των επιχειρηματικών διαδικασιών, την ανάπτυξη λειτουργιών ποιότητας και την ισορροπημένη κάρτα βαθμολογίας. Πολλές εφαρμογές ΑHP δεν αναφέρονται ποτέ στον κόσμο γενικά, επειδή λαμβάνουν χώρα σε υψηλά επίπεδα μεγάλων οργανισμών όπου οι παράγοντες ασφάλειας και απορρήτου απαγορεύουν την αποκάλυψή τους.

3.1.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Αν και η χρήση της διαδικασίας αναλυτικής ιεραρχίας δεν απαιτεί εξειδικευμένη ακαδημαϊκή κατάρτιση, θεωρείται σημαντικό μάθημα σε πολλά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό μάθημα στον τομέα της ποιότητας και διδάσκεται σε πολλά εξειδικευμένα μαθήματα, όπως το Six Sigma, το Lean Six Sigma και το QFD (Quality function deployment / Ανάπτυξη λειτουργιών ποιότητας) (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

Η αξία της AHP αναγνωρίζεται σε ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες σε όλο τον κόσμο. Η Κίνα είναι ένα παράδειγμα - σχεδόν εκατό κινεζικά πανεπιστήμια προσφέρουν μαθήματα AHP και πολλοί διδακτορικοί φοιτητές επιλέγουν το μάθημα AHP ως αντικείμενο της έρευνας και της διατριβής τους. Πάνω από 900 εργασίες έχουν δημοσιευθεί για το θέμα στην Κίνα και υπάρχει τουλάχιστον ένα κινεζικό επιστημονικό περιοδικό αφιερωμένο αποκλειστικά στην AHP.

Το Διεθνές Συμπόσιο για τη Διαδικασία της Αναλυτικής Ιεραρχίας (International Symposium on the Analytic Hierarchy Process / ISAHP) διοργανώνει διετή συναντήσεις ακαδημαϊκών και επαγγελματιών που ενδιαφέρονται για τον τομέα. Καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Στη συνάντηση του 2007 στο Valparaíso της Χιλής, παρουσιάστηκαν περισσότερες από 90 εργασίες από 19 χώρες, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, της Χιλής, της Μαλαισίας και του Νεπάλ. Παρόμοιος αριθμός εργασιών παρουσιάστηκε στο συμπόσιο του 2009 στο Πίτσμπουργκ της Πενσυλβάνια, όταν εκπροσωπήθηκαν 28 χώρες. Τα θέματα των εργασιών περιλάμβαναν την Οικονομική Σταθεροποίηση στη Λετονία, την Επιλογή Χαρτοφυλακίου στον Τραπεζικό Τομέα, τη Διαχείριση Πυρκαγιών για τον Μετριασμό της Παγκόσμιας Υπερθέρμανσης και τα Μικροπρογράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης στο Νεπάλ (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

3.1.3 ΤΡΟΠΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΗΡ

Η χρήση του ΑΗΡ περιλαμβάνει τη μαθηματική σύνθεση πολυάριθμων κρίσεων σχετικά με το υπό εξέταση πρόβλημα απόφασης. Δεν είναι ασυνήθιστο οι κρίσεις αυτές να ανέρχονται σε δεκάδες ή και εκατοντάδες. Ενώ τα μαθηματικά μπορούν να γίνουν με το χέρι ή με μια αριθμομηχανή, είναι πολύ πιο συνηθισμένο να χρησιμοποιείται μία από τις πολλές μηχανογραφημένες μεθόδους για την εισαγωγή και τη σύνθεση των κρίσεων. Το απλούστερο από αυτά περιλαμβάνει τυπικό λογισμικό υπολογιστικών φύλλων, ενώ το πιο πολύπλοκο χρησιμοποιεί προσαρμοσμένο λογισμικό, που συχνά επαυξάνεται από ειδικές συσκευές για την απόκτηση των κρίσεων των υπευθύνων λήψης αποφάσεων που συγκεντρώνονται σε μια αίθουσα συσκέψεων.

Η διαδικασία για τη χρήση του ΑΗΡ μπορεί να συνοψιστεί ως εξής (Vargas, 2010):

- Μοντελοποίηση του προβλήματος ως μια ιεραρχία που περιέχει τον στόχο της απόφασης, τις εναλλακτικές λύσεις για την επίτευξή του και τα κριτήρια για την αξιολόγηση των εναλλακτικών.
- Καθορισμός προτεραιοτήτων μεταξύ των στοιχείων της ιεραρχίας κάνοντας μια σειρά από κρίσεις που βασίζονται σε συγκρίσεις κατά ζεύγη των στοιχείων. Για παράδειγμα, όταν συγκρίνουν πιθανές αγορές εμπορικών ακινήτων, οι επενδυτές μπορεί να πουν ότι προτιμούν την τοποθεσία από την τιμή και την τιμή σε σχέση με τον χρόνο.
- Σύνθεση αυτών των κρίσεων για να δημιουργήσει ένα σύνολο συνολικών προτεραιοτήτων για την ιεραρχία. Αυτό θα συνδύαζε τις κρίσεις των επενδυτών σχετικά με την τοποθεσία, την τιμή και το χρονοδιάγραμμα για τα ακίνητα Α, Β, Γ και Δ σε συνολικές προτεραιότητες για κάθε ακίνητο.
- Έλεγχος της συνέπειας των κρίσεων.

- Λήψη μιας τελικής απόφασης με βάση τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας.

3.1.4 ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΩΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑ

Το πρώτο βήμα στη διαδικασία της αναλυτικής ιεραρχίας είναι η μοντελοποίηση του προβλήματος ως ιεραρχίας. Κάνοντας αυτό, οι συμμετέχοντες διερευνούν τις πτυχές του προβλήματος σε επίπεδα από γενικό έως λεπτομερές και στη συνέχεια το εκφράζουν με τον πολυεπίπεδο τρόπο που απαιτεί η ΑΗΡ. Καθώς εργάζονται για την οικοδόμηση της ιεραρχίας, αυξάνουν την κατανόηση του προβλήματος, του πλαισίου του και των σκέψεων και των συναισθημάτων του άλλου και για τα δύο (Coyle, 2004).

3.1.4.1 ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΙΕΡΑΡΧΙΕΣ

Η ιεραρχία είναι ένα στρωματοποιημένο σύστημα κατάταξης και οργάνωσης ανθρώπων, πραγμάτων, ιδεών κ.λπ., όπου κάθε στοιχείο του συστήματος, εκτός από το κορυφαίο, υποτάσσεται σε ένα ή περισσότερα άλλα στοιχεία. Αν και η έννοια της ιεραρχίας γίνεται εύκολα αντιληπτή διαισθητικά, μπορεί επίσης να περιγραφεί και μαθηματικά. Τα διαγράμματα των ιεραρχιών συχνά διαμορφώνονται κατά προσέγγιση σαν πυραμίδες, αλλά εκτός από το να έχουν ένα μόνο στοιχείο στην κορυφή, δεν υπάρχει τίποτα απαραίτητα σε σχήμα πυραμίδας για μια ιεραρχία.

Οι ανθρώπινες οργανώσεις συχνά δομούνται ως ιεραρχίες, όπου το ιεραρχικό σύστημα χρησιμοποιείται για την ανάθεση ευθυνών, την άσκηση ηγεσίας και τη διευκόλυνση της επικοινωνίας. Οι γνωστές ιεραρχίες «πραγμάτων» περιλαμβάνουν τη μονάδα πύργου ενός επιτραπέζιου υπολογιστή στην «κορυφή», την οθόνη «στη μέση», το πληκτρολόγιο και το ποντίκι «κάτω». Στον κόσμο των ιδεών, χρησιμοποιούνται ιεραρχίες για να βοηθήσουν στην απόκτηση λεπτομερούς γνώσης της πολύπλοκης πραγματικότητας, δηλαδή δόμηση της πραγματικότητας στα συστατικά της μέρη και αυτά με τη σειρά τους στα δικά τους συστατικά μέρη, προχωρώντας στην ιεραρχία όσα επίπεδα χρειάζονται. Σε κάθε βήμα, εστιάζεται στην κατανόηση ενός μόνο συστατικού του συνόλου, αγνοώντας προσωρινά τα άλλα συστατικά σε αυτό και σε όλα τα άλλα επίπεδα. Μετά από αυτή τη διαδικασία, αυξάνεται η παγκόσμια κατανόηση για οποιαδήποτε περίπλοκη πραγματικότητα μελετάται.

Ενδεικτικό παράδειγμα της ιεραρχίας είναι οι φοιτητές ιατρικής κατά την εκμάθηση της ανατομίας, οι οποίοι λαμβάνουν ξεχωριστά υπόψη το μυοσκελετικό σύστημα (συμπεριλαμβανομένων μερών και

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

υπομημάτων όπως το χέρι και τους μύες και οστά που το αποτελούν), το κυκλοφορικό σύστημα (και τα πολλά επίπεδα και κλάδους του), το νευρικό σύστημα (και τα πολυάριθμα στοιχεία και τα υποσυστήματα του) κ.λπ., μέχρι να καλύψουν όλα τα συστήματα και τις σημαντικές υποδιαίρεσεις του καθενός. Οι προχωρημένοι μαθητές συνεχίζουν την υποδιαίρεση μέχρι το επίπεδο του κυττάρου ή του μορίου. Στο τέλος, οι μαθητές κατανοούν τη «μεγάλη εικόνα» και ένα σημαντικό αριθμό λεπτομερειών της. Όχι μόνο αυτό, αλλά κατανοούν τη σχέση των επιμέρους μερών με το σύνολο. Δουλεύοντας ιεραρχικά, έχουν αποκτήσει μια ολοκληρωμένη κατανόηση της ανατομίας.

Ομοίως, όταν κανείς προσεγγίζει ένα σύνθετο πρόβλημα απόφασης, μπορεί να χρησιμοποιήσει μια ιεραρχία για να ενσωματώσουν μεγάλες ποσότητες πληροφοριών στην κατανόηση της κατάστασης. Καθώς χτίζεται αυτή η δομή πληροφοριών, σχηματίζεται μια καλύτερη εικόνα του προβλήματος στο σύνολό του (Διακομιχάλης, 2019), (Vargas, 2010), (Coyle, 2004), (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

3.1.4.2 ΙΕΡΑΡΧΙΕΣ ΣΤΟ ΑHP

Μια ιεραρχία AHP είναι ένα δομημένο μέσο μοντελοποίησης της απόφασης. Αποτελείται από έναν συνολικό στόχο, μια ομάδα επιλογών ή εναλλακτικών λύσεων για την επίτευξη του στόχου και μια ομάδα παραγόντων ή κριτηρίων που συσχετίζουν τις εναλλακτικές με τον στόχο. Τα κριτήρια μπορούν να αναλυθούν περαιτέρω σε υποκριτήρια και ούτω καθεξής, σε όσα επίπεδα απαιτεί το πρόβλημα. Ένα κριτήριο μπορεί να μην ισχύει ομοιόμορφα, αλλά μπορεί να έχει διαβαθμισμένες διαφορές, όπως, παραδείγματος χάριν, η λίγη γλυκύτητα είναι ευχάριστη, αλλά η υπερβολική γλυκύτητα μπορεί να είναι επιβλαβής. Σε αυτήν την περίπτωση, το κριτήριο χωρίζεται σε υποκριτήρια που υποδεικνύουν διαφορετικές εντάσεις του κριτηρίου, όπως: λίγο, μέτριο, υψηλό και αυτές οι εντάσεις ιεραρχούνται μέσω συγκρίσεων. Οι δημοσιευμένες περιγραφές των εφαρμογών AHP συχνά περιλαμβάνουν διαγράμματα και περιγραφές των ιεραρχιών τους.

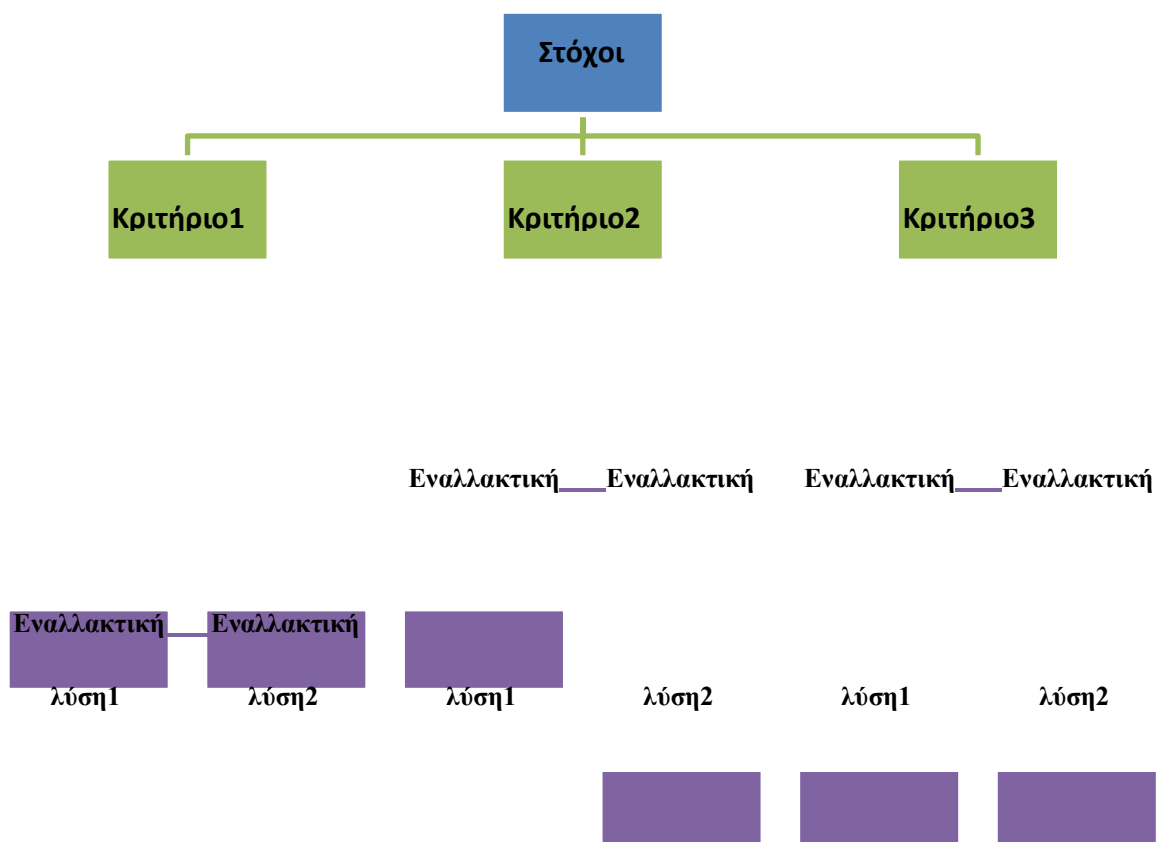
Ο σχεδιασμός οποιασδήποτε ιεραρχίας AHP θα εξαρτηθεί όχι μόνο από τη φύση του προβλήματος, αλλά και από τις γνώσεις, τις κρίσεις, τις αξίες, τις απόψεις, τις ανάγκες, τις επιθυμίες κ.λπ. των συμμετεχόντων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η κατασκευή μιας ιεραρχίας συνήθως περιλαμβάνει σημαντική συζήτηση, έρευνα και ανακάλυψη από τους εμπλεκόμενους. Ακόμη και μετά την αρχική της κατασκευή, μπορεί να αλλάξει ώστε να ανταποκρίνεται σε νέα κριτήρια ή κριτήρια που δεν θεωρήθηκαν αρχικά σημαντικά. εναλλακτικές μπορούν επίσης να προστεθούν, να διαγραφούν ή να αλλάξουν.

ΑιτίεςΦοροδιαφυγήςκαιΦοροαποφυγήςΣτηνΕλλάδα:ΗΆποψητωνΕφοριακών,ΛογιστώνκαιΕπιχειρηματιών(Ωρωπός-Βοιωτία)

Για να κατανοηθούν καλύτερα οι ιεραρχίες AHP, πρέπει να εξεταστεί ένα πρόβλημα απόφασης με έναν στόχο που πρέπει να επιτευχθεί, τρεις εναλλακτικούς τρόπους επίτευξης του στόχου και τέσσερα κριτήρια με βάση τα οποία πρέπει να μετρηθούν οι εναλλακτικές λύσεις.

Μια τέτοια ιεραρχία μπορεί να απεικονιστεί ως ένα διάγραμμα με τον στόχο στην κορυφή, τις τρεις εναλλακτικές στο κάτω μέρος και τα τέσσερα κριτήρια ενδιάμεσα. Υπάρχουν χρήσιμοι όροι για την περιγραφή των τμημάτων τέτοιων διαγραμμάτων. Κάθε πλαίσιο ονομάζεται κόμβος. Ένας κόμβος που συνδέεται με έναν ή περισσότερους κόμβους σε ένα επίπεδο κάτω από αυτόν ονομάζεται γονικός κόμβος. Οι κόμβοι στους οποίους είναι τόσο συνδεδεμένος ονομάζονται παιδιά του.

Εφαρμόζοντας αυτούς τους ορισμούς στο παρακάτω διάγραμμα, ο στόχος είναι ο γονέας των τεσσάρων κριτηρίων και τα τέσσερα κριτήρια είναι παιδιά του στόχου. Κάθε κριτήριο είναι γονέας των τριών Εναλλακτικών. Να σημειωθεί ότι υπάρχουν μόνο τρεις Εναλλακτικές, αλλά στο διάγραμμα, κάθε μία από αυτές επαναλαμβάνεται κάτω από κάθε έναν από τους γονείς της (Διακομιχάλης, 2019), (Vargas, 2010), (Coyle, 2004), (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

Εικόνα3.1:Μια απλήιεραρχία AHP.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Υπάρχουν 2 Εναλλακτικές λύσεις για την επίτευξη του Στόχου και 3 Κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την απόφαση μεταξύ αυτών.

Πηγή: (Διακομιχάλης, 2019), (Vargas, 2010), (Coyle, 2004), (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

Για να μειωθεί το μέγεθος του σχεδίου που απαιτείται, είναι σύνηθες να αναπαριστούν ιεραρχίες AHP όπως φαίνεται στο διάγραμμα, με έναν μόνο κόμβο για κάθε εναλλακτική και με πολλαπλές γραμμές που συνδέουν τις εναλλακτικές και τα κριτήρια που ισχύουν για αυτές. Για να αποφευχθεί η ακαταστασία, αυτές οι γραμμές μερικές φορές παραλείπονται ή μειώνονται σε αριθμό. Ανεξάρτητα από οποιοδήποτε τέτοιες απλοποιήσεις στο διάγραμμα, στην πραγματική ιεραρχία κάθε κριτήριο συνδέεται μεμονωμένα με τις εναλλακτικές. Οι γραμμές μπορεί να θεωρηθούν ότι κατευθύνονται προς τα κάτω από τον γονέα σε ένα επίπεδο προς τα παιδιά του στο παρακάτω επίπεδο

(Διακομιχάλης, 2019), (Vargas, 2010), (Coyle, 2004), (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

3.1.4.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

Μόλις κατασκευαστεί η ιεραρχία, οι συμμετέχοντες την αναλύουν μέσω μιας σειράς συγκρίσεων ανά ζεύγη που παράγουν αριθμητικές κλίμακες μέτρησης για τους κόμβους. Τα κριτήρια συγκρίνονται κατά ζεύγη έναντι του στόχου ως προς τη σημασία. Οι εναλλακτικές συγκρίνονται ανά ζεύγη με καθένα από τα κριτήρια προτίμησης. Οι συγκρίσεις πεξεργάζονται μαθηματικά και λαμβάνονται προτεραιότητες για κάθε κόμβο.

Στη συνέχεια ακολουθεί ένα παράδειγμα ιεραρχίας AHP για την επιλογή ενός ηγέτη. Υπάρχει ένας στόχος, τρεις υποψήφιοι και τέσσερα κριτήρια επιλογής μεταξύ τους. Ένα σημαντικό καθήκον των αρμοδίων λήψης αποφάσεων είναι να καθορίσουν τη βαρύτητα που πρέπει να δοθεί σε κάθε κριτήριο στην επιλογή ενός ηγέτη. Ένα άλλο σημαντικό καθήκον είναι να καθοριστεί η βαρύτητα που πρέπει να δοθεί σε κάθε υποψήφιο σε σχέση με καθένα από τα κριτήρια. Το AHP όχι μόνο τους επιτρέπει να το κάνουν αυτό, αλλά τους επιτρέπει να βάλουν μια ουσιαστική και αντικειμενική αριθμητική τιμή σε καθένα από τα τέσσερα κριτήρια.

Σε αντίθεση με τις περισσότερες έρευνες που υιοθετούν την πεντάβαθμη κλίμακα Likert, το ερωτηματολόγιο της AHP είναι 9 προς 1 έως 9

(Διακομιχάλης, 2019), (Vargas, 2010), (Coyle, 2004), (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

3.1.5 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΑΗΡ

Αυτή η ενότητα εξηγεί τις προτεραιότητες της ιεραρχίας ΑΗΡ, και υποδεικνύεται ο τρόπος καθορισμού παρέχοντας ένα απλό παράδειγμα.

3.1.5.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ

Οι προτεραιότητες είναι αριθμοί που σχετίζονται με τους κόμβους μιας ιεραρχίας ΑΗΡ. Αντιπροσωπεύουν τα σχετικά «βάρη» των κόμβων σε οποιαδήποτε ομάδα.

Όπως οι πιθανότητες, οι προτεραιότητες είναι απόλυτοι αριθμοί μεταξύ μηδέν και ενός, χωρίς μονάδες ή διαστάσεις. Ένας κόμβος με προτεραιότητα 0,200 έχει διπλάσιο βάρος για την επίτευξη του στόχου από έναν με προτεραιότητα 0,100, δέκα φορές μεγαλύτερο από έναν με προτεραιότητα 0,020, κ.ο.κ. Ανάλογα με το υπό εξέταση πρόβλημα, το «βάρος» μπορεί να αναφέρεται στη σημασία, ή προτίμηση, ή πιθανότητα, ή οποιονδήποτε παράγοντα λαμβάνεται υπόψη από τους λήπτες αποφάσεων. Οι προτεραιότητες κατανέμονται σε μια ιεραρχία σύμφωνα με την αρχιτεκτονική της και οι τιμές τους εξαρτώνται από τις πληροφορίες που εισάγουν οι χρήστες της διαδικασίας. Οι προτεραιότητες του Στόχου, των Κριτηρίων και των Εναλλακτικών συνδέονται στενά, αλλά πρέπει να εξετάζονται χωριστά

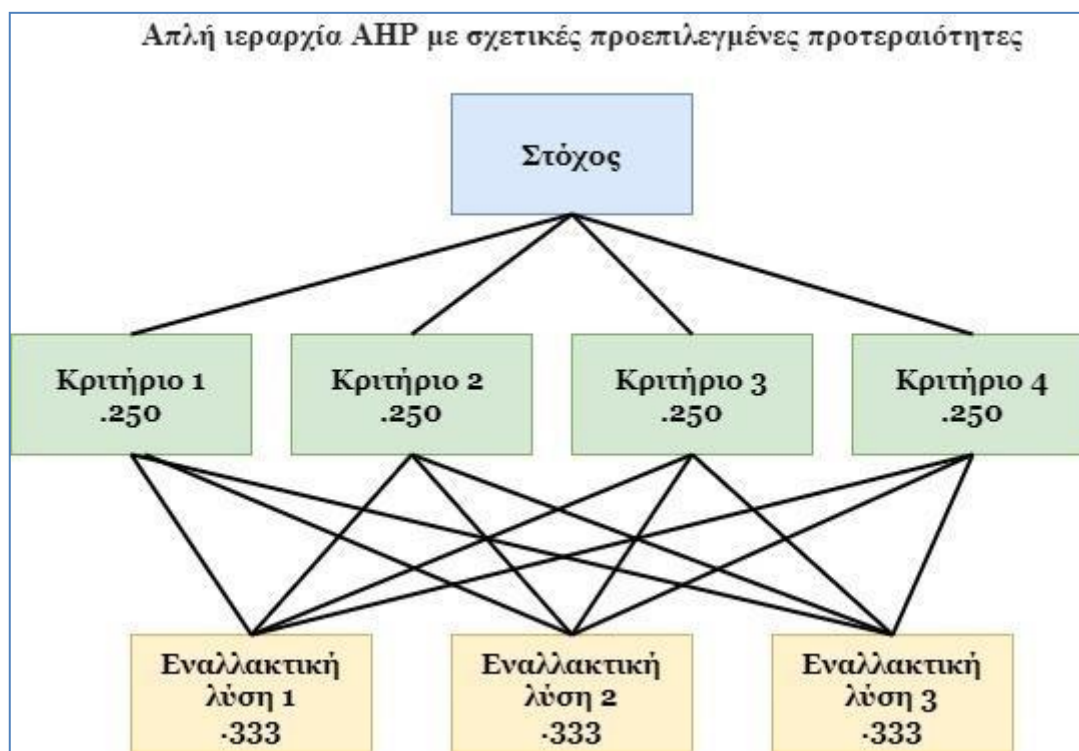
(Vargas, 2010), (Coyle, 2004), (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

Εξορισμού, η προτεραιότητα του στόχου είναι 1.000. Οι προτεραιότητες των εναλλακτικών είναι πάντα 1.000. Η αρχιτεκτονική της ιεραρχίας ΑΗΡ μπορεί να γίνει πολύπλοκη με πολλά επίπεδα Κριτηρίων, αλλά αν υπάρχει μόνο ένα επίπεδο, οι προτεραιότητες τους προστίθενται στο 1.000. Όλα αυτά απεικονίζονται από τις προτεραιότητες στο παρακάτω παράδειγμα: Απλή ιεραρχία ΑΗΡ με σχετικές προεπιλεγμένες προτεραιότητες. σχετικές προεπιλεγμένες προτεραιότητες.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Παρατηρείται ότι οι προτεραιότητες σε κάθε επίπεδο του παραδείγματος -ο στόχος, τα κριτήρια και οι εναλλακτικές λύσεις- αθροίζονται σε 1.000.

Εικόνα 3.2: Απλή ιεραρχία ΑHP με σχετικές προεπιλεγμένες προτεραιότητες.

Πηγή:(Vargas, 2010).

Οι προτεραιότητες που εμφανίζονται είναι αυτές που υπάρχουν πριν από την εισαγωγή οποιασδήποτε πληροφορίας σχετικά με τη βαρύτητα των κριτηρίων ή των εναλλακτικών λύσεων, επομένως οι προτεραιότητες σε κάθε επίπεδο είναι όλες ίσες. Ονομάζονται προεπιλεγμένες προτεραιότητες της ιεραρχίας. Εάν προστεθεί ένα πέμπτο κριτήριο σε αυτήν την ιεραρχία, η προεπιλεγμένη προτεραιότητα για κάθε κριτήριο θα ήταν 0,200. Εάν υπήρχαν μόνο δύο εναλλακτικές λύσεις, η καθεμία θα είχε προεπιλεγμένη προτεραιότητα 0,500 (Vargas, 2010), (Coyle, 2004), (AHP/Analytical Hierarchy Process, 2021).

Δύο πρόσθετες έννοιες ισχύουν όταν μια ιεραρχία έχει περισσότερα από ένα επίπεδα κριτηρίων: τοπικές προτεραιότητες και παγκόσμιες προτεραιότητες.

3.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Για την παρούσα έρευνα: «Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Επιχειρηματιών, Λογιστών» της πτυχιακής εργασίας υιοθετήθηκε σταθμισμένο ερωτηματολόγιο του Διακομιχάλη, (2019) που ερευνούσε τις Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα-Έρευνα σε εφοριακούς επιχειρηματίες και λογιστές (Διακομιχάλης, 2019). Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε βάση της διεργασίας αναλυτικής ιεραρχίας (AHP), η οποία είναι μια δομημένη τεχνική για την οργάνωση και την ανάλυση περίπλοκων αποφάσεων, βασισμένη στα μαθηματικά και την ψυχολογία. Αναπτύχθηκε από τον Thomas L. Saaty τη δεκαετία του 1970.

Το ερωτηματολόγιο⁵ (Παράρτημα) περιέχει τα εξής κριτήρια και υποκριτήρια τα οποία καταγράφονται στον παρακάτω πίνακα (Διακομιχάλης, 2019):

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Πίνακας 3.1: Κριτήρια και υποκριτήρια του ερωτηματολογίου.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ
1. Έλλειψη παιδείας	1.1. Επιχειρηματική ηθική 1.2. Φορολογική συνείδηση 1.3. Μορφωτικό επίπεδο 1.4. Κουλτούρα φορολογούμενων
2. Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	2.1. Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους 2.2. «Παράθυρα» σε νόμους ή «Νόμιμες» απαλλαγές 2.3. Άγνοια ισχύοντων φορολογικών εγκυκλίων

⁵ Το ερωτηματολόγιο έχει 37 ερωτήσεις/αξιολογήσεις υποκριτηρίων.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

<u>ΚΡΙΤΗΡΙΑ</u>	<u>ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ</u>
	2.4. Γραφειοκρατία
3. Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	3.1. Σπατάλη Δημοσίου χρήματος 3.2. Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα») 3.3. Κακή διαχείριση 3.4. Μη Απολογισμός διαχείρισης
4. Ατιμωρησία	4.1. Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής 4.2. Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι») 4.3. Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»
5. Υπερβολική φορολόγηση	5.1. Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης 5.2. Τεκμήρια φορολόγησης 5.3. Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση 5.4. Άδικη Φορολογική κλίμακα

Πηγή: (Διακομιχάλης, 2019).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Η κλίμακα της σχετικής σημαντικότητας φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3.2: Κλίμακα της σχετικής σημαντικότητας.

Ορισμός	Ένταση της σχετικής σημαντικότητας
Ίση σημαντικότητα	1
Λίγο σημαντικό	3
Αρκετά σημαντικό	5
Πολύ σημαντικό	7
Πάρα πολύ σημαντικό	9

Πηγή: (Διακομιχάλης, 2019).

3.3 ΔΕΙΓΜΑ ΈΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα για τον προσδιορισμό των Αιτίων Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών, υλοποιήθηκε στις περιοχές Ωρωπός και Βοιωτία.

Το δείγμα αριθμεί 121 άτομα. Στον παρακάτω πίνακα αναλύονται ανά επάγγελμα (Λογιστές / Υπάλληλοι Λογιστικού Γραφείου, Επιχειρηματίες και Υπάλληλοι Εφορίας) και ανά περιοχή (Βοιωτία, Ωρωπός). Πίνακας 3.3: Αριθμός Ερωτηματολογίων της σχετικής σημαντικότητας.

Περιοχή	Επάγγελμα	Αριθμός Ερωτηματολογίων	Σύνολο
Βοιωτία	Επιχειρηματίες	23	62
	Λογιστές	25	
	Εφοριακοί	14	
Ωρωπός	Επιχειρηματίες	20	59
	Λογιστές	23	
	Εφοριακοί	16	
		<u>Γενικό Σύνολο</u>	<u>121</u>

3.4 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΈΡΕΥΝΑΣ

Δεν υπήρξαν σοβαρά προβλήματα κατά την διεξαγωγή της έρευνας. Υπήρξαν κάποιοι περιορισμοί λόγω της γενικής κατάστασης, της πανδημίας, όπως:

- Αρκετές περιπτώσεις ήταν αδύνατο να συμπληρωθούν ερωτηματολόγια με προσωπική συνέντευξη πολλών ατόμων, λόγω των περιορισμών της πανδημίας.
- Ο τελικός αριθμός των ερωτηθέντων (115 άτομα) θα μπορούσε να ήταν μεγαλύτερος (ως προς τους επιχειρηματίες), αλλά ήταν δυσανάλογος με τις άλλες κατηγορίες του δείγματος, έτσι στην προκειμένη περίπτωση δε θα μπορούσε να αυξηθεί ο αριθμός του δείγματος.

Ασφαλώς οι παραπάνω περιορισμοί, δεν δημιούργησαν επιπροσθέτως προβλήματα ούτε προβληματισμούς στην εξαγωγή συμπερασμάτων για τον προσδιορισμό των Αιτίων Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών.

4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ»

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται η ανάλυση των στοιχείων για τον προσδιορισμό των Αιτίων Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών με βάση της διεργασία αναλυτικής ιεραρχίας (ΑΗΡ), η οποία είναι μια δομημένη τεχνική για την οργάνωση και την ανάλυση περίπλοκων αποφάσεων, βασισμένη στα μαθηματικά και την ψυχολογία.

4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΟΙΩΤΙΑ

4.1.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ-ΒΟΙΩΤΙΑ

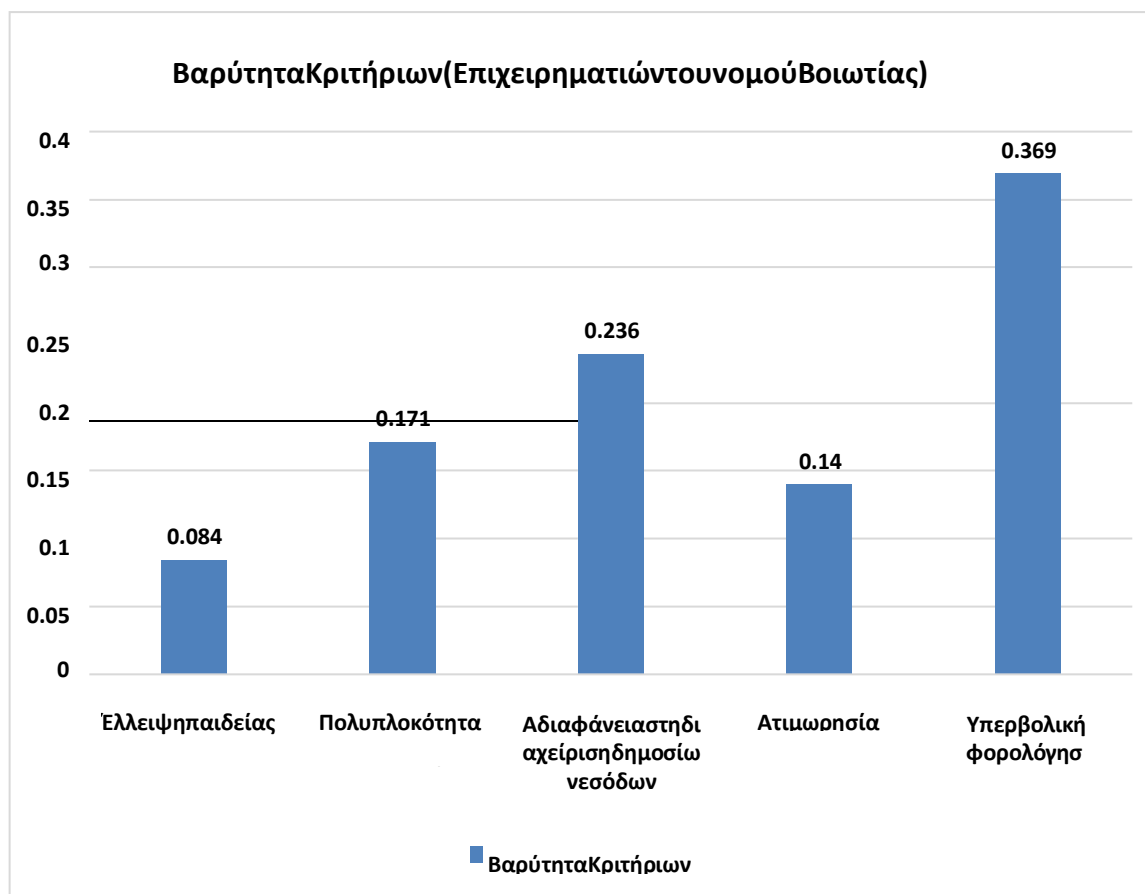
Όσο αφορά την άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής συμπληρώθηκαν 23 ερωτηματολόγια, και τα αποτελέσματα της Βαρύτητας των Κριτηρίων καταγράφονται στον παρακάτω Πίνακα 4.1 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.1.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Πίνακας 4.1: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Κριτήρια (Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Κριτηρίων
Έλλειψη παιδείας	0,084
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,171
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,236
Ατιμωρησία	0,140
Υπερβολική φορολόγηση	0,369

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Διάγραμμα 4.1: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.1 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.1 παρατηρούμε ότι το Κριτήριο «Υπερβολική Φορολόγηση» (0,369) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,236), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» με τιμή 0,186, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,14 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας» με τιμή 0,084.

Στον παρακάτω πίνακα 4.2 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.2 καταγράφεται η επιμέρους ανάλυση / Βαρύτητα υποκριτηρίων για την άποψη των Επιχειρηματιών του νομού

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

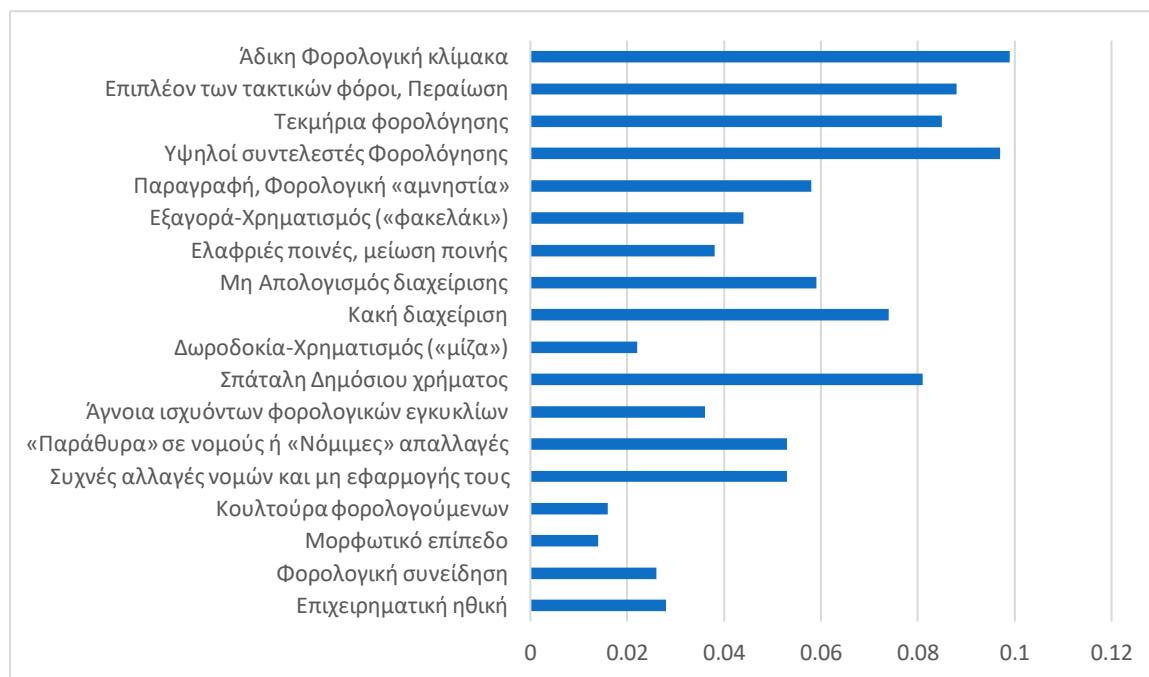
Βοιωτία για τις Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, από τα 23 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

Πίνακας 4.2: Η Άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).

Υποκριτήρια (Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Υποκριτηρίων
Επιχειρηματική ηθική	0,028
Φορολογική συνείδηση	0,026
Μορφωτικό επίπεδο	0,014
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,016
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογή τους	0,053
«Παράθυρα» σε νομική «Νόμιμες» απαλλαγές	0,053
Άγνοια ισχύοντων φορολογικών εγκυκλίων	0,036
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,081
Δωροδοκία- Χρηματισμός («μίζα»)	0,022
Κακή διαχείριση	0,074
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,059
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,038
Εξαγορά- Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,044
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,058
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,097

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Τεκμήρια φορολόγησης	0,085
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,088
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,099

Διάγραμμα 4.2: Η Άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.2 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.2 παρατηρούμε ότι τα τέσσερα σημαντικότερα υποκριτήρια είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Άδικη Φορολογική κλίμακα» με τιμή: 0,099 το οποίο θεωρείται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο «Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης» (0,097), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Τεκμήρια φορολόγησης» με τιμή 0,085 και τέλος το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,088.

4.1.2 ΛΟΓΙΣΤΕΣ-ΒΟΙΩΤΙΑ

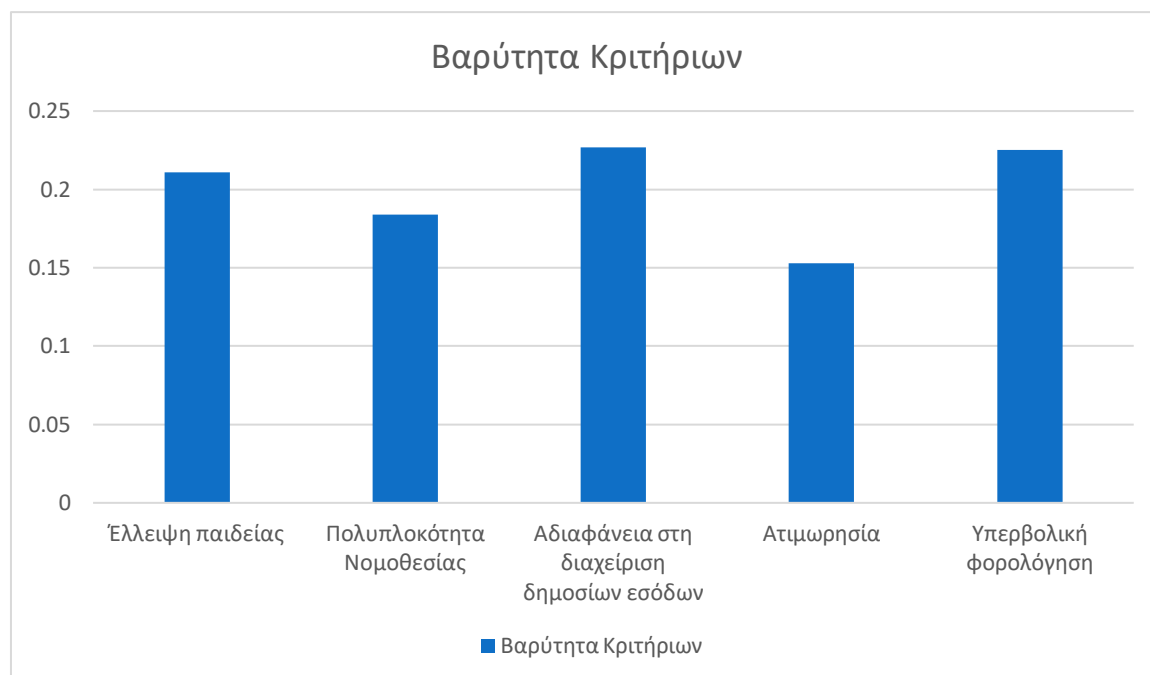
Όσο αφορά την άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας για τις Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής συμπληρώθηκαν 25 ερωτηματολόγια, και τα αποτελέσματα της Βαρύτητας των Κριτηρίων καταγράφονται στον παρακάτω Πίνακα 4.3 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.3.

Πίνακας 4.3: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Κριτήρια (Λογιστών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Κριτηρίων
Έλλειψη παιδείας	0,211
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,184
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,227
Ατιμωρησία	0,153
Υπερβολική φορολόγηση	0,225

Διάγραμμα 4.3: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.3 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.3 παρατηρούμε ότι το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,227) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Υπερβολική Φορολόγηση» (0,225), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας» με τιμή 0,211, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» με τιμή 0,184 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,153.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Στον παρακάτω πίνακα 4.4 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.4 καταγράφεται η επιμέρους ανάλυση / Βαρύτητα υποκριτηρίων για την άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, από τα 25 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

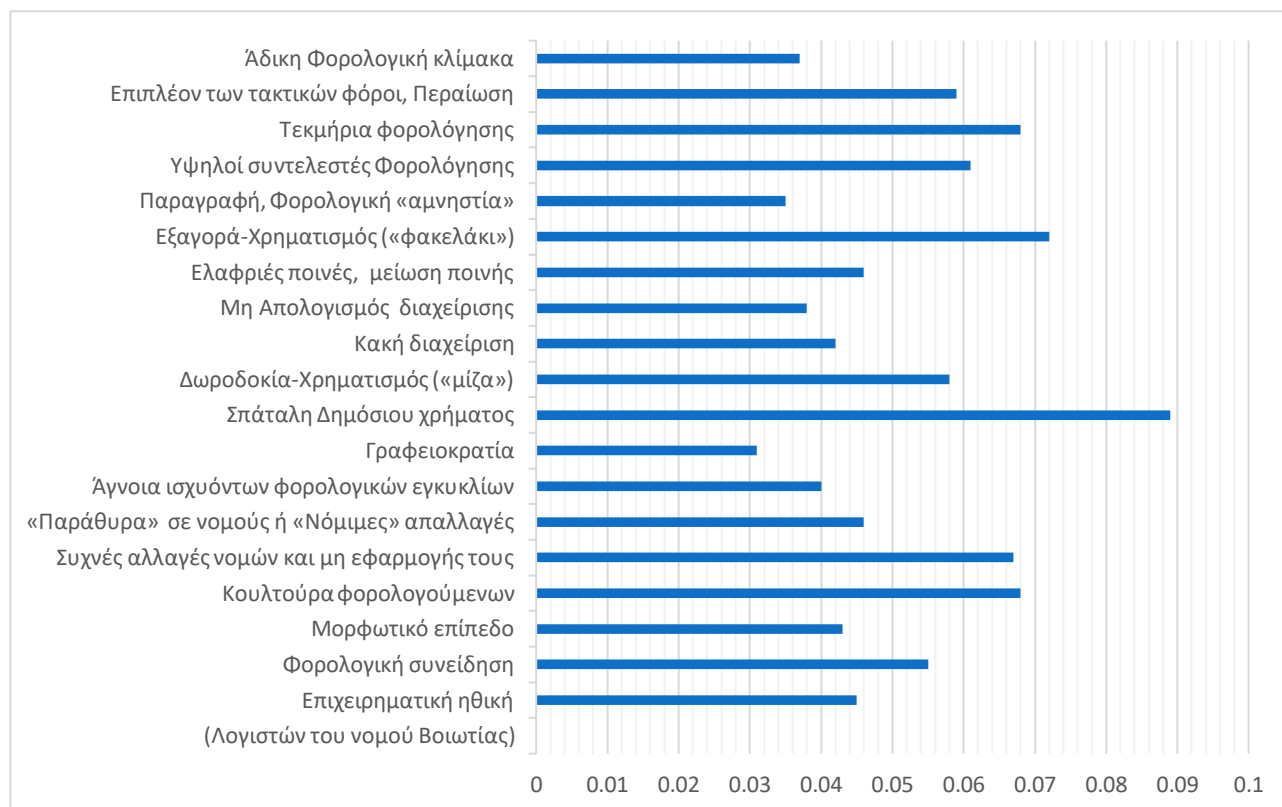
Υποκριτήρια (Λογιστών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Υ ποκριτηρίων
Επιχειρηματική ηθική	0,045
Φορολογική συνείδηση	0,055
Μορφωτικό επίπεδο	0,043
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,068
Συνχές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,067
«Παράθυρα» σε νομική «Νόμιμες» απαλλαγές	0,046
Άγνοια ισχύοντων φορολογικών εγκυκλίων	0,040
Γραφειοκρατία	0,031
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,089
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,058
Κακή διαχείριση	0,042
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,038
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,046

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,072
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,035
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,061
Τεκμήρια φορολόγησης	0,068
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,059
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,037

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΩΝ (ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ)

Διάγραμμα 4.1: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).

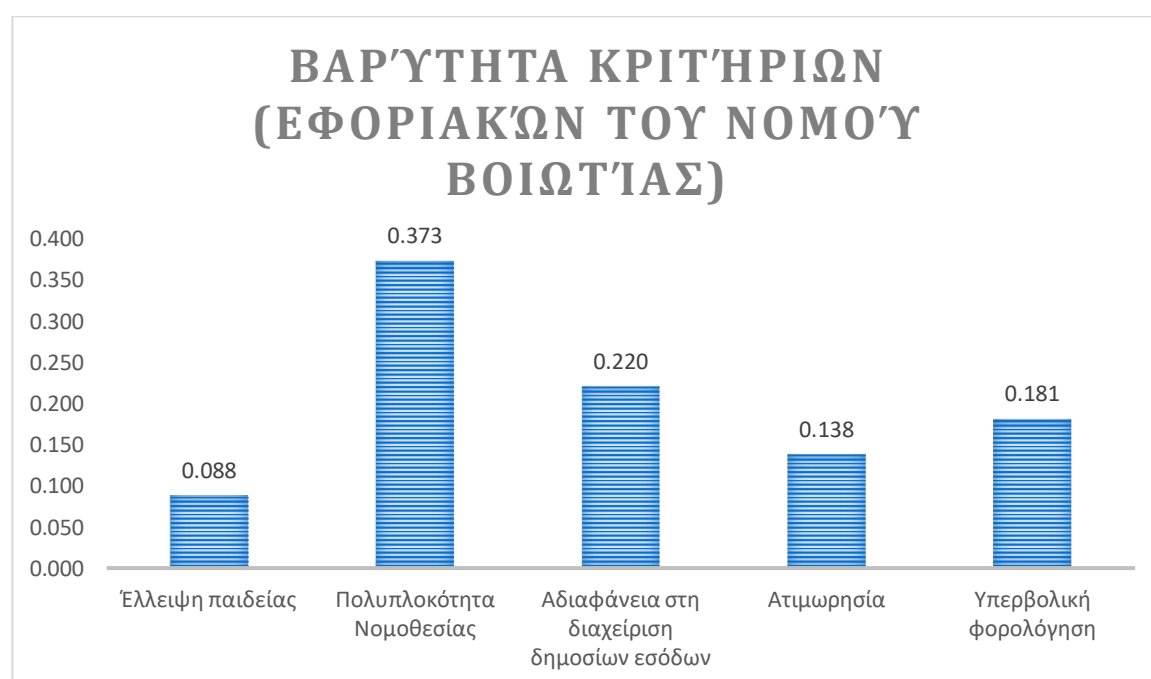
Από τον παραπάνω Πίνακα 4.4 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.4 παρατηρούμε ότι ταπέντε σημαντικότερα υποκριτήρια είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος» με τιμή: 0,089 το οποίο θεωρείται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του νομού Βοιωτίας, έπειτα στην δεύτερη θέση του υποκριτήριο «Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)» (0,072), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Κουλτούρα φορολογούμενων» με τιμή 0,068, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητας υποκριτήριο είναι η «Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,067 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητας υποκριτήριο είναι η «Τεκμήρια φορολόγησης», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,068.

4.1.3 ΕΦΟΡΙΑΚΟΙ - ΒΟΙΩΤΙΑ

Όσον αφορά την άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής συμπληρώθηκαν 14 ερωτηματολόγια, και τα αποτελέσματα της Βαρύτητας των Κριτηρίων καταγράφονται στον παρακάτω Πίνακα 4.5 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.5.

Πίνακας 4.1: Η άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Κριτήρια (Εφοριακών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Κριτηρίων
Έλλειψη παιδείας	0,088
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,373
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,220
Ατιμωρησία	0,138
Υπερβολική φορολόγηση	0,181

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Διάγραμμα 4.2: Η άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.5 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.5 παρατηρούμε ότι το Κριτήριο «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» (0,373) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,220), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Υπερβολική Φορολόγηση» με τιμή 0,181, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία» με τιμή 0,138 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,088.

Στον παρακάτω πίνακα 4.6 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.6 καταγράφεται η επιμέρους ανάλυση / Βαρύτητα υποκριτηρίων για την άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, από τα 14 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

Πίνακας 4.2: Η άποψη των Εφοριακών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).

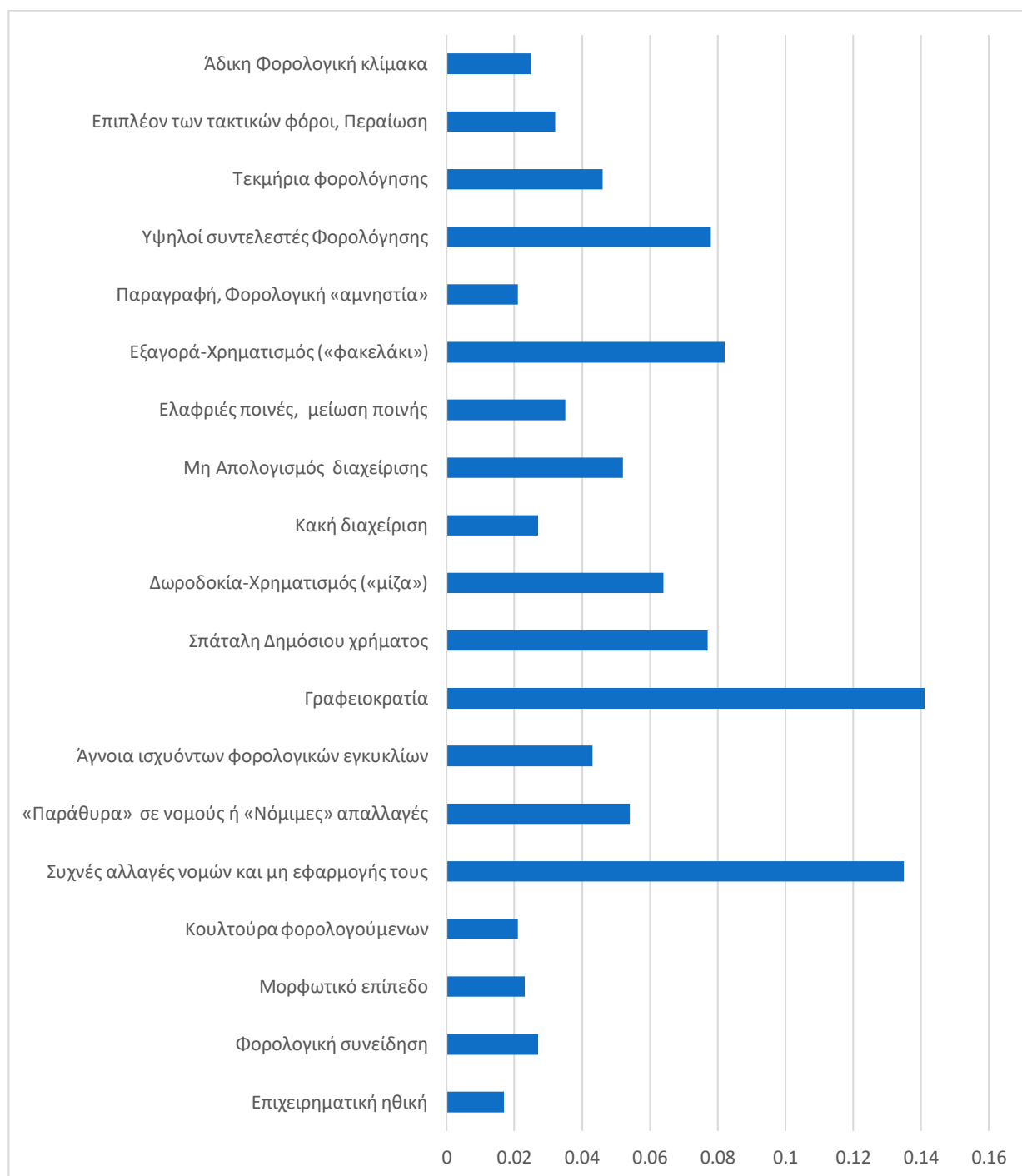
Υποκριτήρια (Εφοριακών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Υποκριτηρίων
Επιχειρηματική ηθική	0,017
Φορολογική συνείδηση	0,027
Μορφωτικό επίπεδο	0,023
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,021
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,135
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,054
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,043
Γραφειοκρατία	0,141
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,077
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,064
Κακή διαχείριση	0,027

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Υποκριτήρια (Εφοριακών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Υποκριτηρίων
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,052
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,035
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,082
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,021
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,078
Τεκμήρια φορολόγησης	0,046
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,032
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,025

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.6 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.6 παρατηρούμε ότι τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του νομού Βοιωτίας είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Γραφειοκρατία» με τιμή: 0,141, έπειτα στην δεύτερη θέση του υποκριτήριου «Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους» (0,135), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)» με τιμή 0,082, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,078 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,077.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΩΡΩΠΟ

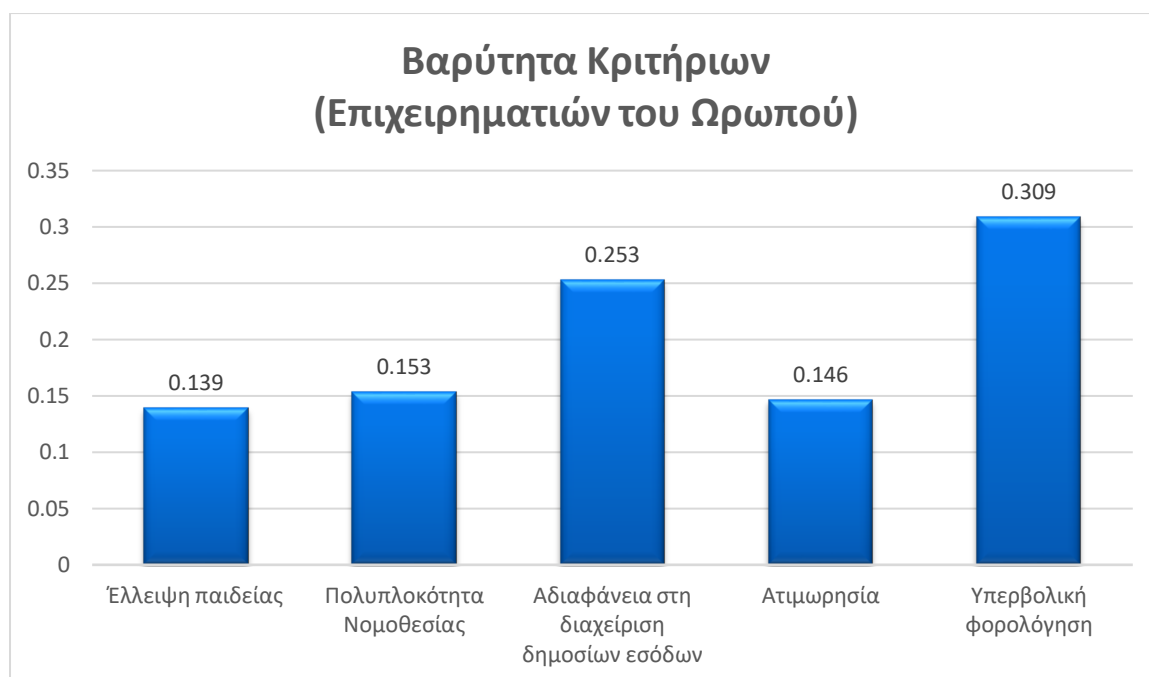
4.2.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ - ΩΡΩΠΟΣ

Όσον αφορά την άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής συμπληρώθηκαν 20 ερωτηματολόγια, και τα αποτελέσματα της Βαρύτητας των Κριτηρίων καταγράφονται στον παρακάτω Πίνακα 4.7 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.7.

Πίνακας 4.3: Η άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Κριτήρια (Επιχειρηματιών του Ωρωπού)	Βαρύτητα Κριτηρίων
Έλλειψη παιδείας	0,139
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,153
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,253
Ατιμωρησία	0,146
Υπερβολική φορολόγηση	0,309

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Διάγραμμα 4.3: Η άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.7 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.7 παρατηρούμε ότι το Κριτήριο «Υπερβολική Φορολόγηση» (0,309) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του Ωρωπού, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,253), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» με τιμή 0,153, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία» με τιμή 0,146 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,139.

Στον παρακάτω πίνακα 4.8 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.8 καταγράφεται η επιμέρους ανάλυση / Βαρύτητα υποκριτηρίων για την άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, από τα 20 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

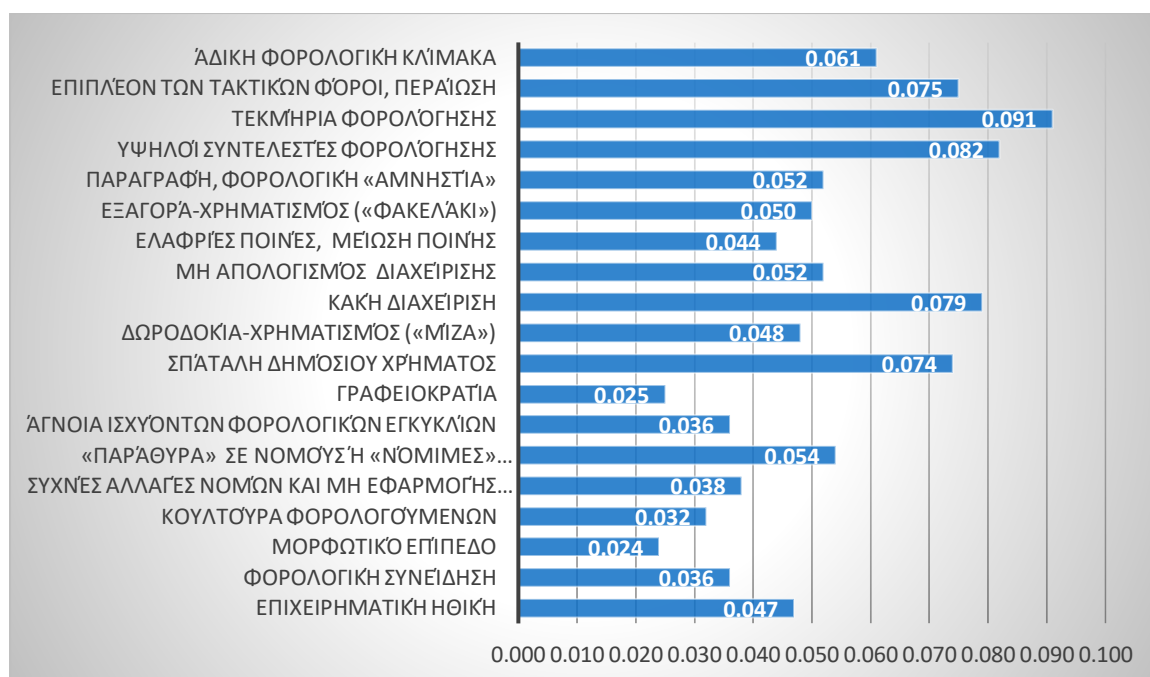
Πίνακας 4.4: Η άποψη των Επιχειρηματιών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).

Υποκριτήρια (Επιχειρηματιών του Ωρωπού)	Βαρύτητα Υποκριτηρίων
Επιχειρηματική ηθική	0,047
Φορολογική συνείδηση	0,036

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Υποκριτήρια (Επιχειρηματιών του Ωρωπού)	Βαρύτητα Υποκριτηρίων
Μορφωτικό επίπεδο	0,024
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,032
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,038
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,054
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,036
Γραφειοκρατία	0,025
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,074
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,048
Κακή διαχείριση	0,079
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,052
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,044
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,050
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,052
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,082
Τεκμήρια φορολόγησης	0,091
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση	0,075
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,061

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Διάγραμμα 4.4: Η άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.8 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.8 παρατηρούμε ότι τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του Ωρωπού είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Τεκμήρια φορολόγησης» με τιμή: 0,091, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο «Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης» (0,082), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Κακή διαχείριση» με τιμή 0,79, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,075 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,074.

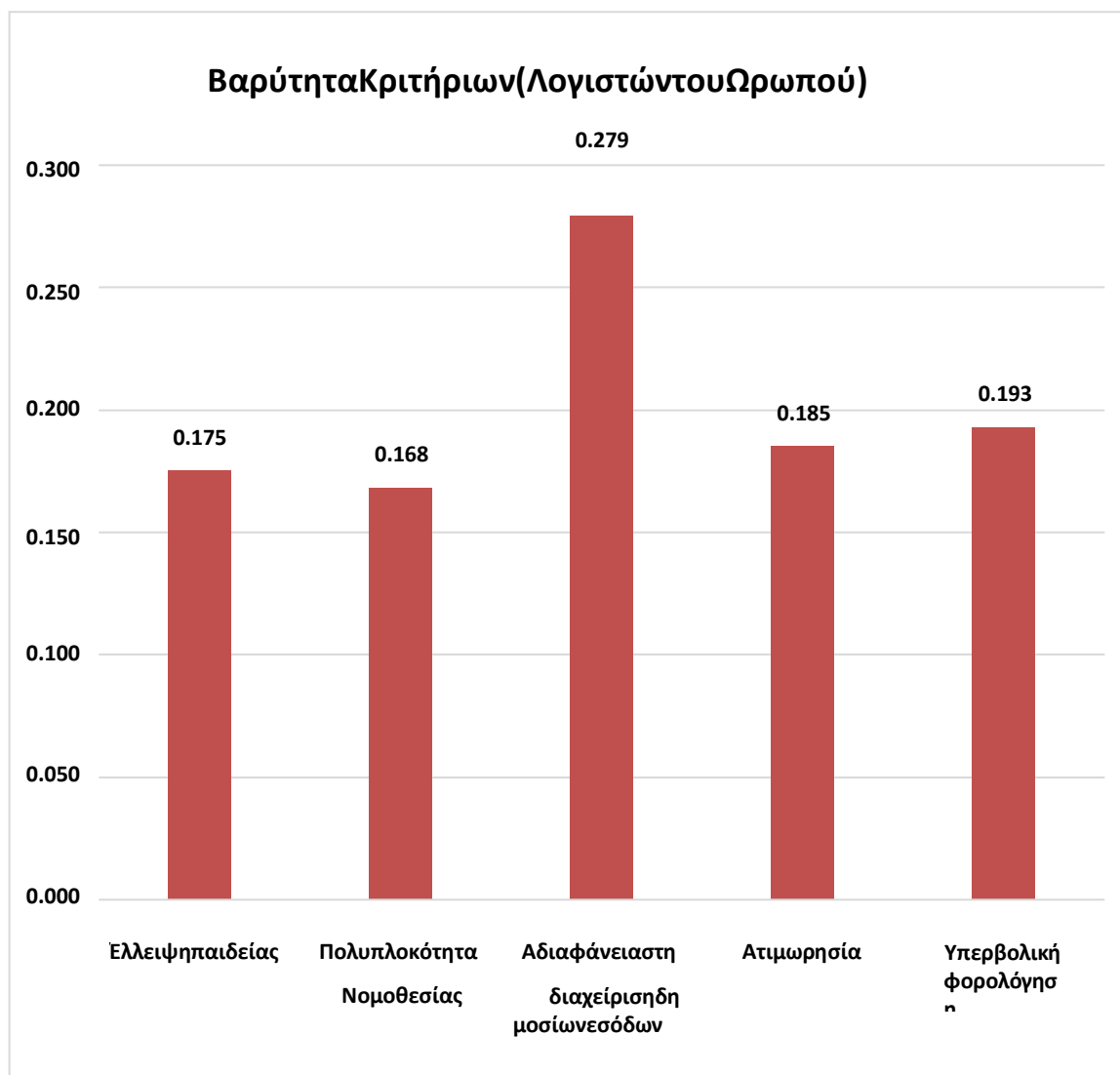
4.1.3 ΛΟΓΙΣΤΕΣ-ΩΡΩΠΟΣ

Όσον αφορά την άποψη των Λογιστών του Ωρωπού για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής συμπληρώθηκαν 23 ερωτηματολόγια, και τα αποτελέσματα της Βαρύτητας των Κριτηρίων καταγράφονται στον παρακάτω Πίνακα 4.9 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.9.

Πίνακας 4.9: Η άποψη των Λογιστών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Κριτήρια (Λογιστών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Κριτηρίων
Έλλειψη παιδείας	0,175
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,168
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,279
Ατιμωρησία	0,185
Υπερβολική φορολόγηση	0,193

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Διάγραμμα 4.9: Η Άποψη των Λογιστών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων)

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.9 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.9 παρατηρούμε ότι το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,279) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του Ωρωπού, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Υπερβολική Φορολόγηση» (0,193), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία» με τιμή 0,185, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ελλειψη παιδείας» με τιμή 0,175 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,168.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

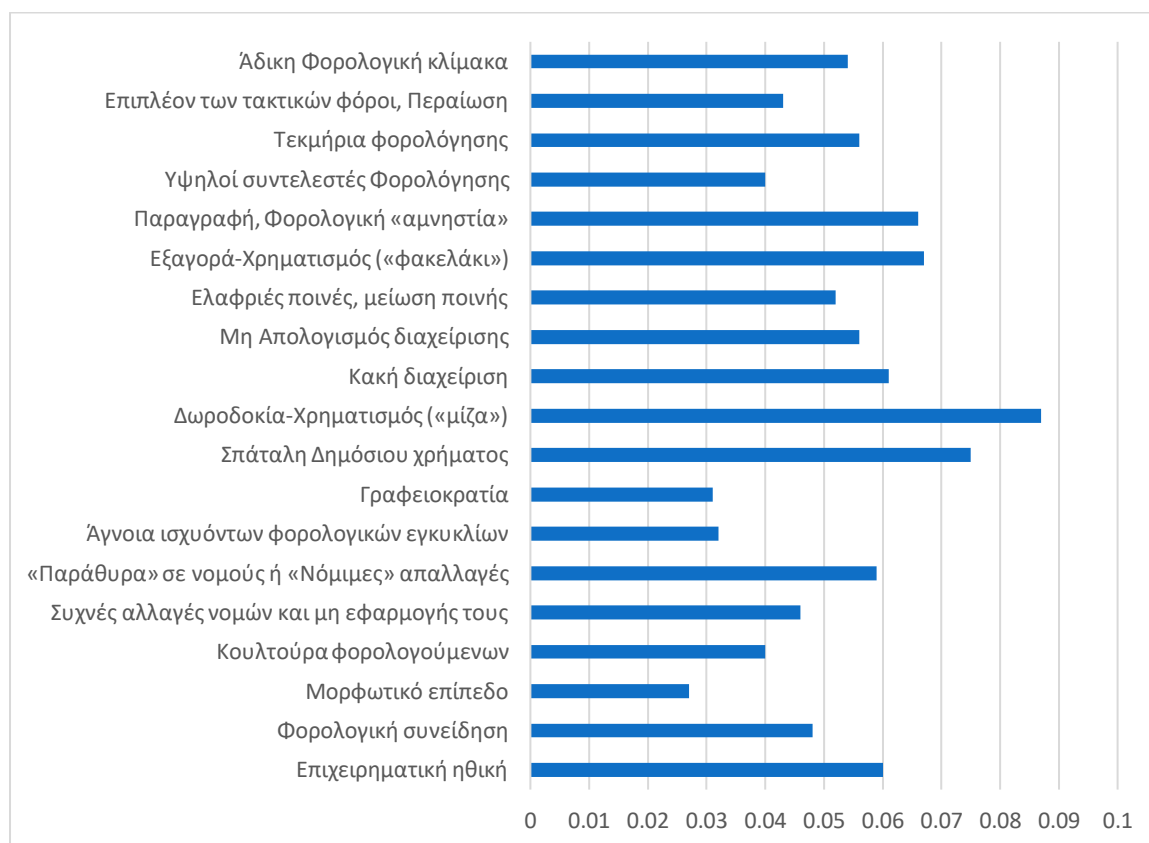
Στον παρακάτω πίνακα 4.10 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.10 καταγράφεται η επιμέρους ανάλυση / Βαρύτητα υποκριτηρίων για την άποψη των Λογιστών του Ωρωπού για τις Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, από τα 23 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

Πίνακας 4.10: Η άποψη των Λογιστών του νομού Βοιωτίας (Βαρύτητα υποκριτηρίων).

Υποκριτήρια (Λογιστών του Ωρωπού)	Βαρύτητα Υποκριτηρίων
Επιχειρηματική ηθική	0,060
Φορολογική συνείδηση	0,048
Μορφωτικό επίπεδο	0,027
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,040
Συχνές αλλαγές νομών και με εφαρμογή στους	0,046
«Παράθυρα» σε νομική «Νόμιμες» απαλλαγές	0,059
Άγνοια ισχύοντων φορολογικών εγκυκλίων	0,032
Γραφειοκρατία	0,031
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,075
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,087
Κακή διαχείριση	0,061
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,056
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,052
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,067
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,066
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,040

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Τεκμήρια φορολόγησης	0,056
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,043
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,054

Διάγραμμα 4.10: Η άποψη των Λογιστών του Ωρωπού (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.10 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.10 παρατηρούμε ότι τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του Ωρωπού είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η

«Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)» με τιμή: 0,087, έπεται στην δεύτερη θέση του υποκριτήριο

«Σπάταλη Δημόσιου χρήματος» (0,075), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)» με τιμή 0,067, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,066 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Κακή διαχείριση», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,061.

4.1.4 ΕΦΟΡΙΑΚΟΙ-ΩΡΩΠΟΣ

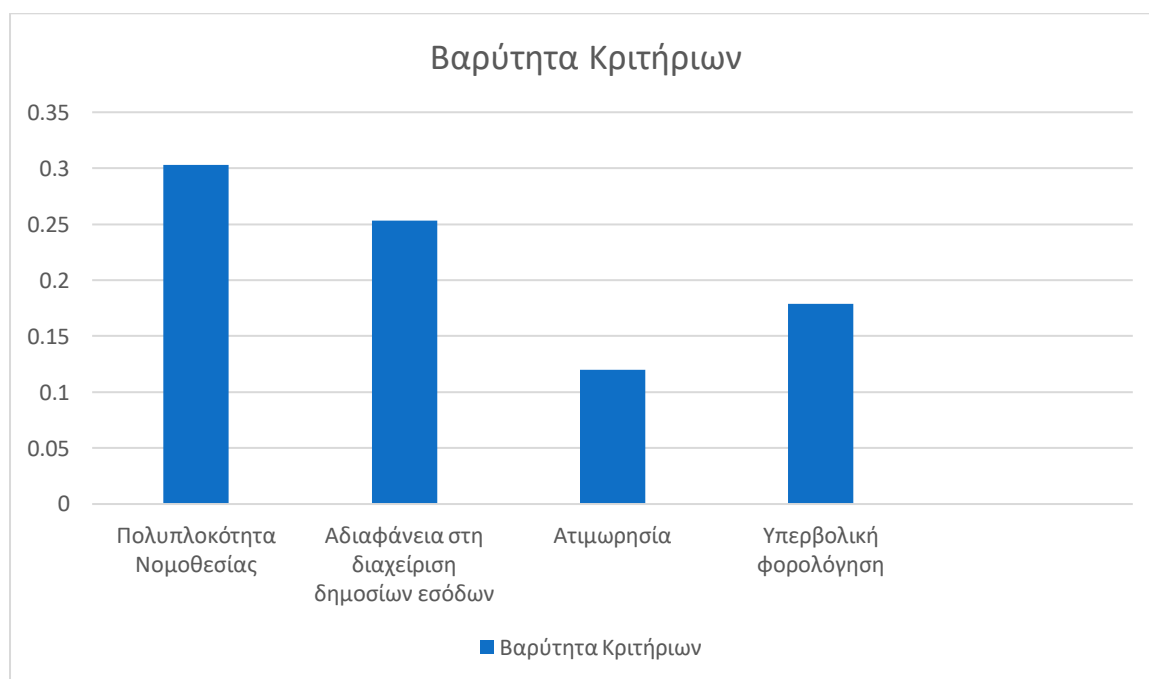
Όσον αφορά την άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής συμπληρώθηκαν 1 βερωτηματολόγια, και τα αποτελέσματα της Βαρύτητας των Κριτηρίων καταγράφονται στον παρακάτω Πίνακα 4.11 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.11.

Πίνακας 4.11: Η άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Κριτήρια (Εφοριακών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Κριτηρίων
Ελλειψη παιδείας	0,145

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Κριτήρια (Εφοριακών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Κριτηρίων
Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας	0,303
Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων	0,253
Ατιμωρησία	0,120
Υπερβολική φορολόγηση	0,179

Διάγραμμα 4.11: Η Άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα Κριτηρίων).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.11 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.11 παρατηρούμε ότι το Κριτήριο «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» (0,303) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του Ωρωπού, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,253), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Υπερβολική Φορολόγηση» με τιμή 0,179, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας» με τιμή 0,145 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,120.

Στον παρακάτω πίνακα 4.12 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.12 καταγράφεται η επιμέρους ανάλυση/Βαρύτητα υποκριτηρίων για την άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού για τις Αίτιες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, από τα 16 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

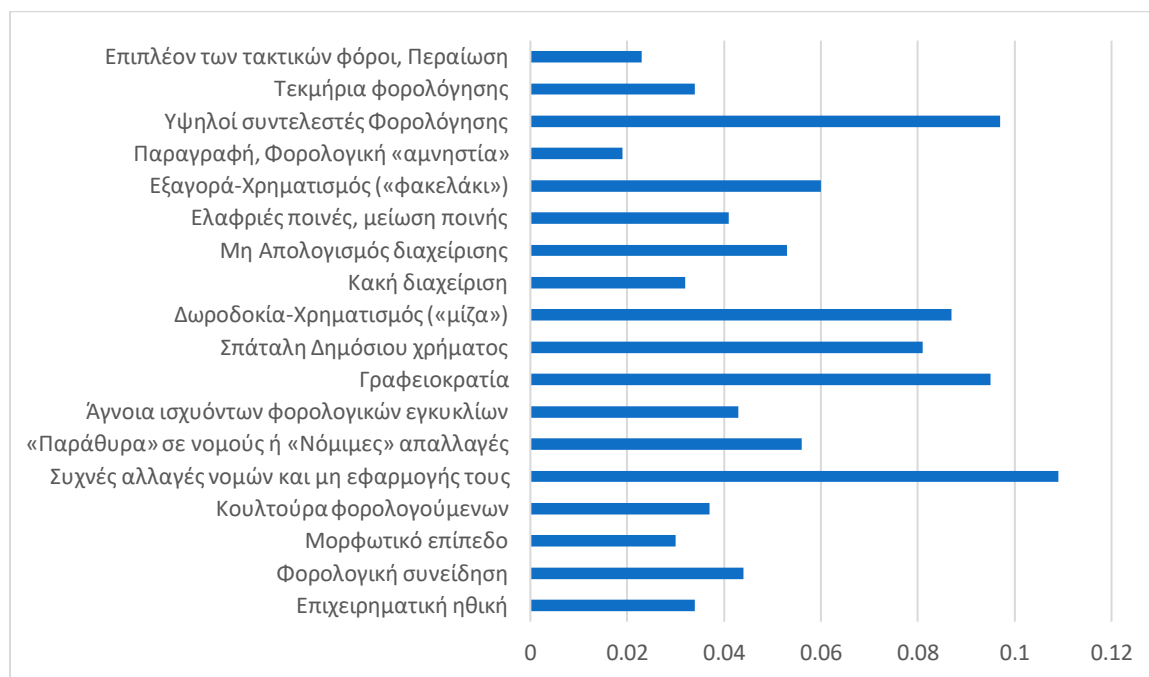
Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Πίνακας 4.12: Η άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα υποκριτηρίων).

Υποκριτήρια (Εφοριακών του νομού Βοιωτίας)	Βαρύτητα Υποκριτηρίου ν
Επιχειρηματική ηθική	0,034
Φορολογική συνείδηση	0,044
Μορφωτικό επίπεδο	0,030
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,037
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογή τους	0,109
«Παράθυρα» σε νομική «Νόμιμες» απαλλαγές	0,056
Άγνοια ισχύοντων φορολογικών εγκυκλίων	0,043
Γραφειοκρατία	0,095
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,081
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,087
Κακή διαχείριση	0,032
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,053
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,041
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,060
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,019
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,097
Τεκμήρια φορολόγησης	0,034
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,023

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,025
--------------------------	-------

Διάγραμμα 4.12: Η Άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού (Βαρύτητα Υποκριτηρίων).

Από τον παραπάνω Πίνακα 4.12 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.12 παρατηρούμε ότι τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του Ωρωπού είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους» με τιμή: 0,109, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο «Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης» (0,097), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Γραφειοκρατία» με τιμή 0,095, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,087 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,081.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

5 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ»

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η φορολογία είναι ένας όρος όταν μια φορολογική αρχή, συνήθως η κυβέρνηση, επιβάλλει μια οικονομική υποχρέωση στους πολίτες. Η καταβολή φόρων σε κυβερνήσεις ή αξιωματούχους ήταν η βάση του πολιτισμού από την αρχαιότητα.

Ο όρος «φορολογία» ισχύει για όλους τους τύπους ακούσιων εισφορών, από εισόδημα έως κέρδη κεφαλαίου έως φόρους περιουσίας. Αν και η φορολογία μπορεί να είναι ουσιαστικό, συνήθως αναφέρεται ως πράξη. Τα έσοδα που προκύπτουν συνήθως ονομάζονται «φόροι».

Ο φόρος αποτελεί το σημείο αναφοράς και το σημείο καμπής της συνολικής ανάπτυξης της εκάστοτε χώρας. Της αλλαγής του βιοτικού επιπέδου και της ενίσχυσης του κατά κεφαλήν εισοδήματος των ιδιωτών. Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, οι χώρες δεν διαθέτουν σύστημα εισπραχής επαρκούς ποσού φόρου από τους φορολογούμενους τους. Το αναμενόμενο ποσό εσόδων δεν μπορεί να βελτιωθεί για διαφορετικούς λόγους.

Μεταξύ των λόγων για τους οποίους η φορολογική λειτουργία του συστήματος μπορεί να μην είναι ομαλή, είναι η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή και η έλλειψη ευαισθητοποίησης για τους φορολογούμενους. Τα παραπάνω είναι σύνηθες στον αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου οι πολίτες δεν δεσμεύονται να πληρώσουν συγκεκριμένο ποσό φόρου για τις χώρες τους. Στις ανεπτυγμένες χώρες, όπου συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, αυτά τα φαινόμενα παραμένουν σε μεγάλο βαθμό. Καθώς ο κόσμος έχει εξελιχθεί, η φορολογική συμμόρφωση έχει περάσει σε δεύτερη μοίρα με τη φοροαποφυγή και τη φοροδιαφυγή να αποτελούν την πρώτη γραμμή του κύριου στόχου του φορολογούμενου. Η φοροαποφυγή είναι η χρήση νόμιμων μέσων για τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης κάποιου ενώ η φοροδιαφυγή είναι η χρήση παράνομων μέσων για τη μείωση αυτής της φορολογικής υποχρέωσης. Η φοροδιαφυγή αποτελεί κίνδυνο για την κοινότητα. Χώρες και διεθνείς οργανισμοί έχουν καταβάλει προσπάθειες για την καταπολέμηση ανεπιθύμητων φαινομένων που σχετίζονται με τη φορολογία, τη φοροδιαφυγή ή τη φορολογική απάτη.

Η παραοικονομία είναι ένα τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας μιας χώρας που προέρχεται από πηγές που δεν εμπίπτουν στους κανόνες και τους κανονισμούς της χώρας σχετικά με το εμπόριο. Οι

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

δραστηριότητες μπορεί να είναι είτε νόμιμες είτε παράνομες ανάλογα με τα αγαθά και/ή τις υπηρεσίες που εμπλέκονται. Η παραοικονομία σχετίζεται με την έννοια της μαύρης αγοράς. Με τον ίδιο τρόπο που μια οικονομία αποτελείται από πολλές σχετικές αγορές που θεωρούνται ως ένα ολοκληρωμένο σύνολο, η παραοικονομία αποτελείται από τη συλλογή διαφόρων μαύρων αγορών σε μια οικονομία.

5.2 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι φόροι, σύμφωνα με τη γνώμη πολλών, είναι το τίμημα που πληρώνουν οι πολίτες για μια πολιτισμένη κοινωνία. Μάλιστα, σε δημοσκόπηση που διενεργήθηκε οι ερωτηθέντες φάνηκε να συμφωνούν, καθώς το 85,5% δήλωσε ότι θεωρεί τη φοροδιαφυγή ισοδύναμη με κλοπή. Ταυτόχρονα, ωστόσο, το 35,1% παραδέχεται ότι θα φοροδιέφευγαν εύκολα αν παρουσιαζόταν η ευκαιρία, γιατί «όλοι το κάνουν».

Η Διεθνής Διαφάνεια δήλωσε το 2012 ότι η διαφθορά είχε διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόκληση της ελληνικής χρηματοπιστωτικής κρίσης (αν και η ίδια η κρίση πυροδοτήθηκε από την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007-2008 και η ελληνική οικονομία τα πήγε καλά για το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου μέχρι την προαναφερθείσα κρίση). Η φοροδιαφυγή χαρακτηρίστηκε από Έλληνες πολιτικούς ως «εθνικό άθλημα» - με έως και 30 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως να μην εισπράττονται, σύμφωνα με εκτίμηση του 2012. Μια εκτίμηση του 2016 έδειξε ότι δεν εισπράχθηκαν μεταξύ 11 και 16 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως. Άλλα σημαντικά ποσά δεν εισπράχθηκαν λόγω απάτης ΦΠΑ (φόρος επί των πωλήσεων) και λαθρεμπορίου. Το 2016, ο ΟΟΣΑ, η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησαν ένα έργο για την αύξηση της ακεραιότητας και τη μείωση της διαφθοράς στην Ελλάδα μέσω της τεχνικής ενδυνάμωσης των ελληνικών αρχών για την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (National Action Plan to Combat Corruption / NACAP).

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Πριν από την κρίση, η Ελλάδα είχε μία από τις χειρότερες επιδόσεις της ΕΕ, σύμφωνα με τη Διεθνή Διαφάνεια Αντίληψης Διαφθοράς έως το 2017, ενώ η αντίστοιχη βαθμολογία παρέμεινε κοντά στο κατώτατο όριο της ΕΕ.

Το 2016 και το 2017, η ελληνική κυβέρνηση ενθάρρυνε τη χρήση πιστωτικών ή χρεωστικών καρτών για την πληρωμή αγαθών και υπηρεσιών, προκειμένου να μειωθούν οι πληρωμές μόνο σε μετρητά. Μέχρι τον Ιανουάριο του 2017, χορηγούνταν στους φορολογούμενους φορολογικές ελαφρύνσεις ή μειώσεις μόνο όταν οι πληρωμές γίνονταν ηλεκτρονικά, με «χάρτινο ίχνος» των συναλλαγών που η κυβέρνηση μπορούσε εύκολα να ελέγξει. Αυτό αναμενόταν να μειώσει το πρόβλημα των επιχειρήσεων να λαμβάνουν πληρωμές

αλλά να μην εκδίδουν τιμολόγιο. Επίσης, αυτή η τακτική είχε χρησιμοποιηθεί από διάφορες εταιρείες για να αποφύγουν την πληρωμή του φόρου ΦΠΑ (πωλήσεων) καθώς και του φόρου εισοδήματος.

Τα μεταρρυθμιστικά σχέδια της Ελλάδας, όταν κυκλοφόρησαν, ένα από τα μεγάλα πράγματα που έπρεπε να αντιμετωπίσουν ήταν η ενδημική φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή της χώρας.

Κατά μέσο όρο, οι αυτοαπασχολούμενοι Έλληνες ξοδεύουν το 82% του μηνιαίου αναφερόμενου εισοδήματός τους για την εξυπηρέτηση του χρέους. Αυτό σημαίνει ότι η συνήθης πρακτική στη χρηματοδότηση των καταναλωτών είναι να μην δανείζονται ποτέ σε δανειολήπτες έτσι ώστε οι πληρωμές δανείων να υπερβαίνουν το 30% του μηνιαίου εισοδήματος.

Το τελευταίο μέτρο που ψήφισε η Βουλή σε μια προσπάθεια αύξησης των δημοσίων εσόδων τέθηκε σε ισχύ από τις 22 Δεκεμβρίου 2016: το Πρόγραμμα Δημόσιων Λαχείων. Σύμφωνα με το άρθρο 70 του Ν. 4446/2016 (ΦΕΚ Α 240/22.12.2016), πολίτες που πραγματοποίησαν πληρωμές με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα ή άλλες ηλεκτρονικές μεθόδους θα συμμετέχουν σε πρόγραμμα δημόσιας κλήρωσης, μέσω του οποίου θα επιβραβεύονται οι νικητές με χρήματα και άλλα βραβεία σε είδος. Ο κρατικός προϋπολογισμός θα χρηματοδοτήσει τα βραβεία, τα οποία δεν θα υπερβαίνουν το ποσό των δώδεκα εκατομμυρίων ευρώ (12.000.000 €) ετησίως. Το Υπουργείο Οικονομικών θα καθορίσει τις λεπτομέρειες του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της διάρκειας της κλήρωσης, της διαδικασίας και της συχνότητας των κληρώσεων, των κανόνων συμμετοχής, των δώρων κ.λπ.

Χωρίς αμφιβολία, η υποκείμενη αιτία της φοροδιαφυγής πηγάζει από την έλλειψη φορολογικής συνείδησης και εμπιστοσύνης μεταξύ των φορολογουμένων και του κράτους. Οι πολίτες θα βρίσκουν πάντα τρόπους να αποφύγουν τη φορολογία, εφόσον αμφισβητείται η ηθική ακεραιότητα των υπαλλήλων και η κυβέρνηση κρύβει τη διάθεση των κονδυλίων του προϋπολογισμού. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης είναι μια αργή διαδικασία που απαιτεί χρόνο και πολλή προσπάθεια.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Ωστόσο, μια άμεση, δραστική μείωση των υψηλών φορολογικών συντελεστών για τις επιχειρήσεις σε συνδυασμό με τη μείωση των σπάταλων και περιττών κρατικών δαπανών (π.χ. πρόωρη συνταξιοδότηση ορισμένων επαγγελματιών ομάδων) θα μπορούσε να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα στους έντιμους επιχειρηματίες και να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην καταστολή για φοροδιαφυγή.

5.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΈΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ανάλυση των στοιχείων για τον προσδιορισμό των Αιτιών Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών με βάση τη διεργασία αναλυτικής ιεραρχίας (ΑΗΡ):

ΌΣΟΝΑΦΟΡΑΤΗΝΑΠΟΨΗΤΩΝΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝΤΟΥΝΟΜΟΥΒΟΙΩΤΙΑΣ: ΤΟΚΡΙΤΗΡΙΟ

«Υπερβολική Φορολόγηση» (0,369) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,236), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» με τιμή 0,186, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,14 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας» με τιμή 0,084. Τα τέσσερα σημαντικότερα υποκριτήρια είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Άδικη Φορολογική κλίμακα» με τιμή: 0,099 το οποίο θεωρείται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο «Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης» (0,097), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Τεκμήρια φορολόγησης» με τιμή 0,085 και τέλος το τέταρτο σε σειρά σημαντικό τη υποκριτήριο είναι η «Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,088.

ΌΣΟΝΑΦΟΡΑΤΗΝΑΠΟΨΗΤΩΝΛΟΓΙΣΤΩΝΤΟΥΝΟΜΟΥΒΟΙΩΤΙΑΣ: ΤΟΚΡΙΤΗΡΙΟ

«Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,227) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Υπερβολική Φορολόγηση» (0,225), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας» με τιμή 0,211, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» με τιμή 0,184 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,153. Τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος» με τιμή: 0,089 το οποίο θεωρείται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο «Εξαγορά-

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Χρηματισμός («φακελάκι»)» (0,072), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Κουλτούρα φορολογούμενων» με τιμή 0,068, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,067 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Τεκμήρια φορολόγησης», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,068.

ΌΣΟΝΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ: ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ

«Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» (0,373) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του νομού Βοιωτίας, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,220), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Υπερβολική Φορολόγηση» με τιμή 0,181, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία» με τιμή 0,138 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,088. Τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του νομού Βοιωτίας είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Γραφειοκρατία» με τιμή: 0,141, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο

«Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους» (0,135), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)» με τιμή 0,082, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,078 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,077.

Όσο αφορά την άποψη των Επιχειρηματιών του Ωρωπού: το Κριτήριο

«Υπερβολική Φορολόγηση» (0,309) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του Ωρωπού, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,253), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» με τιμή 0,153, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία» με τιμή 0,146 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Έλλειψη παιδείας», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,139. Τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Επιχειρηματίες του Ωρωπού είναι τα εξής:

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Τεκμήρια φορολόγησης» με τιμή: 0,091, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο «Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης» (0,082), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Κακή διαχείριση» με τιμή 0,79, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,075 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,074.

Όσον αφορά την άποψη των Λογιστών του Ωρωπού: το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,279) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία

φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του Ωρωπού, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Υπερβολική Φορολόγηση» (0,193), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία» με τιμή 0,185, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ελλειψη παιδείας» με τιμή 0,175 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,168. Τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Λογιστές του Ωρωπού είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»))» με τιμή: 0,087, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος» (0,075), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»))» με τιμή 0,067, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Παραγραφή, Φορολογική

«αμνηστία»», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,066 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Κακή διαχείριση», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,061.

Όσον αφορά την άποψη των Εφοριακών του Ωρωπού: το Κριτήριο

«Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» (0,303) θεωρείται πιο σημαντικό και είναι η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του Ωρωπού, έπεται στην δεύτερη θέση το Κριτήριο «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» (0,253), το τρίτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Υπερβολική Φορολόγηση» με τιμή 0,179, το τέταρτο κατά σειρά Κριτήριο είναι η «Ελλειψη παιδείας» με τιμή 0,145 και τέλος το πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα Κριτήριο είναι η «Ατιμωρησία», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,120. Τα πέντε σημαντικότερα υποκριτήρια τα οποία θεωρούνται ως η κυρία αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους Εφοριακούς του Ωρωπού είναι τα εξής: το πρώτο πιο σημαντικό είναι η «Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους» με τιμή: 0,109, έπεται στην δεύτερη θέση το υποκριτήριο

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

«Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης» (0,097), το τρίτο κατά σειρά υποκριτήριο είναι η «Γραφειοκρατία» με τιμή 0,095, το τέταρτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)), με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,087 και τέλος πέμπτο σε σειρά σημαντικότητα υποκριτήριο είναι η «Σπάταλη Δημόσιου χρήματος», με αντίστοιχες αξιολογήσεις 0,081.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AHP/Analytical Hierarchy Process. (2021). *Analytical Hierarchy Process (AHP)*. Ανάκτηση από Management Study Guide: <https://www.managementstudyguide.com/analytical-hierarchy-process.htm>
- Alleyne, P., & Harris, T. (2017). Antecedents of taxpayers' intention to engage in tax evasion: Evidence from Barbados. *Journal of Financial Reporting and Accounting (Emerald Publishing Limited)*, 15(1), σσ. 2–21.
- Benjamin Franklin's last great quote and the Constitution*. (2021, November 13). Ανάκτηση από Constitution Daily: <https://constitutioncenter.org/blog/benjamin-franklins-last-great-quote-and-the-constitution>
- Bird, M. (2015, 2 25). *This is the real reason Greece has a massive tax-evasion problem*. Ανάκτηση από Insider Inc.: <https://www.businessinsider.com/this-is-the-real-reason-greece-has-a-massive-tax-evasion-problem-2015-2>
- Chen, J., & Anderson, S. (2021, March 16). *Money Laundering*. Ανάκτηση από Investopedia: <https://www.investopedia.com/terms/m/moneylaundering.asp>
- Coyle, G. (2004). *Practical Strategy*. Open Access Material. AHP. Ανάκτηση από Pearson Education Limited: <https://training.fws.gov/courses/references/tutorials/geospatial/CSP7306/Readings/AHP-Technique.pdf>
- Ernst & Young/Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της. (2017, 6). *Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα/Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της*. Ανάκτηση από διαΝΕΟσις / Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης: https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf
- Hall, A. (2019, 18). *underground economy*. Ανάκτηση 12/2021, από Encyclopaedia Britannica: <https://www.britannica.com/topic/underground-economy>

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Kagan, J., & Berry-Johnson, J. (2020, 529). *Tax*

Evasion. Ανάκτηση από Investopedia: <https://www.investopedia.com/terms/t/taxevasion.asp>

Kagan, J., & Berry-

Johnson, J. (2021, 431). *Tax Avoidance*. Ανάκτηση από Investopedia: https://www.investopedia.com/terms/t/tax_avoidance.asp

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

- Kassa, E. T. (2021, February 16). Factors influencing taxpayers to engage in tax evasion: evidence from Woldia City administration micro, small, and large enterprise taxpayers. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*.
- Kenton, W., & Estevez, E. (2020, October 30). *Black Money*. Ανάκτηση από Investopedia: <https://www.investopedia.com/terms/b/black-money.asp>
- Kumar, J. (2020, June). Causes of Tax Evasion and Avoidance - Facts from NCR of India. *Income Tax Evasion and Avoidance*.
- Petraki, M. (2019, September). *The head of Greece's tax collection agency is on a mission to improve compliance*. Ανάκτηση από FINANCE & DEVELOPMENT: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/09/pdf/improving-tax-collection-in-greece-petrakis.pdf>
- Potters, C., & Rathburn, P. (2021, September 30). *Black Economy*. Ανάκτηση από Investopedia: <https://www.investopedia.com/terms/b/black-economy.asp>
- Scott, G., & Kagan, J. (2021, 5 21). *Taxation*. Ανάκτηση από Investopedia: <https://www.investopedia.com/terms/t/taxation.asp>
- Terzić, S. (2017). Model for determining subjective and objective factors of tax evasion. *Notitia. Journal for Economic, Business and Social Issues, Notitia Ltd., 1(3)*, σσ. 49–62.
- Vargas, R. V. (2010). *Using the analytic hierarchy process (ahp) to select and prioritize projects in a portfolio*. Ανάκτηση από Paper presented at PMI: <https://www.pmi.org/learning/library/analytic-hierarchy-process-prioritize-projects-6608>
- Βογιάννου, Α. (2016). *Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα και τρόποι αντιμετώπισης*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας - Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση για Στελέχη Επιχειρήσεων.
- Γιώγος, Δ. (2021). *Γορολογική Συνείδηση*. Ανάκτηση από Accountancy Greece: <https://www.accountancygreece.gr/%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB>

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%B7-

%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%83%CE

%B7/

Γκίνογλου, Δ. (2004). *Φορολογική Λογιστική-Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: ΑΝΙΚΟΥΛΑ.

Διακομιχάλης, Μ. (2019). *Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα- Έρευνα σε εφοριακούς επιχειρηματίες και λογιστές*. Αθήνα: Διπλογραφία.

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς. (2014). Ανάκτηση από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0038&from=IT>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Tax Policies in the European Union. (2017, 928). *Tax Policies in the European Union*. Ανάκτηση από Ευρωπαϊκή Επιτροπή: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_taxation_el_0.pdf

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο/Μέτρα για την πρόληψη της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής στην ΕΕ. (2021, 422). *Μέτρα για την πρόληψη της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής στην ΕΕ*. Ανάκτηση από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/economy/20210415STO02118/metra-gia-tin-prolipsi-tis-forologikis-apatis-kai-tis-forodifugis-stin-ee>

Καλλίρης, Κ. (2021). *Ο διαβρωτικός ρόλος της διαφθοράς σε περιόδους θεσμικής κρίσης*.

Ανάκτηση από Crime in Crisis: <http://crime-in-crisis.com/%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B2%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82-%CF%83%CE%B5-%CF%80/>

Νικολαΐδης, Η. (2016, 6). *8 Λύσεις Για Τη Φοροδιαφυγή*. Ανάκτηση από δια. ΝΕΟ σις Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης: <https://www.dianeosis.org/2016/06/tax-solution/>

ΟΟΣΑ/Κατευθυντήριες Οδηγίες Ανάλυσης και Αξιολόγησης Κινδύνου Διαφθοράς στις Επιχειρήσεις στην Ελλάδα. (2018). *Κατευθυντήριες Οδηγίες Ανάλυσης και Αξιολόγησης Κινδύνου Διαφθοράς στις Επιχειρήσεις στην Ελλάδα*. Ανάκτηση από ΟΟΣΑ: <https://search.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Corruption-Risk-Review-and-Risk-Assessment-Guidelines-Companies-in-Greece-GRE.pdf>

Πρόγραμμα Ελλάδα-ΟΟΣΑ: Παροχή Τεχνικής Βοήθειας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. (2018). *Χαρτογράφηση Φορέων Ελληνικού Δικτύου Καταπολέμησης της Διαφθοράς*. Ανάκτηση από Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας

Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η Άποψη των Εφοριακών, Λογιστών και Επιχειρηματιών (Ωρωπός-Βοιωτία)

και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ): <https://www.oecd.org/governance/ethics/3.3-mapping-institutional-relations-anti-corruption-greece-el.pdf>

Ρόζου, Α. (2021, 3 9). *Fighting Tax Evasion in Greece: From Citizens on Patrol to a Lottery*. Ανάκτηση από Nomikos Odigos/Rozou and Associates Law Firm: <https://www.nomikosodigos.info/en/articles/870-fighting-tax-evasion-in-greece2021>

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Εργασία μας είναι πλήρως ελεγχόμενη και οργανωμένη με τον καλύτερο δυνατό τρόπο που μπορούσαμε. Παρακάτω θα αναφέρουμε στοιχεία της δομής επεξεργασίας του word που επιλέξαμε.

Γραμματοσειρά: TimesNewRoman

Κεφάλαια: Μέγεθος 16

Ενότητες: Μέγεθος 14

ΥΠΟ ενότητες: Μέγεθος 12

Κείμενο: Μέγεθος: 12

Κείμενο αναφοράς διαγραμμάτων: M

Διάστιχο: 1,5

Πίνακας Περιεχομένων : Automatic Table of Contents 1

CoverPage: Facet

Εικόνα λογότυπου : Επεξεργασμένη και φτιαγμένη από εμάς

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ
ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣΑΣ!**

ΧΟΤΖΑ ΑΦΡΙΜ Α.Μ.: 17967

ΣΤΕΦΑΝΗ ΜΑΡΙΑ Α.Μ.: 17948